LAPIN LÄÄNINHALLITUKSEN KORTTELI

VALTAKATU 2 ROVANIEMI

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

Oulu 4.12.2017 Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

NETTIVERSIO - LOWRES

Senaatti

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

Lapin lääninhallituksen kortteli

rakennushistoriaselvitys

4.12.2017

ISBN 978-952-7239-18-6 (nid)
ISBN 978-952-7239-19-3 (PDF)

Kannen kuva: Viistoilmakuva Rovaniemen keskusta-alueesta 1950-luvun alusta jossa näkyy lääninhallituksen korteli osana hallinto- ja kulttuurikeskusta.

1 Selvitystyö 5
1.1 Toimeksianto ja työryhmä 5
1.2 Aineisto 5
1.3 Taustaa 9
2 Lääninhallituksen korttelin maa-alueen historiaa 14
3 Asemakaavahistoriaa 21
4 Voimassa oleva yleiskaava 26
5 Nykyinen ympäröivä kaupunkirakenne 27
5.1 Kaupunginosa I 27
5.2 Katu- ja puistoalueet 27
5.3 Ympäröivät korttelit 28
6 Lääninhallituksen kortteli osana hallinto- ja kulttuurikeskusta 31
7 Lääninhallituksen korttelin rakennukset 37
7.1 Kemijoen Uittoyhdistyksen toimitalo 37
7.2 Maaherran asunnon sauna- ja talousrakennus 48
7.3 Lääninhallituksen toimitilarakennus 60
7.4 Lääninhallituksen lämpökeskus 76
7.5 Rivitalo virkamiehille sekä maaherran asunto ja edustustilat 80
7.6 Lääninhallituksen työntekijöiden kerrostalot A, B ja C 93
8 Laaditut tutkimukset ja selvitykset 102
9 Suojelustatus ja arkeologia 103
10 Suunnittelijaesittelyt 104
10.1 Arkkitehtuuritoimisto Lappi-Seppälä ja Martas 104
10.2 Rakennushallituksen suunnitteluosasto 106
11 Yhteenveto 111

1. Kohteen sijainti.

Kohde	Lapin lääninhallituksen kortteli
Osoite	Valtakatu 2, 96100 Rovaniemi
Tila/kiinteistö	Kaupunginosa 1 Kortteli 38 Tontti 6 Kiinteistötunnus 698-1-38-6
Rakentuminen	Rakentui 1939-49
Rakennukset valm.vuosineen	• Kemijoen Uittoyhdistyksen toimitilarakennus 1939 (nyk. toimistorakennus) • Maaherran asunnon sauna- ja talousrakennus 1946 (nyk. Aluehallintoviraston vierasmaja ja saunaosasto) • Lapin lääninhallituksen toimitilarakennus 1947 (nyk. Aluehallintoviraston toimitila) • Lämpökeskus 1947 (nyk. autosuoja) • Rivitalo virkamiehille, maaherran asunto ja edustustilat 1949 (nyk. Aluehallintoviraston edustustiloja ja toimistotiloja) • Lapin lääninhallituksen henkilökunnan asuinrakennus A 1948-49 (nyk. yksityisessä omistuksessa oleva asuinrakennus) • Lapin lääninhallituksen henkilökunnan asuinrakennus B 1949 (nyk. yksityisessä omistuksessa oleva asuinrakennus) • Lapin lääninhallituksen henkilökunnan asuinrakennus C 1949 (nyk. yksityisessä omistuksessa oleva asuinrakennus)
Kaavamerkinnät	Voimassa oleva asemakaava 698 25.364 (vahvistettu 5.6.1975) Hallinto- ja virastorakennusten korttelialue YH Kerrosluku 1/2 IV Sallittu kerrosala 32300
Rakennussuojelu	Rakennukset suojeltu keskustan osayleiskaavassa 2012
Muuta tietoa	Korttelin maa-alueen omistaa pääosin Suomen valtio ja pienemmät määräalat kaksi yksityistä tahoa. Valtion omistaman korttelinosaa hallinnoi Senaatti-kiinteistöt.

1 Selvitystyö

1.1 Toimeksianto ja työryhmä

Senaatti-kiinteistöjen toimeksiannosta laaditussa rakennushistoriaselvityksessä läpikäydään Rovaniemen kaupungin I kaupunginosassa sijaitsevaa Lapin lääninhallituksen korttelia. Kortteli pitää sisällään kahdeksan eri rakennusta, jotka rakentuivat kolmen eri rakennuslupavaiheen seurauksena. Vanhin niistä on Kemijoen uittoyhdistyksen toimitalo vuodelta 1936. Loput rakennuksista toteutettiin Lapin lääninhallitukselle 40-luvun lopulla. Nykyisin korttelissa on useita toimijoita ja osa korttelista on siirtynyt yksityiseen omistukseen.

Selvitystyössä keskitytään korttelin kaavoitushistoriaan, korttelin rakentumisen eri vaiheisiin, rakennusten toteutusvaiheisiin sekä ympäröivän kaupunkirakenteen kuvaukseen. Rakennuksien yksityiskohtainen rakennushistoria muutos- ja korjausvaiheineen on jätetty pienempään rooliin. Selviystyötä täydentää erittäin runsas valokuva- ja piirustusmateriaali.

Rakennushistoriaselvitystä voidaan pitää perusselvitysluonteisena asiakirjana, jonka avulla kohteesta saadaan riittävät lähtötiedot esimerkiksi kortteliin kohdistuvien asemakaavamuutosten laadintaan, korjaus- ja täydennysrakentamisen suunnitteluun sekä kokonaisuuden ja yksittäisten rakennuksien suojelustatuksen määrittelyyn.

Selvitystyöstä ovat vastannut arkkitehdit Jorma Teppo, Juho Teppo ja Tommi Koukkari arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy:stä.

1.2 Aineisto

Tässä selvityksessä käytetty piirustusmateriaali löytyy pääsääntöisesti Senaatti-kiinteistöjen arkistosta sekä Rovaniemen kaupungin rakennusvalvonnasta. Vanhoja valokuvia on saatu käyttöön Rovaniemen maakuntamuseon arkistosta ja lähdekirjallisuudesta.

Asemakaavakartat ja muu kartta-aineisto on peräisin Rovaniemen kaupungin asemakaavoituksesta sekä Maanmittauslaitoksen nettisivustolta Avoimien aineistojen tiedostopalvelusta (Maastotietokanta 07/2017- 12/2017, Creative Commons 4.0 lisenssi).

Inventointikäynnit ja rakennuksen valokuvaus on suoritettu elo-marraskuussa 2017.

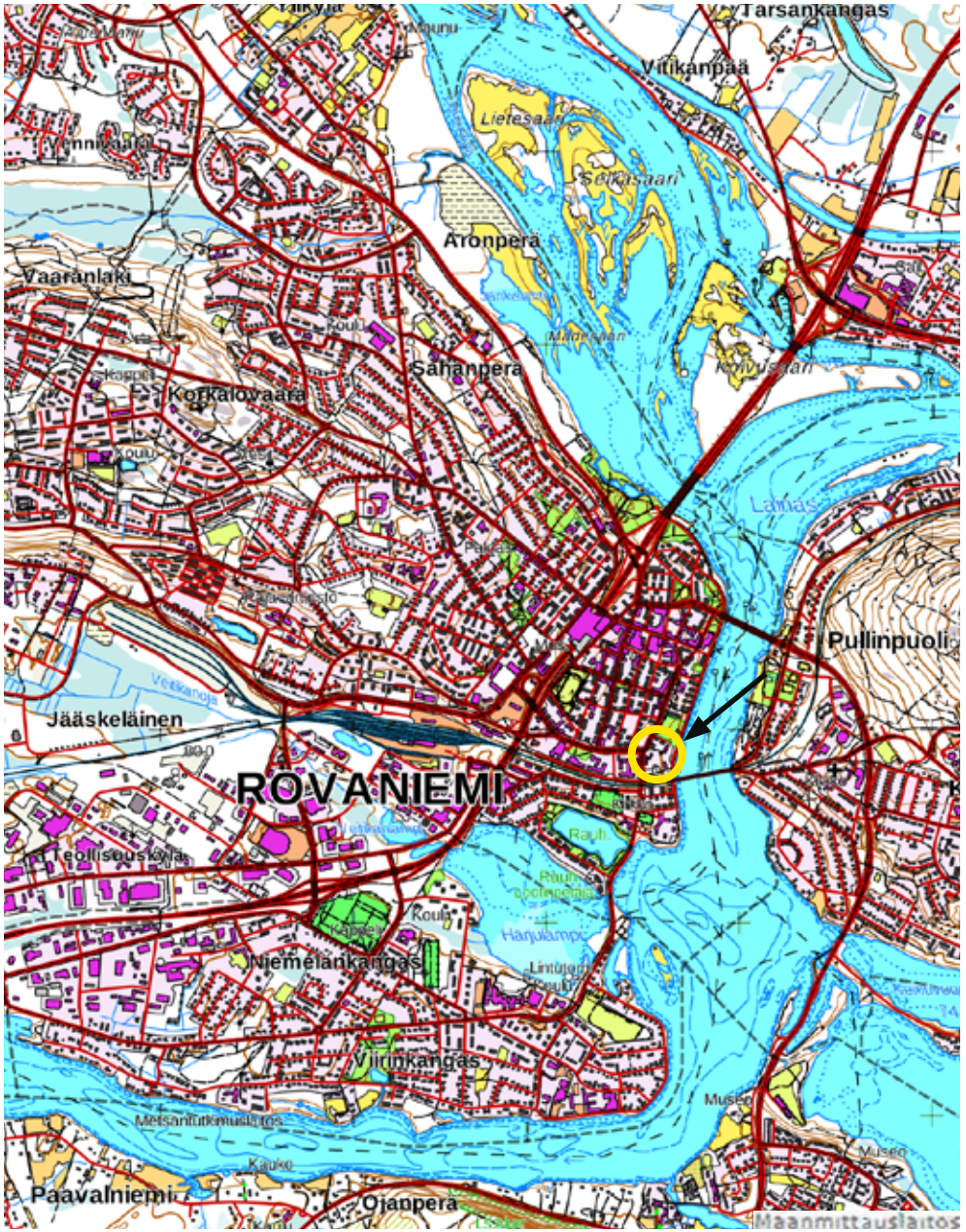

2. Kohde sijaitsee noin kolmen kilometrin etäisyydellä Rovaniemen kaupungin keskustasta.

3. Ilmakuva Rovaniemen keskustan alueesta, jossa lääninhallituksen kortteli sijaitsee. Kortteli on rajattu ilmakuvaan sinisellä viivalla.

Lääninhallituksen toimitilarakennus, valm. 1947
suunniteltu Rakennushallituksessa

Lämpökeskus, valm 1947
suunniteltu Rakennushallituksessa

Rivitalo virkamiehille sekä maaherrran asunto ja edustustilat, valm. 1949
suunniteltu Rakennushallituksessa

Kemijoen uittoyhdistyksen toimitilarakennus, valm. 1939
suunnittelija Arkkitehtuuritoimisto Lappi-Seppälä ja Martas

4. Korttelin nykyiset rakennukset.

Asuinkerrostalo lääninhallituksen henkilökunnalle, valm. 1949 suunniteltu Rakennushallituksessa

Maaherran asunnon sauna- ja talousrakennus, valm. 1946 suunniteltu Rakennushallituksessa

Asuinkerrostalo lääninhallituksen henkilökunnalle, valm. 1949 suunniteltu Rakennushallituksessa

Asuinkerrostalo lääninhallituksen henkilökunnalle, valm. 1949 suunniteltu Rakennushallituksessa

5. Korttelin nykyiset rakennukset.

1.3 Taustaa

Rovaniemen kasvaminen kirkonkylästä kaupungiksi

Rovaniemen kehitys kirkonkylästä kauppalaksi, taajaväkiseksi yhdyskunnaksi ja myöhemmin kaupungiksi tapahtui pohjoisen ympäristön tarpeiden sanelemana. Kirkonkylän kehitys kiihtyi, kun vuonna 1859 maakauppa vapautui eli kauppaa voitiin käydä maaseudulla kaupunkien rinnalla. Tuolloin kirkon seudun ja pohjoisen lossirannan välisen maantien ympäristö alkoi olla jo osittain tiheään rakennettua.[1] Rovaniemen kirkonkylän ensimmäiset markkinat pidettiin 1882. Samoihin aikoihin sijoittuu myös tieverkoston valmistuminen Kemiin, Kemijärvelle ja Kittilään.

Kaiken muun kehityksen lisäksi alueella suoritettujen metsätöiden vauhdittama kehitys sai Rovaniemen kuntakokouksen päättämään vuonna 1886, että kirkonkylän alueesta olisi muodostettava kauppala. Hankkeeseen ryhdyttiin pariinkin otteeseen menestyksettä.

Vuonna 1898 oli annettu asetus taajaväkisistä maalaisyhdyskunnista. Yhdyskunta oli asutuskeskus, jolla oli rajoitettu itsehallinto-oikeus. Asetuksessa oli erityisesti viitattu Rovaniemeen mutta Rovaniemellä ei asiasta innostuttu. Rovaniemestä haluttiin muodostaa kaupunki. Hanke kuitenkin keskeytyi senaatin määrättyä lokakussa 1901, että Rovaniemen kirkonkylästä oli muodostettava taajaväkinen yhdyskunta ja sille oli laadittava järjestyssääntö ja rakennusjärjestys.

Kuvernööri määräsi rakennusjärjestyksen suunnittelun komissionimaanmittari G.A. Gustafssonin tehtäväksi. Hän jätti rovaniemeläisille ehdotuksensa helmikuussa 1904 alueesta, joka käsitti Lainaan ja kirkon väliltä Ounaskosken länsirannan reilun puolen kilometrin leveydeltä. Taajaväkisen yhdyskunnan alueeksi tuli siten 1.25 neliökilometriä. Nykyisin ko. alue muodostaa I kaupunginosan, jonka monet katulinjat ovat peräisin Gustafssonin suunnitelmasta.

Taajaväkinen yhdyskunta pysyi osana Rovaniemen kuntaa, mutta se sai kuitenkin oman järjestyslautakuntansa, joka pani toimeen kuntakokouksen päätökset yhdyskunnan alueella. Yhdyskunnan tuli hoitaa alueellaan tietyt erityistehtävät mm. katujen ja muiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapito ja nämä aiheuttivat ylimääräisiä kustannuksia. Vähävarainen väki siirtyikin asumaan kaavoitetun alueen ulkopuolelle Kirkonkankaalle ja nykyiseen III kaupunginosaan.

1 Väisänen s. 11-12

Taajaväkinen yhdyskunta koettiin Rovaniemellä väliaikaisratkaisuksi. Jo huhtikussa 1908 yhdyskunnan jäsenet ryhtyivät puuhaamaan muutosta kauppalaksi. Senaattiin vuonna 1910 toimitettu anomus ei kuitenkaan johtanut muutokseen. Rovaniemeläiset vastustivat asiaa, koska pelkäsivät verotulojen menettämistä ja yhdyskunnan maanomistajat puolestaan pelkäsivät maidensa lunastamista kauppalalle.

Kesäkuussa 1923 taajaväkisen yhdyskunnan valtuutetut esittivät valtioneuvostolle, että yhdyskunnan alue muutettaisiin kauppalaksi. Rovaniemen kunnanvaltuustossa asiaa vastustettiin edelleen. Vuonna 1925 säädetty laki kunnallisen jaotuksen muuttamisesta mahdollisti kuitenkin kunnan kannasta poikkeavat päätökset. Sen perusteella valtioneuvosto saattoi ratkaista jo pitkään sisällä olleen anomuksen.

Rovaniemi muutui kauppalaksi vuoden 1929 alusta lukien asukasluvun ollessa 5330. Kun taajaväkisen yhdyskunnan alueeseen oli liitetty sen länsipuolelta ns. Ratantausta, eteläpuolelta Veitikanharju ja joen itäpuolelta Ounasvaaran laelle saakka, kauppalan pinta-alaksi muodostui 14 neliökilometriä. Sodan jälkeen kauppalan alue laajeni, kun Viirinkangas ja Korvaniemi liitettiin siihen 1948.

Tammikuussa 1959 säädettiin lakeja, joilla helpotettiin uusien kaupunkien perustamista. Rovaniemi sai kaupunkioikeudet vuoden 1960 alusta ensimmäisten ns. uusien kaupunkien joukossa.

* Teksti mukailee vapaasti Heikki Annanpalon teosta ”Rovaniemi - 8000 kansainvälistä vuotta”.

Lapin lääni

Lapin lääni oli vuodesta 1938 vuoteen 2009 yksi Suomen lääneistä. Se oli lääneistä kaikkein pohjoisin ja rajoittui idässä Venäjään, pohjoisessa Norjaan, lännessä Ruotsiin ja etelässä Oulun lääniin eli nykyisiin Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntiin. Lapin lääni oli pinta-alaltaan Suomen suurin ja kattoi yli 30 prosenttia maan pinta-alasta. Läänin alue oli sama kuin Lapin nykymaakunnan, joka puolestaan muodostuu Lapin historiallisesta maakunnasta ja historiallisen Pohjanmaan pohjoisimmasta osasta Peräpohjolasta. Läänin pääkaupunki oli Rovaniemi, joka sai kaupunkioikeudet vuonna 1960.

Lapin lääni muodostettiin vuonna 1938 erottamalla Oulun läänin pohjoisosat omaksi läänikseen. Lääninhallitus toimi alusta asti Rovaniemellä, paitsi talvisodan vuoksi tilapäisesti 1940 Pallastunturin matkailijahotellissa ja vastaavasti Lapin sodan vuoksi 1944 Kokkolassa sekä toimitalon tuhoutumisen vuoksi 1944–1947 Kemissä.Talvisota, Jatko-

sota ja Lapin sota koettelivat lääniä raskaasti. Sotien seurauksena Neuvostoliitolle luovutettiin alueita kolmesta Lapin läänin kunnasta: osa Sallan kuntaa luovutettiin 1940, koko Petsamon kunta luovutettiin 1944 ja Inarin kuntaan kuulunut Jäniskosken-Niskakosken alue jouduttiin myymään 1947. Lisäksi Lapin sodan aikana saksalaiset joukot tuhosivat valtaosan läänin koko rakennuskannasta.

Vuoden 1997 lääniuudistuksessa Lapin lääni säilyi entisellään. Nykyään valtion aluehallintoa hoitaa entisen läänin alueella Lapin aluehallintovirasto.

Lääninhallitukset

Suomessa ensimmäiset lääninhallitukset perustettiin vuonna 1634. Lääninhallitusta johti maaherra. 1600-ja 1700 -luvuilla lääninhallituksen muodostivat lääninkanslia ja lääninkonttori. lääninkanslia huolehti toimeenpanoon , järjestyksen ylläpitoon ja hallinnon valvontaan kuuluvista tehtävistä kun taas lääninkonttorin tehtäviin kuului verotukseen, tilinpitoon ja kruunun omaisuuteen liittyvät asiat. Autonomian aikana lääninhallitusten tehtävien määrä kasvoi ja toimintoja jaettiin uudelleen kenraalikuvernöörin ja senaatin alaisuuteen.

Suomen itsenäistyttyä lääninhallitukset muuttuivat sisäasiainministeriön alaisuuteen. 1930-luvulla kruununvoudit, henkikirjoittajat, nimismiehet, apulaisnimismiehet, maaseudun poliisikonstaapelit ja kaupunkien poliisilaitokset olivat kaikki lääninhallituksen viranomaisia. Lääninhallitus toimi läänin ylimpänä poliisiviranomaisena, ulosotonhaltijana, verojen ja muiden valtiolle tulevien maksujen valvojana ja läänin ylimpänä täytäntöönpanoviranomaisena. Lääninhallituksissa jako lääninkansliaan ja lääninkonttoriin säilyi vuoteen 1955, jolloin lääninkansliasta tuli yleinen osasto ja sen päälliköstä kansliapäällikkö. Lääninkonttori säilyi pääpiirteissään entisellään. Samassa muutosyhteydessä lääninhallitusten tehtävät laajenivat entisestään. Lääninhallitusten tuli vastata kaavoitus-, rakennus- ja palotoimen sekä liikenteen edistämistoimista ja kehittää läänin taloudellisia, sosiaalisia, terveydenhoidollisia ja sairaanhoidollisia oloja. Myös raittius-, urheilu- ja sivistyksellisten olojen kehittämistä painotettiin.

Tehtävät laajenivat vielä 1970-luvulla, jolloin vuosikymmenen alussa eräitä valtion piiri- ja paikallishallinnon tehtäviä liitettiin lääninhallituksiin. Tällöin lääninhallituksen tehtäviin lisättiin ympäristönsuojelu, väestönsuojelu, koulu- ja sivistystoimi, elintarvike- ja hintavalvonta, taloudellisen kilpailun edistäminen elinkeinohallituksen alaisena sekä huoneenvuokra-asioiden valvonta.

1980-luvun lopulla lääninhallitusten tehtävät alkoivat määrällisesti vähentyä. Niiltä poistettiin muun muassa kuntien yleiset alistus- ja yleiset valvontatehtävät, lääninoikeudet irrotettiin niistä, aluekehitystehtävät siirrettiin maakuntien liitoille ja kaavoitus- ja ympäristötehtävät ympäristökeskuksiin. Myös oikeushallintotehtäviä ja lupatehtäviä poistettiin lääninhallituksilta.

Enimmillään läänejä oli 1990-luvulla, jolloin niitä oli 12. Vuonna 1997 muodostettiin niin sanotut suurläänit, jolloin läänien määrä väheni kuuteen. Historiaan läänit jäivät vuoden 2010 alussa, jolloin ne lakkautettiin ja niiden tehtäviä hoitamaan perustettiin aluehallintovirastot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Lapin lääninhallitus[2]

Lapin lääninhallitus aloitti virallisesti toimintansa Rovaniemellä tammikuuna alussa 1938. Laki Oulun läänin jakamisesta kahteen lääniin oli annettu 7.7.1936 ja se astui voimaan vuoden alusta 1938. Lapin lääniin kuului Kemin, Kittilän ja Petsamon kihlakunnat sekä Posion kunta Oulun kihlakunnasta sekä Kemin ja Tornion kaupungit.[3] Lääninhallitukselle oli valmistunut uusi toimitilarakennus Kallion kaavassa Korkalonkaduksi nimetyn kadun varteen. Rakennuksessa oli varsinaisen lääninhallituksen viraston lisäksi myös maaherran asunto. Rakennus oli muuttovaiheessa hieman keskeneräinen ja pöytiä ja tuoleja jouduttiin lainaamaan Pohjanhovista, jotta toiminta saatiin käyntiin.[4]

Lääninhallituksen ensimmäisen vuosikymmenen toimintaan vaikutti toinen maailmansota monin tavoin. Sodan aikana lääninhallitus huolehti mm. siviiliväestön evakuointiin ja siirtoväkeen liittyvistä asioista. Lääninhallituksen virkamiehet olivat ensimmäisen kerran evakossa alkuvuodesta 1940 Pallastunturin matkailijahotellissa, myöhemmin Lapin sodan aikaan syksyllä 1944 Kokkolassa hotelli Grandissa ja marraskuusta 1944 marraskuuhun 1947 Kemissä Toivola-talossa. Lääninhallituksen vuonna 1938 valmistunut toimitalo tuhoutui Lapin sodassa saksalaisten räjäytyksessä 11.10.1944.

Lääninhallituksen toimitalon lisäksi valtion rakennuskannasta Rovaniemellä oli tuhoutunut muun muassa poliisitalo, postitalo, virastotalo, yhteislyseo, suojeluskuntapiirin esikunta ja metsähallinnon varasto.[5] Valtion rakennusten jälleenrakentamisen prioriteetti oli Lapin lääninsairaalan toiminnan uudelleenkäynnistämisen edellyttämät rakennustyöt. Vasta tämän jälkeen oli Lapin lääninhallituksen rakennusten vuoro.

2 Lapin lääninhallituksen www-sivuston nettihistoriikki

3 Pohjolan Sanomat 5.10.1958

4 Lapin Kansa 4.1.1938

5 Koskela s.85

6. Suomen kuvalehti 17/1938 esitteli Rovaniemelle valmistuneen Lapin lääninhallituksen rakennuksen valokuvin. Rakennuksessa oli myös maaherran asunto. Rakennus tuhoutui Rovaniemen hävityksessä lokakuussa 1944.

Uusi toimitalo toteutettiin uuden asemakaavan osoittamaan yleisille rakennuksille varattuun kortteliin 38. Rakennus valmistui loppuvuodesta 1947, jolloin virkamiehet pääsivät palaamaan Rovaniemelle.

Lapin läänin maaherrat:

- Kaarlo Hillilä 1938—1947
- Uuno Hannula 1947—1958
- Martti Miettunen 1958—1974
- Asko Oinas 1974—1994
- Hannele Pokka 1994—2008
- Timo E. Korva 2008—2009

Lapin lääninhallituksen tehtäviä jatkoi vuoden 2010 alusta Lapin aluehallintovirasto. Aluehallintovirastoa johtaa ylijohtaja, virkaa toimittaa nykyisin FM Kaisa Ainasoja.

Kemijoen Uittoyhdistys[6]

Vuonna 1886 yhteisuiton tultua pakolliseksi Kemijoella puutavarayhtiöt alkoivat 1880-luvulta lähtien neuvotella yhteisen uitto-organisaation perustamisesta. Lopulta vuoden 1900 uittosääntö ja valmisteilla ollut vesioikeuslaki, joka edellytti erityisten uittoyhdistysten muodostamista, saivat aikaan Kemijoen uittoyhdistyksen perustamisen 17.2.1901. Perustajaosakkaita olivat suomalaiset ja ruotsalaiset puutavaraliikkeet, merkittävimpänä Kemi Oy. Pysyväksi yhdistys muutettiin 1909. Ylimpänä elimenä toimi kahdesti vuodessa pidetty osakasten kokous, joka asetti yhdistyksen hallituksen. Se puolestaan nimitti neuvoa antavan työvaliokunnan 1934 lähtien.

Yhdistyksen konttori toimi v:sta 1922 Rovaniemellä, alkuu väliaikaisissa tiloissa[7]. Kenttäorganisaatiota johtivat uitto- ja erottelupäälliköt. V. 1929 uittoalue jaettiin piiripäälliköiden johtamiin työpiireihin. Oma piirikonttori oli vain Kemijokisuulla ja Ylä-Kemijoen piirillä (Kemijärvi), josta 1956 erotettiin Sodankylän piiri ja piirikonttori. Uittokaluston hankkimisesta huolehti aluksi Kemi Oy, mutta 1910 tehtiin päätös Kemin Uittokalusto Oy:n perustamisesta. Se kuitenkin lakkautettiin jo 1922 omaisuuden siirtyessä yhdistykselle.

Rovaniemen hävitystöiden aikana Uittoyhdistyksen henkilökunta oli evakossa "Torniojokisuulla". Sota tuhosi uittoyhdistyksen omaisuutta Rovaniemellä mutta vuonna 1939 valmistunut toimitilarakennus vaurioitui vain lievästi. Rakennukseen päästiin palaa-

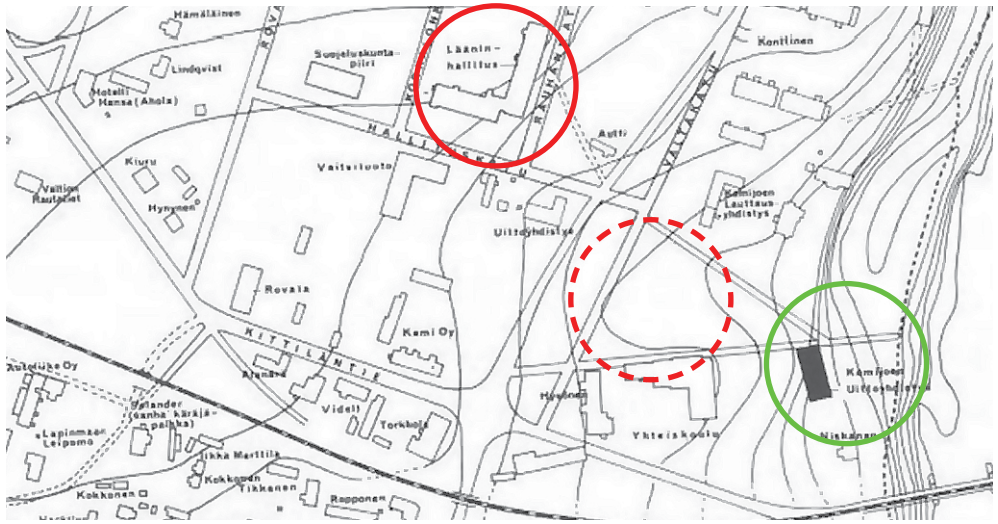

7. Kartta Rovaniemen rakennnuskannasta ennen sen täydellistä hävitystä vuonna 1944. Kuvassa on väritetty mustaksi rakennukset, jotka säilyivät tuhosta. Läänin hallituksen nykyisen korttelin alueelta säilyi vain Kemijoen Uittoyhdistyksen toimitalo (ympyröity vihreällä). Kuvassa Hallituskadun varrella näkyy alkuperäinen hävityksessä menetetty Lapin lääninhallituksen rakennus (ympyröity punaisella). Lääninhallituksen uuden toimitilarakennuksen rakennuspaikka on esitetty punaisella katkoviivalla.

8. Lapin lääninhallitukselle oli valmistunut toimitilarakennus läheiseen kortteliin vuonna19XX. Tämä rakennus tuhotutui sodasssa saksalaisten räjäytyksessä 11.10.1944. Kuvassa rakennuksen saamia vaurioita sodan alkutaipaleelta. Ylälaidassa näkyvän vaakunan sanotaaan säilyneen ja olevan nykyisin Valtakatu 2:n rakennuksen julkisvivussa.

6 Kansallisarkiston Vakka-arkistotietokannan kuvaus www-sivustolla

7 Itkonen s. 87

maan suppeiden korjaustöiden jälkeen keväällä 1945.[8]

Jälleenrakennuskauteen liittyivät koneellistaminen sekä yhteiserottelun käyttöönotto. Yhdistyksen organisaatio uudistettiin 1967-1969. Uittopäällikön alaisuuteen tuli kolme osastoa (toimisto, suunnittelu ja huolto, tutkimus) ja viisi uittoaluetta. Muutokseen liittyi Kemijoen ja lijoen uittoyhdistysten toimintojen yhdistäminen, jonka myötä niillä oli yhteinen toimisto Kemissä ja uittopäällikkö. Pohjois-Suomen metsäteollisuusyhtiöt alkoivat 1980-luvulla suosia puutavaran maakuljetusta. Tukkipuun uitto ja sitä myöten Kemijokisuun erottelu loppuivat 1989. Viimeinen Kemijoen uitto suoritettiin 1991.

8 Itkonen s. 101

9. Valokuva Ounasvaaran rinteeltä kohti Rovaniemen keskustaa ilmeisesti 1920-luvun alusta. Kuvassa keskellä Rovaniemen yhteiskoulun rakennus. Uittoyhdistyksen uusi toimitilarakennus valmistui 1939 koulun ja Kemijoen väliselle maa-alueelle. Sodassa tuhoutuneen koulurakennuksen paikalle valmistui Lapin lääninhallituksen toimitilarakennus 1947. Muut korttelin nykyiset rakennukset sijoittuivat kuvassa koulurakennuksen oikealle puolelle.

10. Valokuva koulurakennuksesta vuoden 1934 jälkeen. Rannanpuoleiset talousrakennukset purettiin pois Uittoyhdistyksen toimitilarakennuksen tieltä.

2 Lääninhallituksen korttelin maa-alueen historiaa

Rovaniemen nykyisen keskusta-alueen maat olivat 1850-luvulla kuuden eri tilan maita. Palstojen rajat kulkivat Ounaskosken rannasta itä-länsi-suunnassa alueen halki. Tilojen asutus keskittyi Kemin-Rovaniemen rautatiealueeksi varatun alueen itäpuolelle. Isojakokartan mukaisesti maat kuuluivat pohjoisesta etelään luetellen Yliruokasen, Keski-Ruokasen, Alaruokasen, Jakobsbergin, Korkalon ja Granlundin tiloille. [9] Myöhemmin kirkonkylän vilkastuessa maaomistuskin monipuolistui. Alueen rakennukset kantatiloja lukuun ottamatta olivat kuitenkin varsin vaatimattomia.

Lokakuussa 1910 Rovaniemen yhteiskoulun johtokunta osti tontin tilanomistaja Kustaa Uusitalolta uutta koulurakennusta varten.[10] Koulu oli toiminut perustamisestaan asti syksyltä 1908 vuokralla Palokunnantalossa, mutta tilat olivat käyneet pieniksi. Yksityisen oppikoulun toimintaa ylläpiti kannatusyhdistys.[11] Tontille valmistui arkkitehti Wivi Lönnin suunnittelema koulurakennus muuttokuntoon loppuvuodesta 1914, lopullisesti rakennus valmistui vasta 1916. Koulu toimi tontilla aina vuoteen 1944, jolloin rakennus tuhoutui sodan hävityksessä. Koulutoiminta siirtyi väliaikaistilojen kautta uuteen Ruokasenkadun varteen valmistuneeseen koulurakennukseen syksyllä 1952.

Päivämäärällä 27.4.1945 oli annettu laki Rovaniemen kauppalan oikeudesta pakkolunastaa kauppalan alueeseen kuuluvaa maat. Tämän poikkeuslain mukaan kauppalalla oli oikeus lunastaa kaikenlaista kauppalan alueeseen kuuluvaa maata. Pakkolunastusoikeus oli sekä asemakaava-alueella että sen ulkopuolella olevaan maahan, yhtä hyvin rakennettuun kuin rakentamattomaankin. Valtion ja seurakunnan omistaman maan lunastamiseen tarvittiin kuitenkin valtioneuvoston lupa. Valtioneuvostolle oli laissa sitä paitsi annettu oikeus korvausta vastaan luovuttaa tai vaihtaa kauppalan alueeseen kuuluvaa valtion maata kauppalalle, mikäli maata ei tarvittu valtion tarkoituksiin.[12] Vastavalmistuneen uuden asemakaavan totuttaminen vaati maanomistusten ja hallinnan uudelleenjärjestelyn. Koulun vanha tontti kuului Lex Rovaniemen nojalla pakkolunastettuihin maa-alueisiin.

Koulun tontin sekä Uittoyhdistyksen tontin pohjoispuolella olleet maa-alueet pakkolunastettiin myöskin. Nämä alueet muodostivat yhdessä pääpiirteissään uuden laaditun asemakaavan mukaisen korttelin nro 38. Nykyisin kortteli muodostaa yhden tontin nro 6, josta on erotettu kaksi erillistä määräalaa yksityiseen omistukseen.

9 Väisänen s. 12

10 Heikkola s. 11

11 Ahvenainen s. 430-431

12 Kantola s. 11

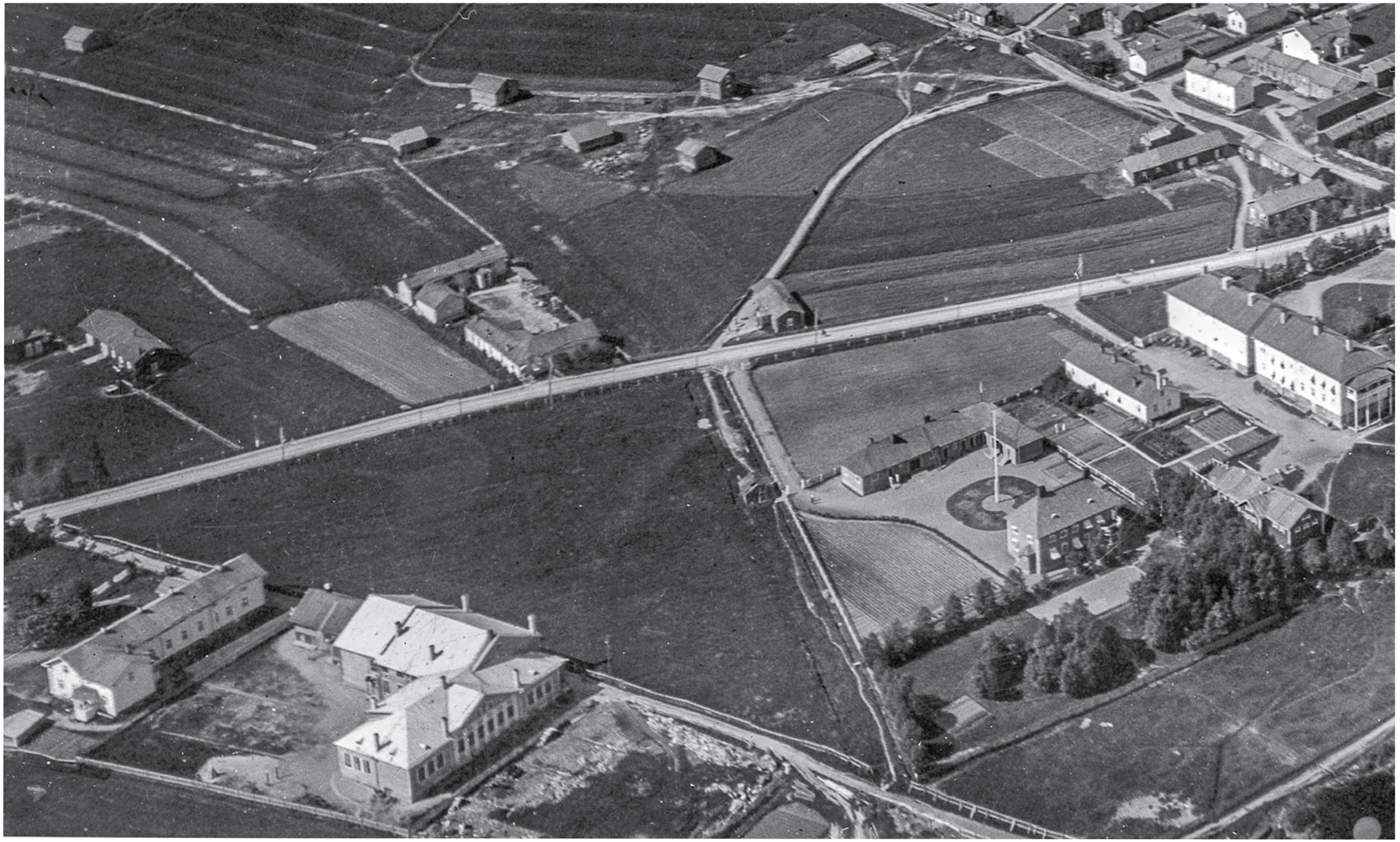

11. Vuodelta 1927 peräisin olevan valokuvan vasemmassa alalaidassa näkyy Rovaniemen yhteiskoulun rakennus, joka sijaitsi aikanaan nykyisessä lääninhallituksen korttelissa nro 37. Tuolloin vielä rakentamaton Kemijoen Uittoyhdistyksen talo jäisi pois kuvasta hieman sen alapuolelle ja lääninhallituksen henkilökunnan kerrostalot tulevat rakentumaan kuvan keskellä näkyvän silloisen Kemijoen lauttausyhdistyksen talon pihapiiriin. Kuvan keskellä näkyvän Maantiekadun linjaus siirtyi myöhemmin itään päin lähemmäksi Kemijokea ja sai nimen Rovaniementie. Nykyisin se tunnetaan Valtakatuna.

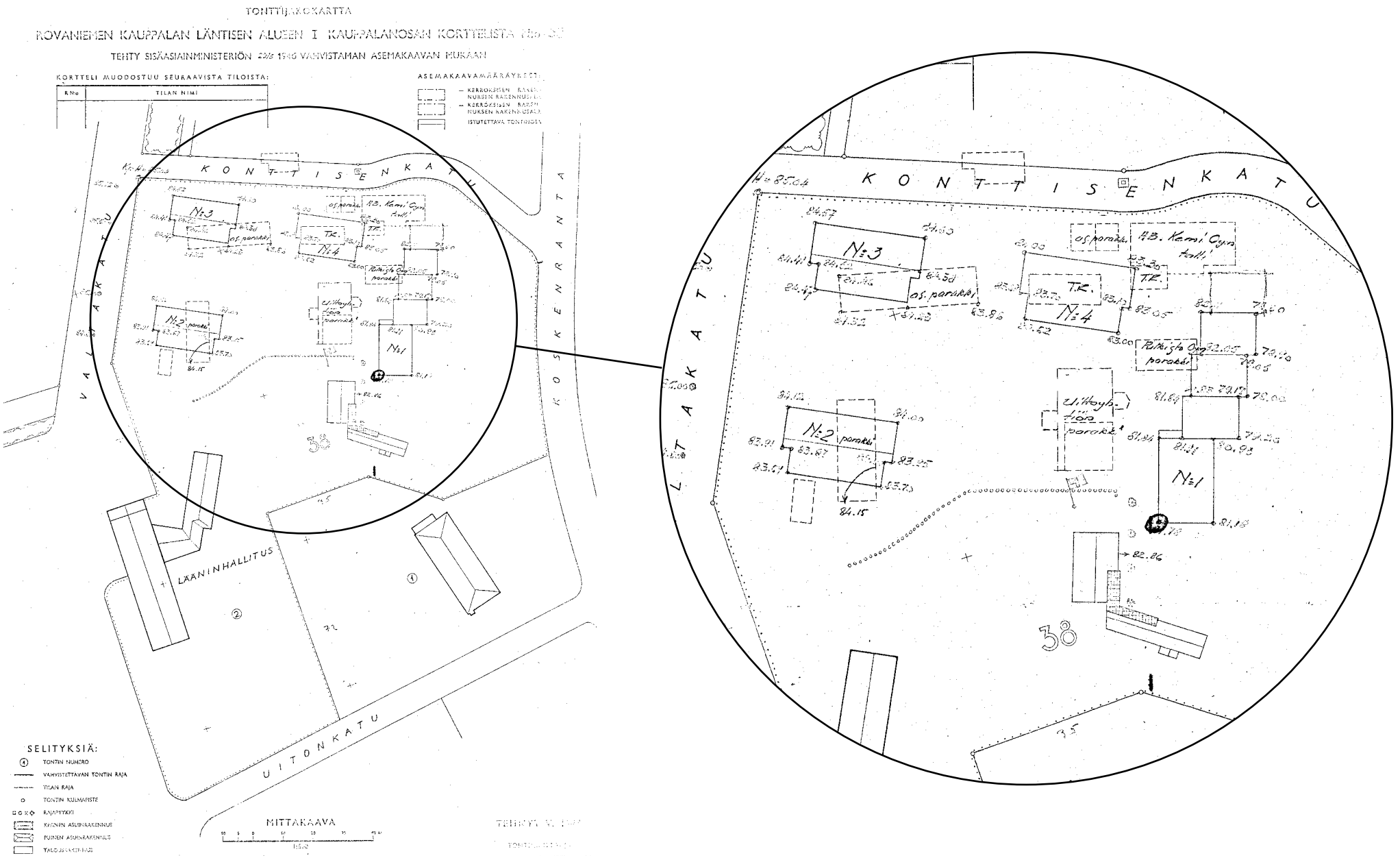

12. Tonttijakokartta vuodelta 1947. Piirros kertoo, että kortteli 38 oli jaettu kahteen tonttiin nrot 1 ja 2. Korttelin pohjoiselle osalle oli ilmestynyt sodan hävityksen jälkeen parakkeja, piirustuksesta on luettavissa mm. tekstit *Uittoyhtiön parakki, Kemi Oy:n parakki ja Putkisto Oy:n parakki.*

13. Rakennushallituksessa 25.9.1945 laadittu varhainen asemapiirros. Tässä suunnitelmassa on rakennusten sijoittelu korttelissa noudattaa Aallon laatimaa esitystä.

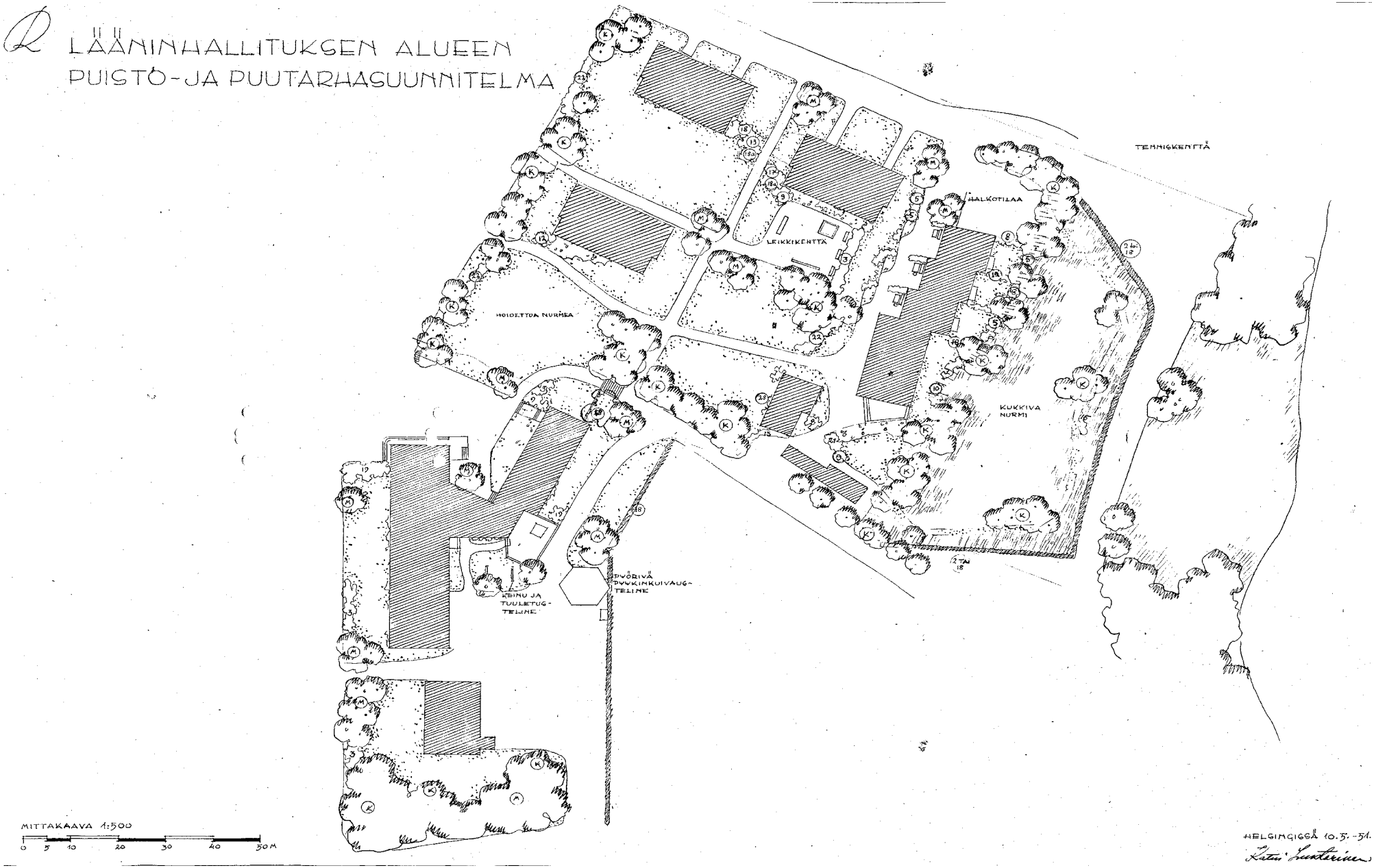

14. Lääninhallituksen korttelin rakennuttua valmiiksi maisema-arkkitehti Katri Luostarinen laati korttelin puisto- ja puutarhasuunnitelman, Helsinki 10.5.1951.

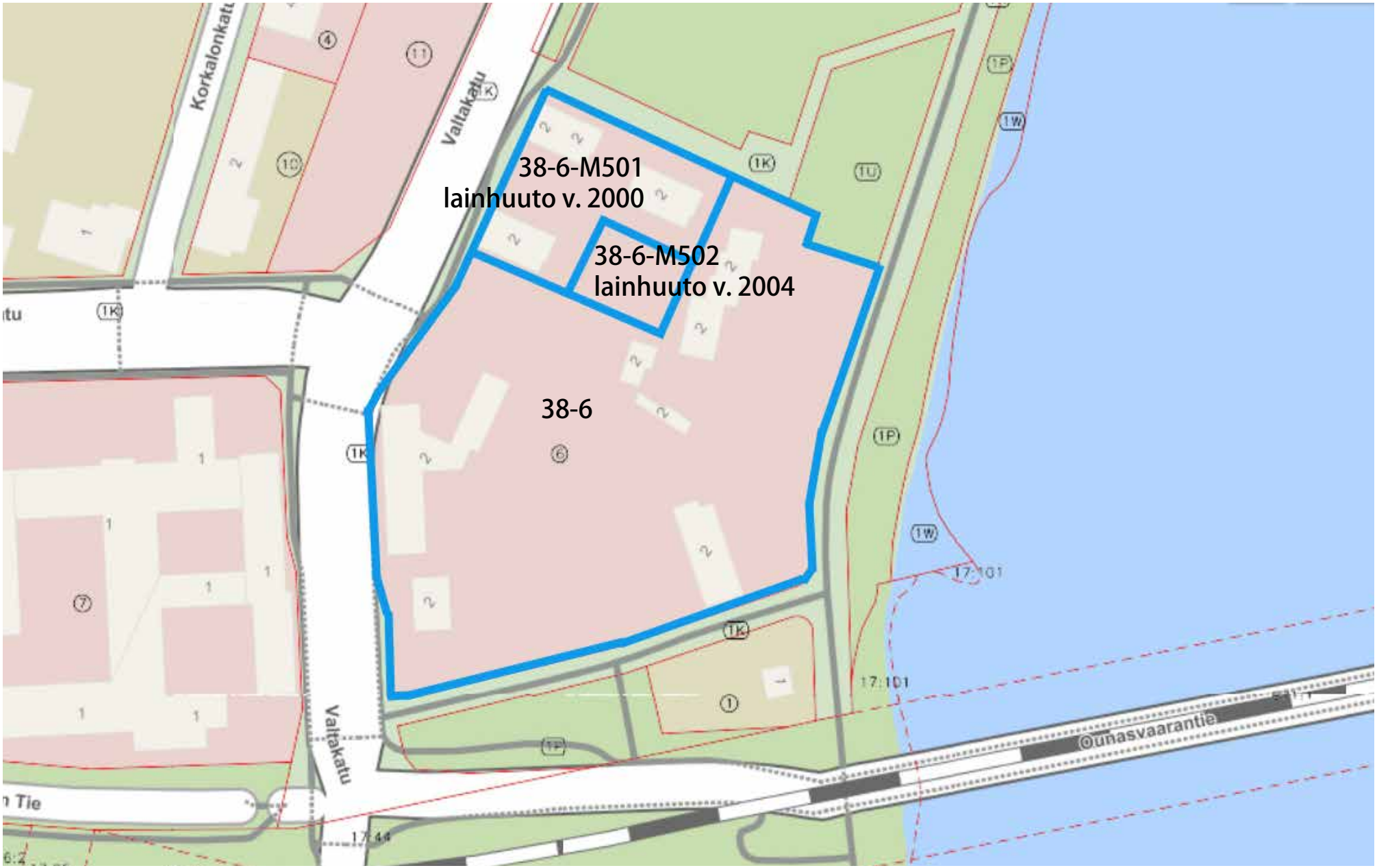

15. Suomen valtion omistama osa tontista nro 6 ja siitä erotetut määräalat. Määräalan M501 omistaa asunto-osakeyhtiö ja määräalan M502 yksityishenkilö. Määräalojen rajaukset ovat viitteelliset.

16. Kolme panoraamavalokuvaa korttelista.

3 Asemakaavahistoriaa

Pohjakartta n. 1900

Vuonna 1901 perustettiin Rovaniemen pitäjästä erotettu asutuskeskus eli taajaväkinen yhdyskunta. Asutuskeskuksella oli rajoitettu itsehallinto-oikeus. Maantien ja jokien risteyskohtaan oli syntynyt kirkonkylä, joka toimi kaupan, asumisen ja liikenteen keskuksena. Kirkonkylän "raitin" muodosti Kemi-Keminjärvi -maantie (nyk. Valtakatu), joka halkaisi kylän kirkolta aina ylös nykyisessä Lainaanrannassa sijainnelle Kemijärven suuntaan johtaneelle lossirannalle. Vuonna 1961 Matti Husan laatiman tutkimuksen mukaan laaditussa kartassa on kirkonkylän rakennukset luetteloitu ja numeroitu. Kartta esittää, miten yhdyskunta oli rakentunut vapaasti ilman suunnitelmallisuutta.

Nykyisen lääninhallituksen kortteli sijaitsi edellä kuvatun maantien ja jokirannan välissä. Tuolloin alue oli lähes rakentamatonta, alueella oli vain yksittäisiä asuin- ja talousrakennuksia.

17. Husan kartta esittää kirkonkylän noin vuodelta 1900. Nykyisen korttelin nro 38 alue on esitetty kuvassa sinisellä värillä.

Rovaniemen rakennussuunnitelma vuodelta 1904

Rovaniemen taajaväkisen yhdyskunnan ensimmäinen rakennussuunnitelmaehdotus valmistui vuonna 1904. Sen oli laatinut maanmittausinsinööri Alfred .A. Gustafsson. Ehdotusta täydensi 1906 rakennusmestari J. F. Sundberg tonttijakoehdotuksella. Rakennussuunnitelma perustui pitkälti olemassa olleeseen rakennettuun ympäristöön. Rakentamattomilla alueilla yhdyskuntaa täydennettiin ruutuasemakaavaoppien mukaisesti. Rakennussunnitelma ei edennyt koskaan asemakaavaksi asti, mutta ohjasi kaupungin rakentamista seuraavat vuosikymmenet.

Kemi-Keminjärvi -maantien eli Maantiekadun linjaus oli jokseenkin sama kuin nykyisen Valtakadun, tosin juuri nykyisen lääninhallituksen korttelin tienoilla linjaus kulki hieman lännempänä. Rakennussuunitelmassa oli esitetty nykyisen lääninhallituksen korttelin alueelle korttelijako. Aluetta halkova poikittaiskatu on nimeltään Tomminkatu.

Rakennussuunnitelmaa täydensi seikkaperäinen rakentamista ohjaava rakennusjärjestys, joka hyväksyttiin 1905.

18. Rakennussuunnitelma vuodelta 1905 (1906). Nykyisen korttelin nro 38 alue on esitetty kuvassa sinisellä värillä.

19. Asemakaava vuodelta 1936. Nykyisen korttelin nro 38 alue on esitetty kuvassa sinisellä värillä.

20. Asemakaava vuodelta 1946. Nykyisen korttelin nro 38 alue on esitetty kuvassa sinisellä värillä.

Asemakaava 1936

Rovaniemen Kauppalan alueen asemakaavoittaminen tuli ajankohtaisesti heti sen perustamisen jälkeen 1929. Kartoituksen suoritti insinööri S. Sirola ja kaavan laatijaksi valittiin arkkitehti Oiva Kallio. Kallion asemakaava valmistui vuonna 1933 ja se vahvistettiin vuonna 1936. Kaava käsitti vuonna 1906 laaditun rakennussuunnitelman alueen lisäksi alueita rautatien luoteis- ja eteläpuolelta sekä alueen Kemijoen itäpuolelta Ounasvaaran etelärinteeltä.

Katuverkostoltaan asemakaava perustui pitkälti vuoden 1906 rakennussuunnitelmaan. Aukioiden määrää oli vähennetty ja säilyneitä aukioita oli korostettu ja muotoiltu säännöllisemmiksi. Leveimpien liikennekatujen varrelle rakennuskorkeudeksi oli sallittu maksimissaan neljä kerrosta. Muualla kerroskorkeus oli yleisesti kaksi. Korttelirakenne oli yleisesti esitetty umpikortteleiksi. Keskusta-alueella rakennusten tuli olla palonkestäviä, vain pieniä puuranteisia talousrakennuksia sallittiin. Kallio itse kuvaa kaavaa "*...järjestyksen luomiseksi huomioonottaen ennenkaikkea terveydelliset ja liikenneteknilliset seikat.*"[13]

Nykyinen Valtakatu oli nimeltään Rovaniementie. Sen varteen nykyisen lääninhallituksen korttelin kohdalle oli muodostettu linja-autoasema. Rovaniementien merkitys kauppalan keskuskatuna oli pienentynyt, kun kauttakulkuliikenne pohjoiseen ja itään oli siirtynyt eteläiselle Ounaskosken sillalle.

Nykyisen lääninhallituksen korttelin alueelle oli kaavoitettu väljiä avokortteleita muun ranta-alueen mukaisesti. Korttelijako ei kuitenkaan vastaa vielä nykyistä. Alueelle oli esitetty olemassa ollut julkinen rakennus eli Rovaniemen yhteiskoulun rakennus.

Rovaniemen kauppalaa ei keritty kehittämään tämän asemakaavan pohjalta, koska se korvattiin uudella varsin pian.

Asemakaava 1946

Rovaniemen kauppalan rakennuskannasta tuhoutui sodassa alkutalvesta 1944 noin 92-93 %. Laaja tuho mahdollisti epäonnistuneeksi koetun aikaisemman asemakaavan uudistamisen. Uusi asemakaavasuunnittelu toteutettiin Suomen Arkkitehtiliiton Jälleenrakennustoimistossa arkkitehti Alvar Aallon johdolla. Kaava vahvistui 29.5.1946. Kaavaa alettiin kutsua "*poronsarvi-kaavaksi*", koska kaavassa esitetyt liikennealueet muodostivat poronsarvia muistuttavan kuvion. Kaavan valmistumisen aikoihin Rovaniemellä reilu 8200 asukasta.

13 Väisänen s. 20-23

Uuden asemakaavan suunnittelua vaikeutti kauppalan sekavat maanomistusolot. Kauppala-alueesta kuului yksityisten omistukseen 74 %, kauppalan 18 % ja 8 % valtion hallintaan. Asemakaavan laatimisen ja toteutumisen onnistumiseksi säädettiin Lex Rovaniemi, joka mahdollisti kauppalalle maan haltuunoton pakkolunastuksen keinoin. Laki astui voimaan 28.4.1945.

Asemakaavaa korjattiin asemakaavamuutoksella jo 1958, myöskin Aallon johdolla. Asemakaavamuutoksessa tarkistettiin muun muassa toriaukion sijoitusta ja useita katualueita levennettiin. Keskeisiltä katuosuuksilta rakennusalueiden raja oli merkitty kiinni katutilaan, muutoin rakennusalueiden ja katualueiden välissä oli etupihat.[14]

Nykyisen lääninhallituksen korttelin alue oli kaavoitettu osaksi yleisten rakennusten korttelialuetta. Kortteli oli saanut numeron 38 ja korttelia rajaa nykyisin olemassa olevat kadut. Kaavassa on esitetty korttelissa jo sijainnut Kemijoen uittoyhdistyksen rakennus ja ilmeisesti sille suunniteltu laajennusvaraus. Kaavamerkintä oli YE, jonka kaavaselostus kuului: "*Yleisten rakennusten korttelialue, jolle rakennus saadaan sijoittaa vapaasti, korkeimman sallitun kerrosluvun määrää tontille merkitty roomalainen numero, tontille saa rakentaa maanpäällistä kerrosalaa enintään karttaan merkityn kerrosneliömetrien osoittaman määrän.*"

Lääninhallituksen päärakennus esiintyy Aallon kaavassa toteutuneessa hahmossaan. Maaherran asuin- ja edustustilat suunniteltiin alkujaan rakennushallituksessa kaavan mukaisina, mutta suunnitelmat muuttuivat lopulliseen toteutukseen.

Asemakaavamuutos 1961

Sisäministeriön 27.5.1961 vahvistama asemakaavamuutos koski I kaupunginosan kortteleita 1-7, 7a, 8-19, 19a, 20-39, 41, 46, 253 sekä katu-, puisto- ja urheilualueita. Kaavamuutoksella mm. levennettiin katualueita ja tarkennettiin ne alueet, joilla rakennukset voitiin rakentaa kaupunkimaisesti toisiinsa kiinni. Talousrakennuksien rakentaminen kaavamuutosalueella kiellettiin. Lisäksi määrättiin rakennusalueiden rajojen ylityksestä katualueelle ja tonttien rakentamattomien alueiden puistomaisesta käsittelystä.

Lääninhallituksen korttelin rajat esiintyvät kaavassa lähellä nykyistä muotoaan. Korttelin numero on 38 ja se on jaettu kahteen eri tonttiin. Tonteilla on eri kaavamerkinnät: Lääninhallituksen tontti on merkitty hallinto- ja virastorakennusten korttelialueeksi YHE ja uittoyhdistyksen tontti on merkitty yhdistettyjen liike- ja asuntokerrostalojen korttelialueeksi ALKE. Molemmilla tonteilla korkein sallittu kerrosluku on III. Konttisenkadun

14 Sivusto http://file.alvaraalto.fi/search.php?id=021

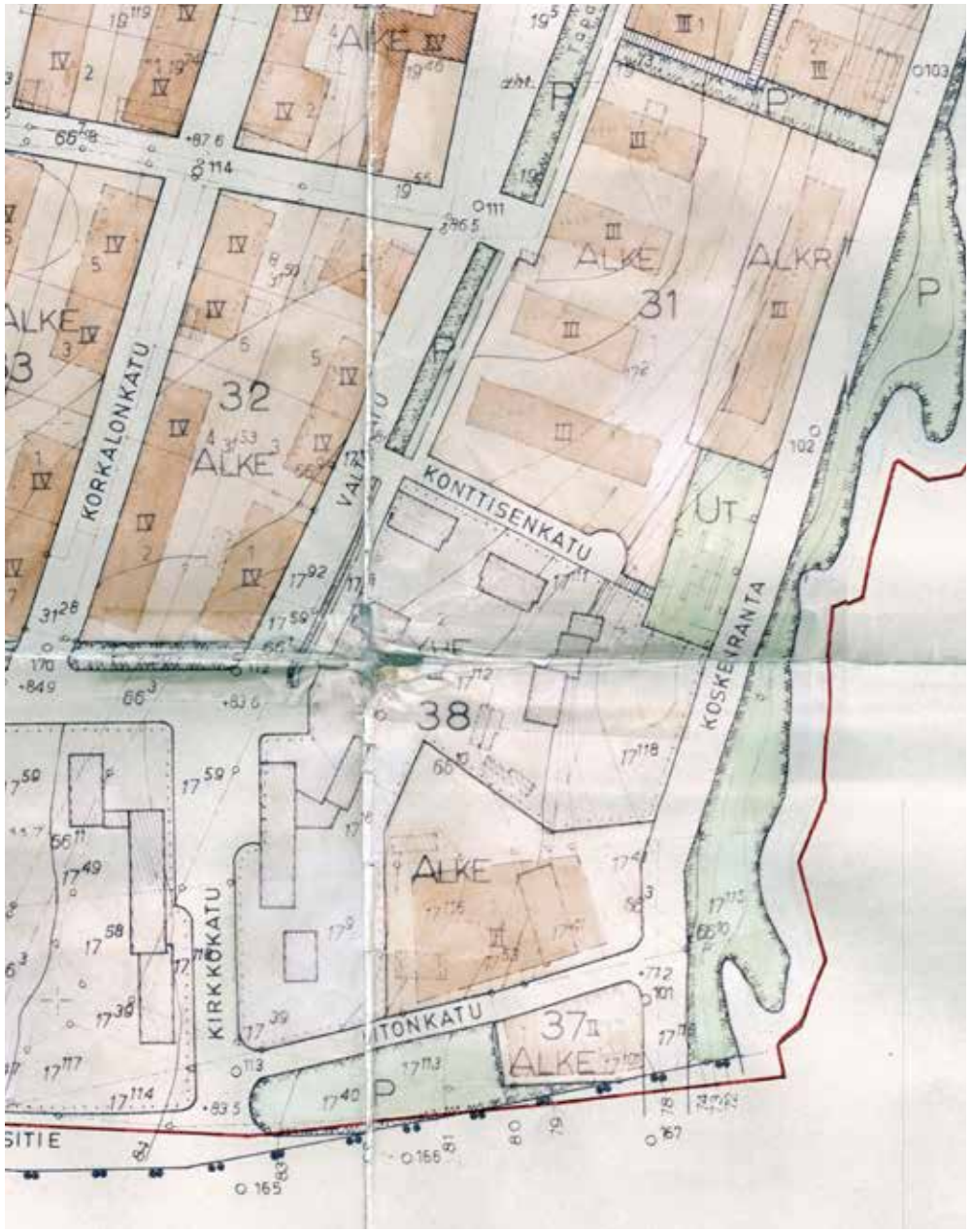

21. Asemakaavamuutos vuodelta 1961.

22. Viistoilmakuva lääninhallituksen korttelista 1960-luvun alkupuolelta. Kuvassa näkyy hyvin Kemijoen rantatörmällä kulkenut Koskenranta -niminen katu, jolla oli sallittu ajoneuvoliikenne. Uittoyhdistyksen talon pääjulkisivu sisäänkäynteineen antoi joelle päin. Saapuminen lääninhallituksen rakennuksiin tapahtui Valtakadun puolelta. Kuvassa näkyy myös hyvin Ounaskosken ylittävän rauta- ja autotien aiheuttama pengerrys.

päähän Koskenrannan varteen on kaavoitettu alue tenniskentälle UT. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että tenniskenttää oli kaavailtu alkujaan lääninhallituksen korttelin maaherran asunnon läheisyyteen.

Asemakaavamuutos 1975

Sisäasiainministeriön 5.6.1975 vahvistama asemakaavamuutos koski suurta osaa Rovaniemen kaupungin I kaupunginosan kortteleista ja niihin liittyviä katu-, puisto-, urheilu-, liikenne- ja vesialueita. Asemakaavamuutoksen laatimisen vuoksi alueelle oli määrätty rakennuskielto 31.10.1975 asti.

Asemakaavan laatimisen yhdeksi lähtökohdaksi mainitaan liikenteen, matkailun ja julkisen hallinnon sekä kulttuurin kasvaneiden tilantarpeiden tyydyttäminen. Kaavamuutos noudatteli pääpiirteittäin voimassa olevaa Alvar Aallon arkkitehtitoimiston laatimaa asemakaavan muutosta vuodelta 1961. Aallon kaavassa ei ollut voitu ennakoida kasvavan autokannan aiheuttamia ongelmia, eikä virkistysalueita ollut osoitettu tarpeeksi.

Kaavamuutos osoitti yleisiä paikotusalueita, jäsennöi liikennejärjestelyjä, muodosti liiketaloille sopivia tontteja, lisäsi leikkikenttiä ja uudisrakennettavilla asuinkerrostalotonteilla mahdollistettiin tyydyttävien piha-alueratkaisujen toteuttaminen.

Lääninhallituksen korttelin 38 osalta tämä asemakaavamuutos on voimassa. Kortteli muodostuu yhdestä tontista nro 6.

Tontin kaavamerkinnät asemakaavassa ovat seuraavat:
- YH - Hallinto- ja virastorakenusten korttelialue.
- Rakennusoikeutta on osoitettu 32300 kerrosalaneliötä.
- Kerroskorkeudeksi on osoitettu 1/2 IV.

Lähiympäristön kaavamerkinnät ovat jokseenkin nykyiset, paitsi pohjoispuolella oleva nykyinen puistoalue oli tuolloin varattuna asuin-, liike- ja toimistorakentamiselle. Tenniskentälle varattu alue on uudelleenkaavoitettu merkinnällä UL.

23. Alkuperäinen asemakaavamuutos vuodelta 1975.

24. Rovaniemen kaupungin ajantasainen asemakaava. Lapin lääninhallituksen korttelin osalta on voimassa vuoden 1975 asemakaavamuutos.

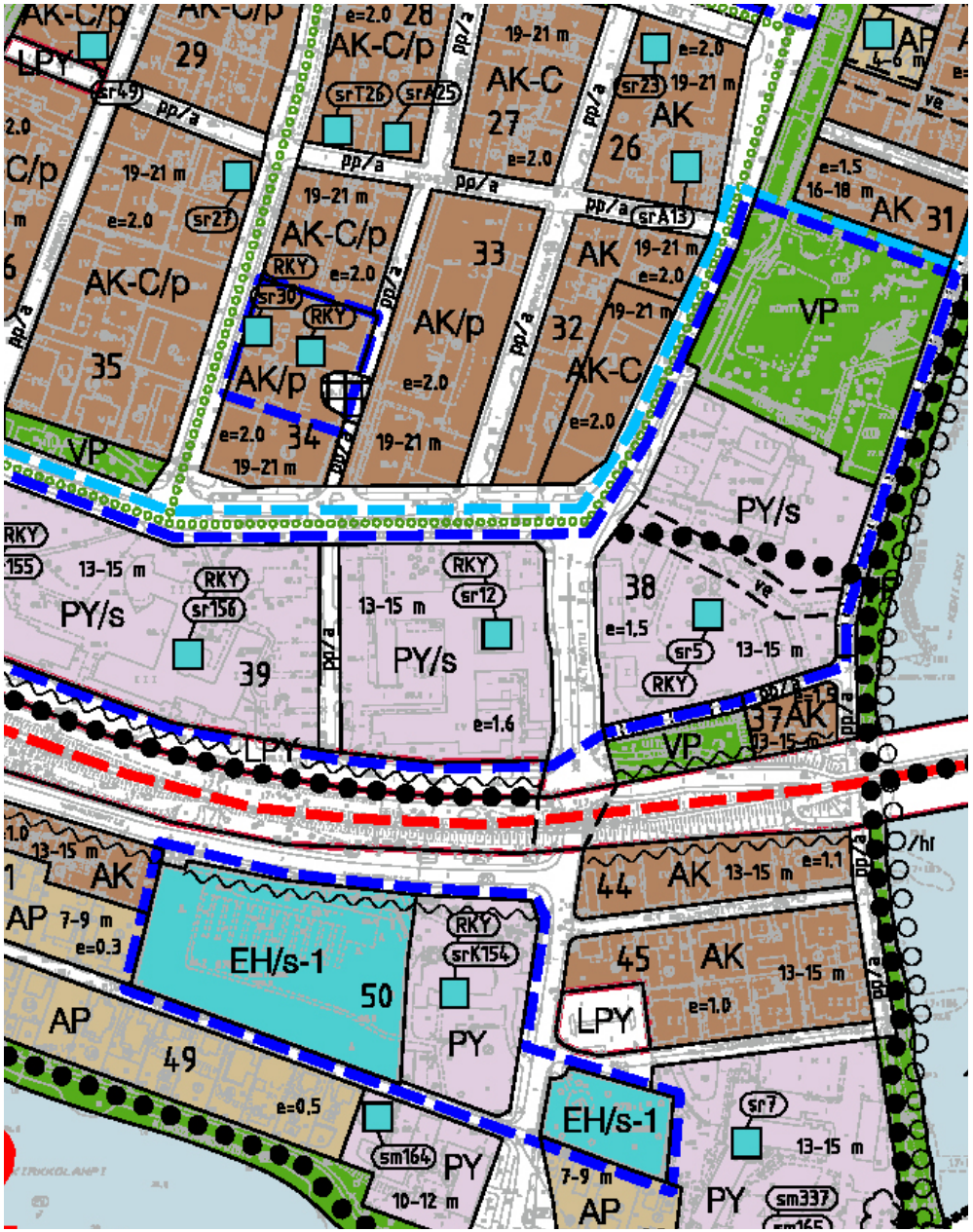

25. Ote Rovaniemen keskustan osayleiskaavasta 2012.

4 Voimassa oleva yleiskaava

Keskustan osayleiskaava 2012

Osayleiskaavassa lääninhallituksen korttelin kaavamerkinnät ovat seuraavat:

- PY/s - Julkisten palvelujen ja hallinnon alue. Alue, jolla ympäristö säilytetään. Asemakaavaa muutettaessa tulee turvata rakennuskannan ja tontinkäytön ympäristökuvaan soveltuva kehittäminen sekä varmistaa kaupunkikuvallisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen.
- e=1.5 - Likimääräinen aluetehokkuusluku eli kerrosalan suhde alueen pinta-alaan. Rakennusoikeus määritellään asemakaavassa kunkin alueen sisällä korttelialue- ja rakennusalakohtaisesti. Erityisistä toiminnallisista ja kaupunkikuvallisista syistä asemakaavassa voidaan osoittaa yleiskaavamääräyksenä esitettyjä korkeampia korttelitehokkuuksia, mikäli pihat, asukkaiden oleskelualueet, autopaikoitus ja muut toiminnot ja ympäristön kannalta keskeiset vaatimukset voidaan osoittaa toteutettaviksi.
- 13-15m - Rakennuksen likimääräinen enimmäiskorkeus mitattuna viereisen kadun pinnasta. Ohje: Määräys koskee myös rakenteita ja laitteita.
- RKY-sr5 - Suojeltava rakennus. Kulttuurihistoriallisesti, rakennushistoriallisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus tai rakennuksen osa, jota MRL 43 § 2 mom. nojallaei saa purkaa ilman MRL 127 §:n mukaista lupaa. Suoritettavissa korjaus- ja muutostöissä rakennuksen ominaispiirteet tulee säilyttää. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja.
- ve - Pintavalunnan hallintaan varattava alue.

Rovaniemen hallinto- ja kulttuurikeskus on osoitettu kaupunkikuvallisesti arvokkaaksi alueeksi. Tarkentava teksti kuuluu seuraavasti: "*Asemakaavoituksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota rakennusten massoitteluun ja kaupunkikuvaan. Aluekokonaisuuden ja sen rakennuskannan suojelua koskevat kysymykset ratkaistaan asemakaavassa. Ohje: Asemakaavoitettavan alueen rakennetun ympäristön laatua voidaan selvittää arkkitehtuurikilpailun tai vastaavan laatuun perustuvan tarkastelun avulla.*"

5 Nykyinen ympäröivä kaupunkirakenne

5.1 Kaupunginosa I

Kaupunginosa I muodostuu Rovaniemen ydinkeskusta-alueesta, joka rajautuu lännessä valtatie 4:ään, etelässä rautatiehen ja idässä ja pohjoisessa Ounaskoskeen. Lääninhallituksen kortteli sijaitsee kaupunginosan eteläosassa Ounaskosken rannan läheisyydessä. Kaupunginosan eteläpäähän sijoittuu Rovaniemen nk. kulttuuri- ja hallintokeskus, jonka osa lääninhallituksen kortteli on.

5.2 Katu- ja puistoalueet

Kadut

Kortteli rajautuu nykyisin viereisiin katualueisiin Lännessä Valtakatuun, Pohjoisessa Konttisenkatuun, idässä Koskenrantaan ja etelässä Uitonkatuun.

Kemijoen ranta-alueella kulkee Koskenranta -niminen katuosuus, joka on kaavassa lääninhallistuksen korttelia rajaavien katujen osalta saanut merkinnän "Yleiselle jalankululle varattu katualue, huoltoajo sallittu."

Konttisenpuisto

Korttelin pohjoispuolella sijaitsee Konttisenpuisto, jonka kaavamerkintä on "Leikkikenttä" VK. Alueen teemapuisto on rakennettu valmiiksi 2012. Puistossa järjestetään myös teatteriesityksiä kesäisin. Myös talvisin puistossa järjestetään eri aktiviteetteja mm. lumenvetistonäyttelyitä ja -kilpailuja. Konttisenpuisto on yksi historiallisesti mielenkiintoisimmista ja erikoisimmista puistoista Rovaniemellä. Konttisenpuistossa on aikanaan sijainnut hieno kartanopuutarha, mutta sodan jälkeen se oli pitkään pelkkä hiekkakenttä. 1970-luvulta lähtien kenttää on kehitetty puistomaisempaan muotoon.[15]

Tapaninpuisto

Kevyenliikenteenväylän erottamana Konttisenpuiston länsipuolella sijaitsee Tapaninpuisto. Se kulkee Valtakadun varrella pitkänä ja kapeana Konttisenkadulta aina ylös Inapolulle saakka. Tapaninpuisto oli yksi Rovaniemen ensimmäisistä toteutetuista kaupunkipuistoista 1950-luvulla. Alunperin puistosta löytyi muun muassa monia hienoja

15 Takanen s. 45.

26. Valtakatu on vilkaasti liikennöity keskustakatu.

27. Konttisenpuiston sijoitettu lasten teemapuisto valmistui 2012.

28. Rantapuiston liikennöintiväylät on osoitettu pääsääntöisesti kevyelle liikenteelle.

29. Korttelissa 37 sijaitsevan nk. Niskasen talon paikalle on kaavoitettu uudisrakentamista.

perennaistutuksia sekä edelleen puistolle luonteenomainen koivurivi. Tapaninpuiston uusimman suunnitelman laati Hanna Pasula vuonna 2010. Suunnitelmaa alettiin toteuttaa vuodesta 2011 vaiheittain eteenpäin. Suunnitelman erikoisuus oli mutkitteleva keskikäytävä Inapolulta Konttisenpuistoon asti, erilaiset kiveykset sekä näyttävät istutukset.[16] Puistokokonaisuus valmistui 2013.

Rantapuisto

Rantapuisto reunustaa Kemijoen länsirantaa Jätkänkynttilän ja Ounaskosken siltojen välissä. Ennen vuotta 1944 ranta oli osin laidunkäytössä ja osin luonnontilaisena. Jälleenrakennuksen aikana rantaa pitkin rakennettiin kulkemaan tie. Vuonna 1960 Valjaskoskelle toteutetut voimalaitokset tasoittivat Kemijoen vedenpinnan vaihtelut, joten rantaan on voitu tehdä parempia suunnitelmia ja rantojen hoito on helpommin toteutettavissa. Muutaman vuoden takaisen saneerauksen yhteydessä Rantapuisto koki suuria muutoksia. Alueen asfalttipintainen liikenneväylä muutettiin pääosin kevyen liikenteen käyttöön kaventamalla väylää. Väylälle uusittiin myös pintamateriaaleja sekä kalusteita. Koskikadun pään kohdalle joen rantaan rakennetiin laaja kiinteä ranta- ja vierasvenelaituri.[17]

Rantapuisto on kaavassa merkitty kaavamerkinnällä ”Puisto” VP.

Uitonpuisto

Uitonpuisto sijaitsee Ounaskosken sillan länsipäässä heti lääninhallituksen korttelin eteläpuolella. Uitonpuiston kaavamerkintä on ” Istutettava puistoalue” PI.

5.3 Ympäröivät korttelit

Kortteli 32

Kortteli 32 sijaitsee Lapin lääninhallituksen luoteispuolella. Kortteli muodostuu kuudesta tontista, joista tontti 11 on lähes rakentamaton ja toimii paikoitusalueena.

Asemakaavassa korttelilla on seuraavat merkinnät:
- Y - Yleisten rakennusten korttelialue.
- YS - Sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialue.
- AL - Asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue.

16 Takanen s. 54-57.

17 Takanen s. 35-37.

- AL-4 - Asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue. Liike- ja toimistotiloja saa olla vain ensimmmäisessä kerroksessa, jos kaava sallii

Kortteli 37

Korttelin eteläpuolella sijaitsee Uitonpuiston kupeessa pienehkö kortteli 37, jonka kaavamerkintä on "Yhdistetty liike- ja asuinkerrostalojen alue, jolle rakennettava rakennus on sijoitettava tontille merkitylle rakennusalalle ja sen rajojen suuntaiseksi. Tontille saa rakentaa maanpäällistä kerrosalaa enintään kartaan merkityn kerrosneliömetrien osittaman määrän. 4-kerroksisiksi sallituissa rakennuksissa saa tästä määrästä 30% sijoittaa pohjakerrokseen." ALKE. Korttelissa on meneillään parhaillaan asemakaavamuutosprosessi.

Tontilla sijaitseva rakennus on vuonna 1946-47 valmistunut todennäköisesti Matti Korkalon rakennuttama nk. Niskasen talo. Se on kaksikerroksinen, puurakenteinen kalkkilaastirapattu asuinrakennus. Rakennuksen paikalla oli aikaisemmin myös asuintalo, joka tuhoutui sota-aikana.[18] Rakennuspaikka näyttää periytyneen vuoden 1936 Oiva Kallion laatimasta asemakaavasta.

Kortteli 39

Asemakaavassa korttelilla on seuraavat merkinnät:
- YHV - Yleisten rakennusten korttelialue, joille saa rakentaa hallinto- ja virastorakennuksia sekä huvi- ja viihde- tarkoituksia palvelevia rakennuksia.
- YH - Hallinto- ja virastorakennusten korttelialue.

Korttelia käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa 6 "Osana Rovaniemen hallinto- ja kulttuurikeskusta".

30. Lapin lääninhallituksen korttelin ympäristö.

18 Korva s. 12

31. Rovaniemen keskustan rakeisuuskartta. Lääninhallituksen korttelin rakennukset on esitetty vihreällä värillä.

6 Lääninhallituksen kortteli osana hallinto- ja kulttuurikeskusta

Rovaniemen kauppala tuhoutui perusteellisesti Lapin sodassa. Jälleenrakennustoimenpiteisiin ryhdyttiin välittömästi. Lähtökohdaksi tarvittiin uusi asemakaava, jonka laatimisesta vastasi Suomen Arkkitehtiliiton Jälleenrakennustoimisto arkkitehti Alvar Aallon johdolla. Työhön osallistuivat myös arkkitehdit Yrjö Lindegren, Bertel Saanio ja Markus Tavio.

Rovaniemen asemakaavaratkaisun pääidean muodosti kauppalan vanhan kaavan rungosta irtileikattu keskuspuistoalue, niin kutsuttu "Poronsarvi", johon kaikki erimuotoiset liikennereitit rautatiet mukaanluettuna oli sijoitettu. Tällä erikoisalueella sijaitsivat myöskin kaikki lappia ja Rovaniemeä palvelevat julkiset rakennukset. "Poronsarvi" oli ikäänkuin lapin liikennekeskus, joka oli riippumaton Rovaniemen kaupunginkäsitteestä. Se muodosti samalla reservialueen tulevia tuolloin vielä tuntemattomia liikennemuotoja ja tulevaisuudessa lisääntyviä julkisuutta palvelevia rakennuksia varten. Rovaniemen asuntoalueet, sekä vanhat että uudet, jäivät keskuspuiston alueen haarakkeiden väliin kolmiomaisina kaupunginosina.[19]

Aalto kuvaili hallintokeskusta seuraavasti:[20]
"Hallintokeskuksen muodostaa virallisten ja julkisten rakennuksien puisto, joka on sijoitettu vanhan rautatien pohjoispuolelle mahdollisimman lähelle kosken rantaa. Paitsi Lapin hallintoon kuuluvat rakennukset (Maaherran virasto, Tie- ja vesirakennushallinnon piiri-insinöörikonttori, Metsähallinnon piirikuntakonttori, Lapin läänin maanmittauskonttori, Sotilashallinnolliset virastot, Suomen Pankin Rovaniemen-konttori ym.) on tähän hallituspuistoon lisäksi sijoitettu myös Rovaniemen kaupungintalo sekä sen välittömään yhteyteen puolivirallisia rakennuksia. Nämä viimeksimainitut ovat Lapissa toimivien suurten toiminimien Rovaniemellä olevat konttorit ja toimintakeskukset. Näin ovat Rovaniemellä kaikki sellaiset laitokset, joita laajan maakunnan yleisö tarvitsee, koottuna samaan paikkaan, muodostoen siis selvän osoitteen ja helpottaen hallintotoimia ja yleisön käyntiä virastoissa. Toiminimien konttorien sijoittaminen tälle alueelle on motiveerattua sen kautta, että koko Lapin asiakkailla niihin nähden on suunnilleen samanlainen suhde kuin virastollisiin hallintorokennuksiin. Hallintokeskuksen pääkatu avautuu koskelle terassimuodostelmiin, joihin terasseihin liittyy Lapin maaherran sekä yksityinen että siitä erillinen edustusasunto. Hallintokeskus on tälloin vanhan Rovaniemen keskuksen kaakkoiskulmauksessa nimenomaan sen jo uuden liikennekeskuksen välillä."

19 Arkkitehti 11-12 1945 s.129

20 Arkkitehti 11-12 1945 s.143

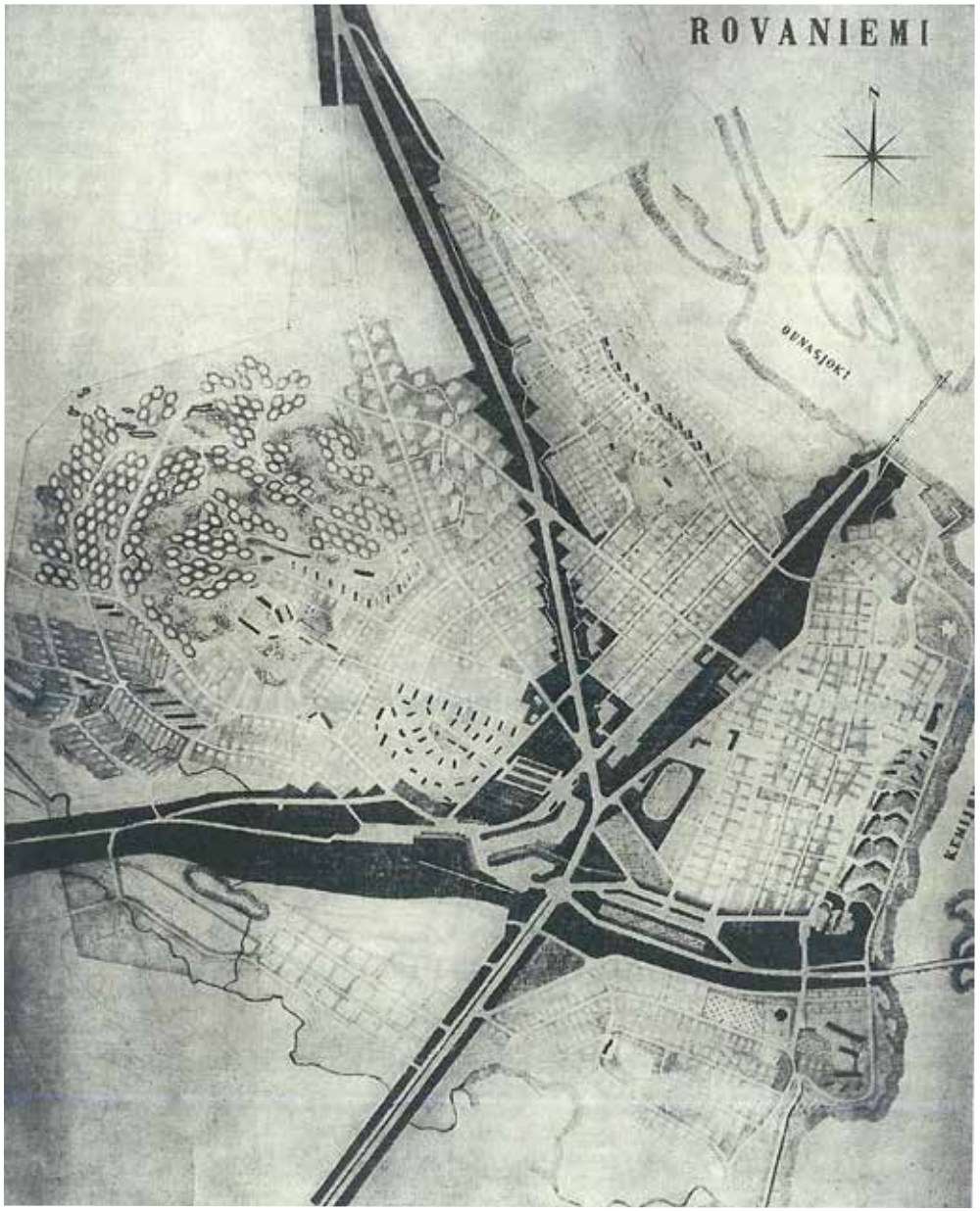

32. Aallon Rovaniemen uusi asemakaava. Kuvassa tummalla esitetty keskuspuisto "Poronsarvi" piti sisällään liikennereitit ja julkiset rakennukset.

33. Aallon esitys Rovaniemen hallintokeskuksesta vuodelta 1945. Lääninhallituksen korttelin osalta Aallon esitys perustuu Hallituskadun päätteenä olevaan aukioon, jota reunusti kaksi kolmekerroksista hallintorakennusta mataline siipirakennuksineen. Lapin lääninhallituksen rakennus toteutui pääpiirteissäin tämän esityksen mukaisesti.

34. Aallon esitys Rovaniemen hallintokeskuksen valtion virkailijoiden asuntoalueesta Kemijoen rannalle heti lääninhallituksen korttelin pohjoispuolelle. Lääninhallituksen virkailijoiden asumisjärjestelyt keskittyivät lopulta lääninhallituksen kortteliin, johon toteutettiin kolme kerrostaloa ja yksi rivitalo. Valtion virkamiehille rakentui lisää asuntoja toisaalle.

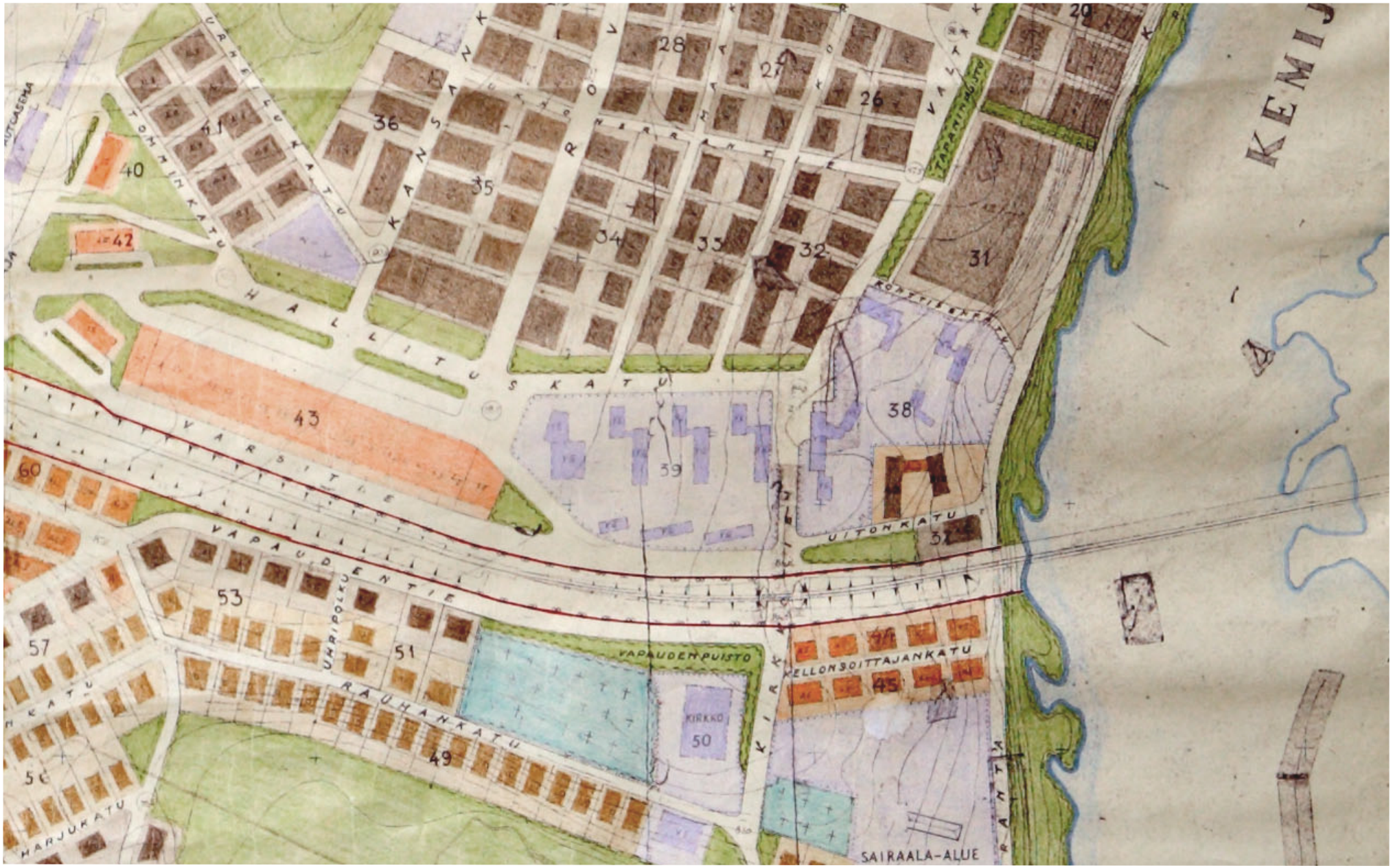

35. Ote Aallon asemakaavasta, jossa näkyy hallintokeskusen korttelit 38 ja 39 ja niitä ympäröivä kaupunkirakenne. Nykyinen hallinto- ja kulttuurikeskus on alkuperäistä hallintokeskusta huomattavasti laajempi.

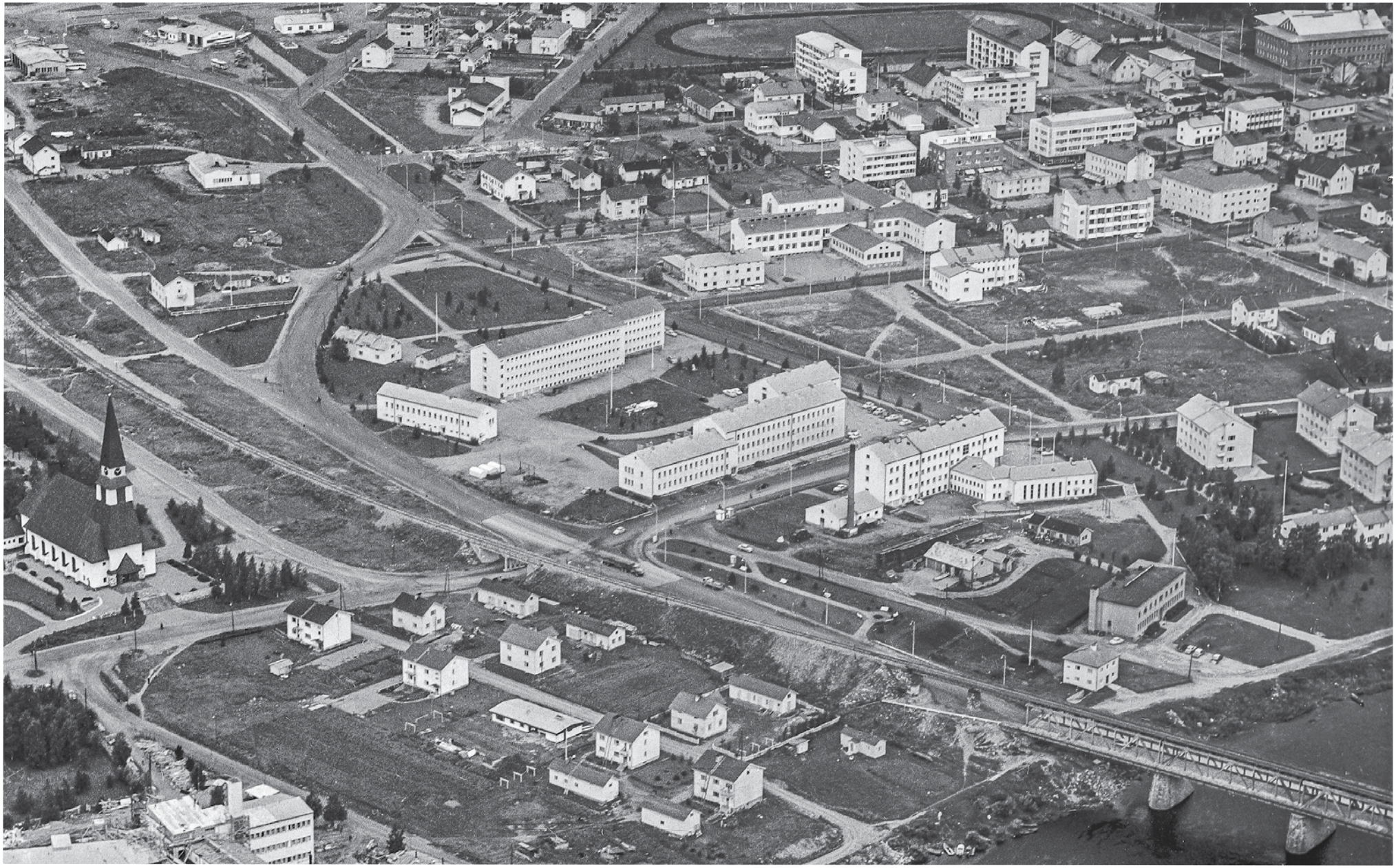

36. Viistoilmakuva vuodelta 1962. Virasto- ja kulttuurikeskuksesta on rakentunut valtion virastotalot. Tulevina vosikymmeninä keskus täydentyi Rovaniemen kaupungin virasto- ja kulttuurirakennuksilla sekä täydennysrakentamisella.

37. Peruskartta vuodelta 1989 esittää hyvin miten hallinto- ja kulttuurikeskuksen alue on kehittynyt. Perusinformaatio kartassa on vuodelta 1978 ja täydennysrakentaminen vuoteen 1989 on esitetty violetilla värillä. Kuvaan on numeroitu hallinto- ja kulttuurikeskuksen eri rakennusvaiheet.

38. Lapin lääninhallituksen korttelin viereisiä hallinto- ja kulttuurikeskuksen rakennuksia.

39. Hallinto- ja kulttuurikeskuksen kirjasto- ja teatterirakennus.

Alvar Aalto suunnitteli myös Seinäjoen ja Jyväskylän hallinto- ja kulttuurikeskukset. Seinäjoen hallinto- ja kulttuurikeskus valmistui pääosin vuosina 1960–1968 ja sitä täydennettiin 1987–1988 arkkitehti Elissa Aallon johdolla. Jyväskylän hallinto- ja kulttuurikeskus valmistui puolestaan 1964 ja sitä täydennettiin 1982 niinikään arkkitehti Elissa Aallon johdolla.

Rovaniemen hallinto- ja kulttuurikeskuksen nykyiset korttelit 38 ja 39 rakentuivat seuraavasti:

- Lapin lääninhallituksen korttelin 38 rakentaminen Kemijoen rannan tuntumassa alkoi vuonna 1947 valmistuneesta päärakennuksesta. Korttelin rakentaminen jatkui vuoteen 1949.
- Korttelin 39 Valtakadun puoleinen Valtion virastotalo suunniteltiin Rakennushallituksessa ja se valmistui 1949. Laajennuksia toteutettiin vuosina 1951, 1955 ja 1980.
- Korttelin 39 kirjastotalon suunnitteli Alvar Aalto ja se valmistui kesällä 1965.
- Korttelin 39 teatteri- ja kulttuuritalon (Lappia-talo) suunnitteli Alvar Aalto ja se valmistui kahdessa vaiheessa keväällä 1972 ja kesällä 1975.
- Korttelin 39 kaupungintalon suunnitteli Arkkitehtitoimisto Alvar Aalto & Co arkkitehti Elisa Aallon johdolla pohjautuen Alvar Aallon suunnitelmiin. Rakennus valmistui talvella 1988.

Lääninhallituksen kortteli osana Rovaniemen hallinto- ja kulttuurikeskusta sisältyy valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen luetteloon (RKY 2009).

7 Lääninhallituksen korttelin rakennukset

Tässä luvussa esitellään Lapin lääninhallituksen korttelin rakennukset niiden valmistumisjärjestyksessä. Rakennusten tunniste- ja laajuustiedot perustuvat Senaatti-kiinteistöjen rakennustietokantaan.

7.1 Kemijoen Uittoyhdistyksen toimitalo

Suunnittelu- ja rakennuslupavaihe

Kemijoen Uittoyhdistys haki ensimmäisen kerran rakennuslupaa uudelle toimitalolle Rovaniemen kauppalan järjestysoikeudelta 2.5.1938. Yhdistys omisti tontin Uittola rno 17[41]. Tonttia oli hiljattain laajennettu Aug. Hyvösen perikunnalta ostetulla maa-alueella ja suunnitelmissa oli laajentaa tonttia edelleen Ab. Kemi Oy:n kanssa laaditun sopimuksen nojalla. Rakennukseen oli tarkoitus sijoittaa mm. Uittoyhdistyksen konttori, erinäisiä huoltotoimistoja ja virkailijoiden asuntoja. Yhdistys ilmoitti järjestysoikeudelle toiveekseen esittää rakennuspiirustukset rakennusluvan saatuaan. Toukokuun 30. päivänä 1938 järjestysoikeuden istunnossa asia käsiteltiin ja hakemus hylättiin ennenaikaisena.

Uusi rakennuslupahakemus jätettiin 3.6.1938. Järjestysoikeuden istunnossa 9.6.1938 rakennuslupa käsiteltiin. Lupahakemuksessa oli liitteenä asiaankuuluvasti piirustukset, rakennuspaikka oli tarkistettu ja järjestysoikeus oli hankkinut terveydenhoito- ja palolautakuntien lausunnot. Rakennuslupa tontille 6-8 korttelissa 37 myönnettiin huomiolla, että viemäriä ei voinut purkaa Ounaskoskeen.

Rakennuksen suunnitteli Arkkitehtuuritoimisto Lappi-Seppälä ja Martas. Alkuperäisissä pääpiirustuksissa kuvien piirtäjäksi on merkitty M.R eli arkkitehti Martti Riihelä, joka työskenteli Lappi-Seppälän ja Martaksen toimistossa vuosina 1936-38. Rakennusurakoitsijana toimi rakennusmestari Heikki Kokkonen, urakan hinta oli 1 900 000 markkaa. Rakennus valmistui juuri talvisodan kynnyksellä kesällä 1939.

Rakennustapa ja -materiaalit

Perusmuurit toteutettiin säästöbetonista. Rakennus salaojitettiin. Alapohja toteutettiin kaksoisbetonilaattana, jonka välissä oli bitumisively. Kantavan rungon muodostivat teräsbetoniset sisäpilarit, betoniseinät ja muuratut ulkoseinät. Ulkoseinät muurattiin kotimaisesta punaisesta tiilestä, seinän kokonaispaksuuden ollessa 60 cm. Räystäät toteutettiin rautabetonista. Kevyet väliseinät toteutettiin yleensä normaalitiilistä tai sahajauhotiilistä. Väli- ja yläpohjat toteutettiin rautabetonista alalaattapalkistona. Yläpohjan

40. Rakennuksen sijainti korttelissa.

Toivo Kaila kertoo julkaisussaan Lapin Sota tarinaa Kemijoen uittoyhdistyksen säilymisestä sodan tuhoilta seuraavaa:

”Rovaniemen kivitaloista säilyi orpokoti Ounasvaaran rinteellä ja Kemijoen Uittoyhdistyksen talo lääninhallituksen rannassa. Uiton talon säilymisen kerrotaan tapahtuneen seuraavasti. Saksalaiset pomot kulkivat talo talolta laittaen niihin miinoitustaulujaan. Jäljessä tulevat SS-miehet näiden osviittojen mukaan suorittivat miinoituksensa ja ansoituksensa, minkä tapahduttua he käänsivät taulun ylösalaisin merkiksi siitä, että työ oli tehty. Joku meikäläinen oli päässyt perille tästä järjestelmästä ja kääntänyt Uiton taulun ennen aikojaan, joten SS-partio ei enää ryhtynyt ”toistamiseen” tätä taloa miinoittamaan, vaan poistui sisällä käymättä.”

lämmöneisteenä oli kutterilastu ja turvepehku, jonka päälle valettiin tervapaperi alustana palopermanto. Vesikattorakenteet toteutettiin puusta ja vesikatteena Sampo-levy.

Näkyvä sokkeli pinnoitettiin graniittilevyin, joissa oli hakattu pinta. Pääulko-ovi reunustettiin hienoksihakatulla graniitilla, samoin kynnyskivet ja ulkoaskeleet. Julkisivu rapattiin kestorappauksella (= terastirappaus tai jalorappaus, jossa sementtipitoiseen rappauslaastiin sekoitettiin kivimurskaa, värillistä lasirouhetta ja mineraalirouhetta).[21] Ikkunat olivat puuikkunoita, ovet puuovia paitsi pääsisäänkäynnissä oli rautaovet.

Sisäpinnat yleisesti rapattiin ja kalkkimaalattiin. Lattiapinnoitteet olivat kumilattia, teräshierretty sementtilattia, laattalattia, linoleumlattia ja korkkilattia.

Korjaus -ja muutostöitä

- 1987 Lvis-tekniset työt sisältäen ilmanvaihdon uusimisen (konehuone ullakolle), ikkunoiden uusiminen, salaojituksen muutokset sekä vesikaton ja pellitysten uusiminen, lupa 23.11.1987, Rakennushallinnon Lapin piirirakennustoimisto
- 1995 Kellarin kulmavaraston muuttaminen arkistoksi, lupa 2.3.1995, arkkitehti Tero Paldanius
- 2002 peruskorjaus, jossa mm. uusittiin talotekniikka ja toteutettiin väestönsuoja kellaritasolle
- 2013 Senaatti-kiinteistöjen toimistotilojen talotekniikan modernisointi

Rakennuksen kuvaus

Rakennuksen tilat suunniteltiin niin, että osa niistä voitiin vuokrata Uittoyhdistyksen ulkopuolisille toimijoille. Rakennukseen johti yhteensä neljä eri sisäänkäyntiä. Rakennus piti sisällään talonmiehen asunnon ensimmäisessä kerroksessa ja kolme asuinhuoneistoa toisessa kerroksessa. Huonetilajako ja tilojen käyttötarkoitukset ovat muuttuneet täysin.

Rakennus edustaa rationaalista toimitilarakentamista. Koristeaiheet keskittyvät tiukasti sisäänkäynteihin. Kemijoen puoleinen pääjulkisivu noudattaa selkeää symmetriaa ja on sommittelultaan perusteltu. Pihan puoleinen julkisivu on vapaammin sommiteltu. Rakennuksen alkuperäinen mutta laajennuksenomainen yksikerroksinen rakennusosa on erikoinen. Sen katto toimi alkujaan uittopäällikön asuinhuoneiston ulkoterassina.

Kunto

Rakennus on hyvässä käyttökunnossa. Rakennuksessa on suoritettu kaikki tarpeelliset korjaukset sekä viime vuosina myös sisäilman laatua parantavia pienempiä toimenpiteitä. Kaikkien rakenteiden kuntoa ei ole voitu luotettavasti todeta ja niiden toimintaa ja mahdollisia muutoksia seurataan säännöllisesti. Julkisivujen osalta terastirappauksen oletetaan olevan suurelta osin alkuperäinen.[22]

Rakennuksen käyttö- ja kulttuurihistorialliset arvot ovat ilmeiset. Rovaniemen hävityksessä säilyi vain kaksi kiviaineista rakennusta, joista Kemijoen Uittoyhdistyksen toimitilarakennus oli toinen.

Tunniste- ja laajuustiedot

- Senaatti-kiinteistöjen tunniste: 303910
- Käyttö: toimistorakennus
- Bruttoala: 1329,4
- Kerrosala: 838,0
- Huoneistoala: 908,0
- Tilavuus: 4030,0

21 Helamaa s. 255

22 Haastattelu Rytkönen, ja Harju 16.11.2017

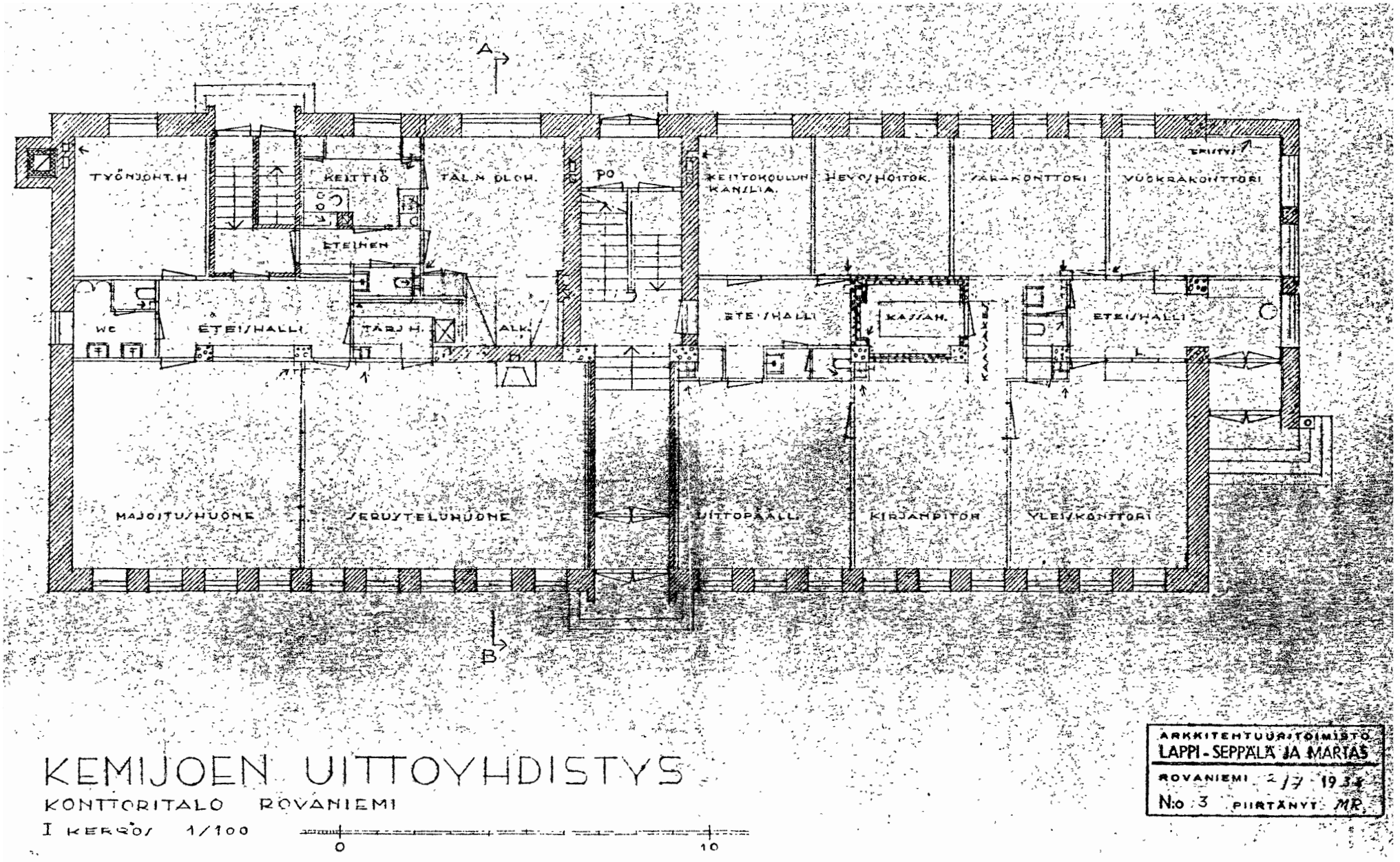

41. Kemijoen Uittoyhdistyksen toimitilarakennuksen alkuperäinen 1. kerroksen pääpiirustus.

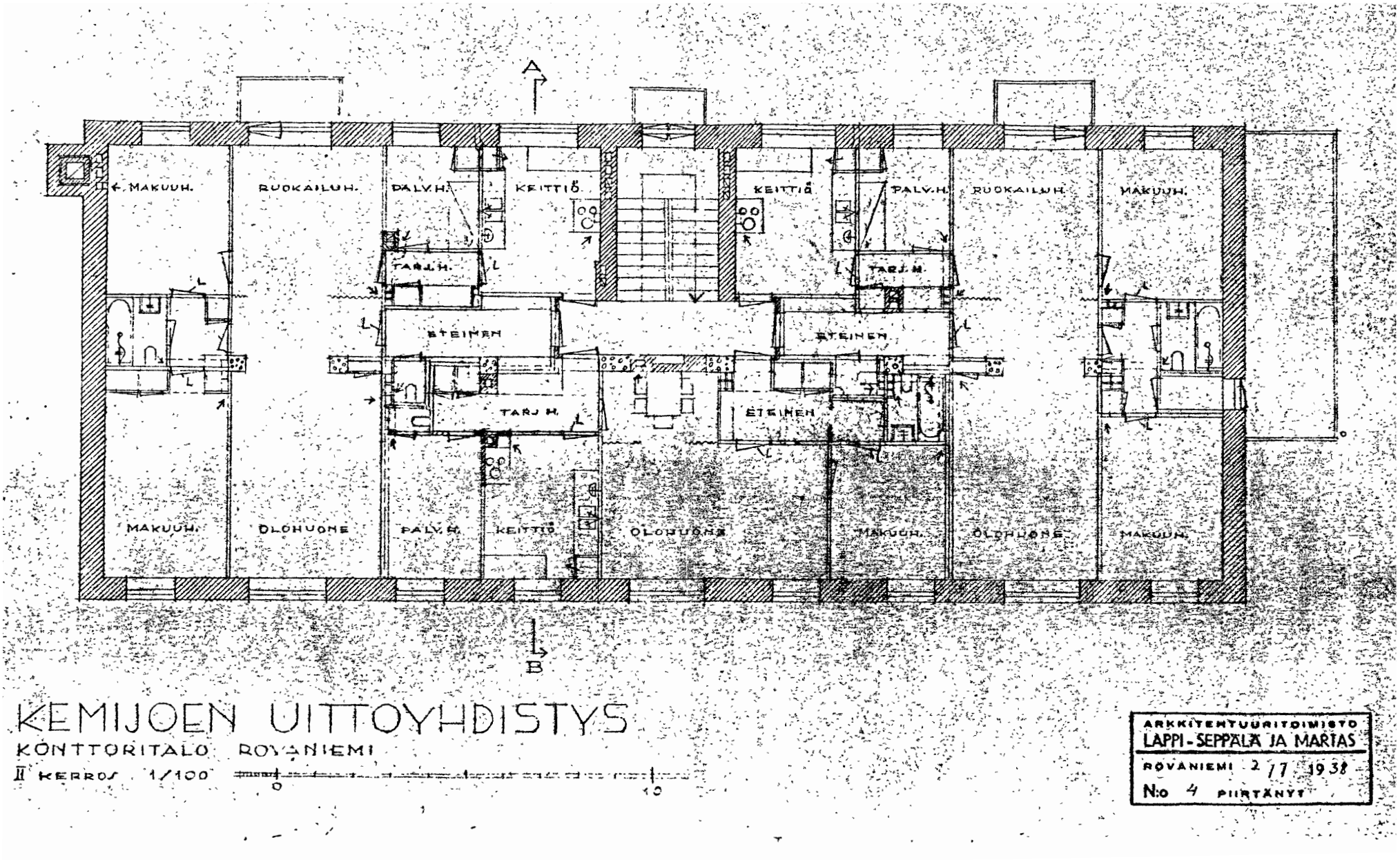

42. Kemijoen Uittoyhdistyksen toimitilarakennuksen alkuperäinen 2. kerroksen pääpiirustus.

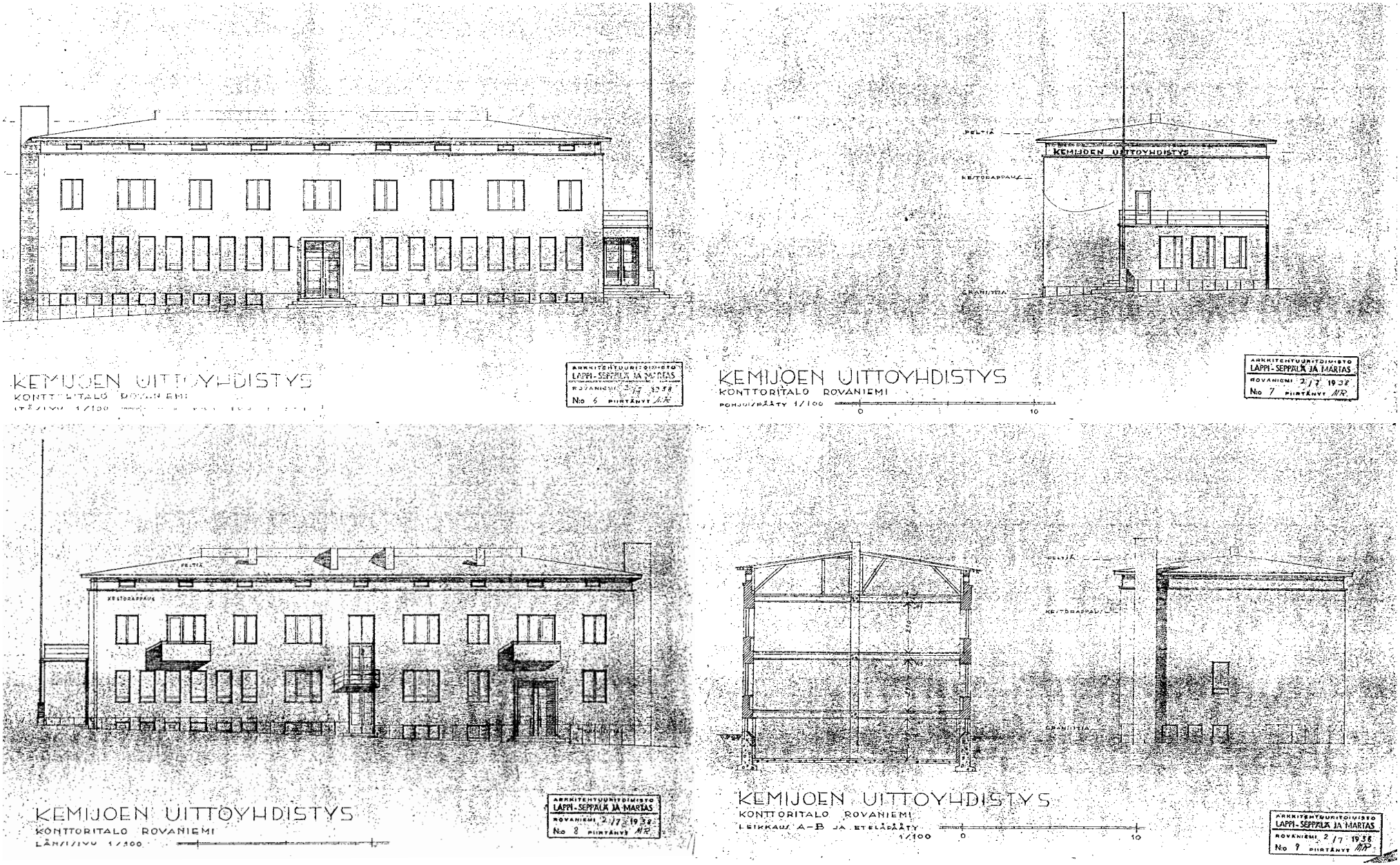

43. Kemijoen Uittoyhdistyksen toimitilarakennuksen alkuperäisien julkisivujen pääpiirustukset.

44. Uittoyhdistyksen talo oli yksi harvoista sodasta säilyneistä rakennuksista. Rakennuksen päätyräystään alla näkyy teksti "Kemijoen Uittoyhdistys". Taustalla näkyvä Ounaskosken ylittävä rautatiesilta Kemijärvelle oli otettu käyttöön 1.9.1934. Sodassa hävitetyn tilalle valmistui uusi kaksitasoinen yhdistetty maantie- ja rautatiesilta 1951.

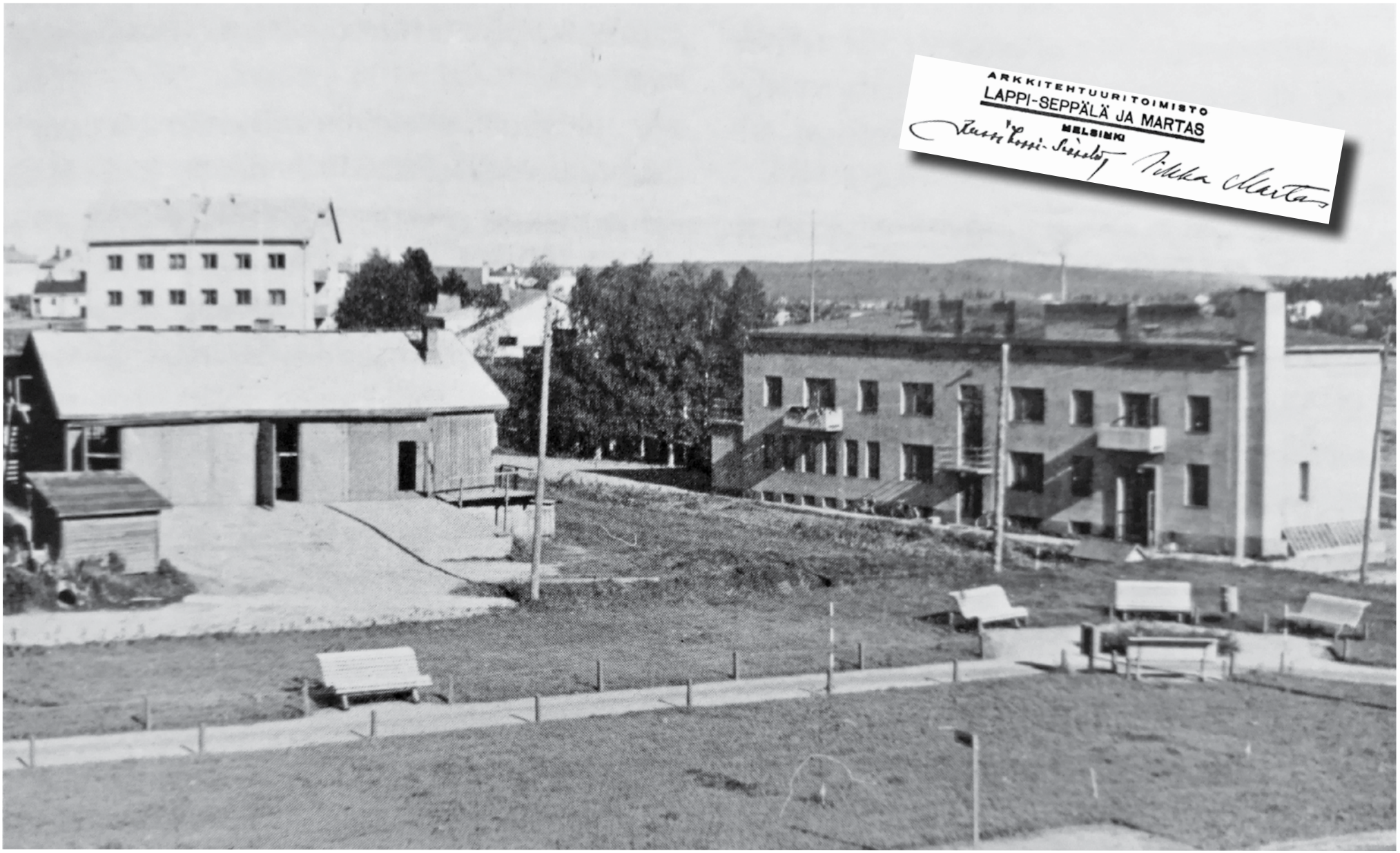

45. Uttoyhdistyksen toimitalon takapihalla oli pari piharakennusta, kuvassa vasemmalla näkyy puurakenteinen autotalli- ja korjaamorakennus. Kuvassa etualalla viereinen puistoalue. Puistoalue oli pengeretty verrattain reiluun korkeusasemaan viereisen rautatien vuoksi. Puiston ja Uittoyhdistyksen tontin välissä kulki tie vaikkei sitä kuvasta oikein pysty hahmottamaan.

46. kuva

47. kuva

48. kuva

49. kuva

50. Rakennuksen sijainti korttelissa.

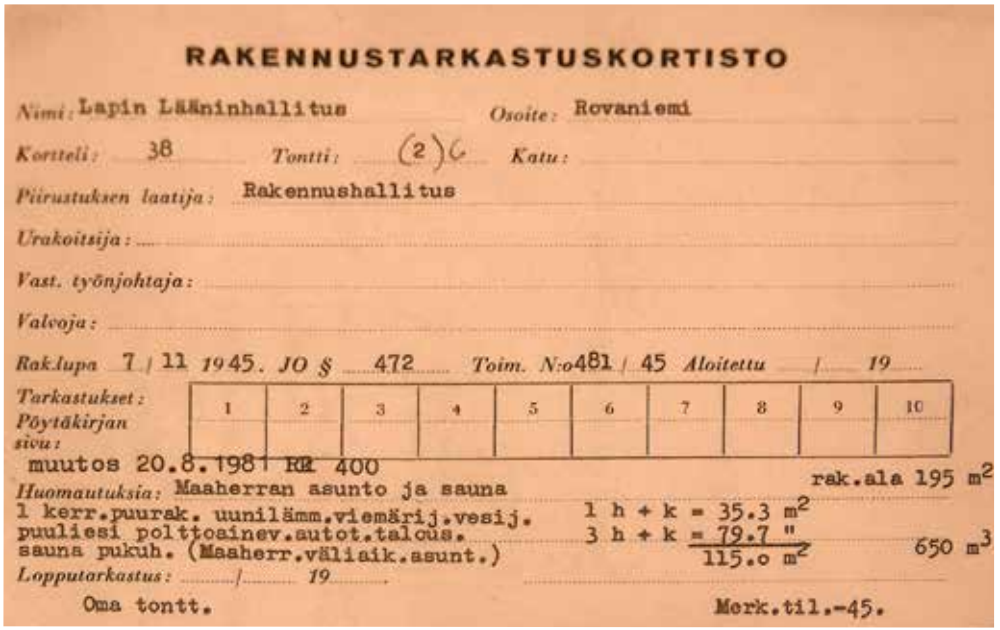

RAKENNUSTARKASTUSKORTISTO

Nimi: Lapin Lääninhallitus Osoite: Rovaniemi

Kortteli: 38 Tontti: (2)C Katu:

Piirustuksen laatija: Rakennushallitus

Urakoitsija:

Vast. työnjohtaja:

Valvoja:

Rak.lupa 7 / 11 1945. JO § 472 Toim. N:o 481 / 45 Aloitettu / 19

Tarkastukset: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Pöytäkirjan sivu:

muutos 20.8.1981 RR 400

Huomautuksia: Maaherran asunto ja sauna rak.ala 195 m²

1 kerr.puurak. uunilämm.viemärij.vesij. 1 h + k = 35.3 m²

puuliesi polttoainev.autot.talous. 3 h + k = 79.7 "

sauna pukuh. (Maaherr.väliaik.asunt.) 115.0 m² 650 m³

Lopputarkastus: / 19

Oma tontt. Merk.til.-45.

51. Rakennuskortti vuodelta 1945, jota on täydennetty myöhemmillä merkinnöillä.

7.2 Maaherran asunnon sauna- ja talousrakennus

Suunnittelu- ja rakennuslupavaihe

Rakennus suunniteltiin rakennushallituksessa ja rakennuslupa myönnettiin 7.11.1945. Rakennus valmistui 1946 ja oli valmistuessaan Lapin lääninhallituksen käyttöön tulevista rakennuksista ensimmäinen. Rakennussuunnittelun aikaisissa asiakirjoissa mainitaan, että rakennus olisi toiminut aluksi maaherran väliaikaisena asuntona siihen asti kunnes varsinainen asunto valmistui.

Rakennustapa ja -materiaalit

Rakennus on toteutettu betoniperustuksille betonisen sokkelin päälle pyöröhirrestä. Näkyvä sokkelin osa muurattiin luonnonkivistä. Alapohja oli rossipohja. Alkuperäisissä pääpiirustuksissa vesikatteeksi on piirretty turvekatto, mutta ilmeisesti kate toteutettiin kattotiilistä. Nykyinen Varttikate ei ole alkuperäinen kate. Rakennuksen ikkunat on vaihdettu, alkuperäiset puitejaot olivat osin erilaiset.

Rakennuksen sisätilat ovat kauttaaltaan uusittu. Hirsirunko on säilytetty näkyvissä nykyisessä kokoustilassa.

Korjaus- ja muutostöitä

- 1980 Liittyminen uuteen käyttöveden tonttijohtoon, lupa 31.1980, Lapin piirirakennustoimisto
- 1981 Talotekniikan peruskorjaus
- 2003 Perusparannusluonteinen muutostyö sisältäen tilamuutoksia ja talotekniikan ajanmukaistamista, lupa 25.6.2003, Arkkitehdit Oy Janne Lehtipalo

Rakennuksen kuvaus

Rakennus koostuu kahdesta erillisestä rakennussiivestä. Alunperin toisessa siivessä sijaitsi maaherran asunto vierashuoneineen ja saunaosastoineen. Toisessa siivessä sijaitsi autotalli, halkovaja sekä talonmiehen (autonkuljettajan) asunto. Rakennuksen korkeassa kivijalassa on pieni talouskellaritila. Nykyisin rakennuksessa toimii vierasmaja sekä kokous- ja saunatilat.

Pyöröhirrestä toteutettu rakennus kivirakenteisessa kaupunkiympäristössä on ainutlaatuinen. Rakennukselle johtaa koivukuja. Rakennusta täydentää mielenkiintoinen rajattu viherpiha.

Rakennuksen yksityiskohdissa on tavanomaisesta poikkeavaa koristeellisuutta ja arvokkuutta. Rakennustyylissä on muistumia lapin tuntureihin toteutetuista matkailumajoista. Julkisivuiltaan rakennus on alkuperäisen kaltainen, tosin ikkunoiden puitejakoja on muutettu ikkunoiden uusimisen yhteydessä.

Kunto

Rakennus on hyvässä käyttökunnossa. Rakenteet ovat hyväkuntoiset ja talotekniikka on uusittu ajanmukaiseksi. Vesikate on ilmeisesti käyttöikänsä loppupäässä (Varttikate). Rakennuksen käyttökuormitus on nykyisellään vähäistä, tiloja vuokrataan valtion virastoille kokouskäyttöön. Rakennukseen myös majoitetaan satunnaisesti Rovaniemelle saapuvia arvovieraita.[23]

Tunniste- ja laajuustiedot

- Senaatti-kiinteistöjen tunniste: 303909
- Käyttö: toimistorakennukset
- Bruttoala: 215,4
- Kerrosala: 197,0
- Huoneistoala: 169,9
- Tilavuus: 710,0

23 Haastattelu Rytkönen, ja Harju 16.11.2017

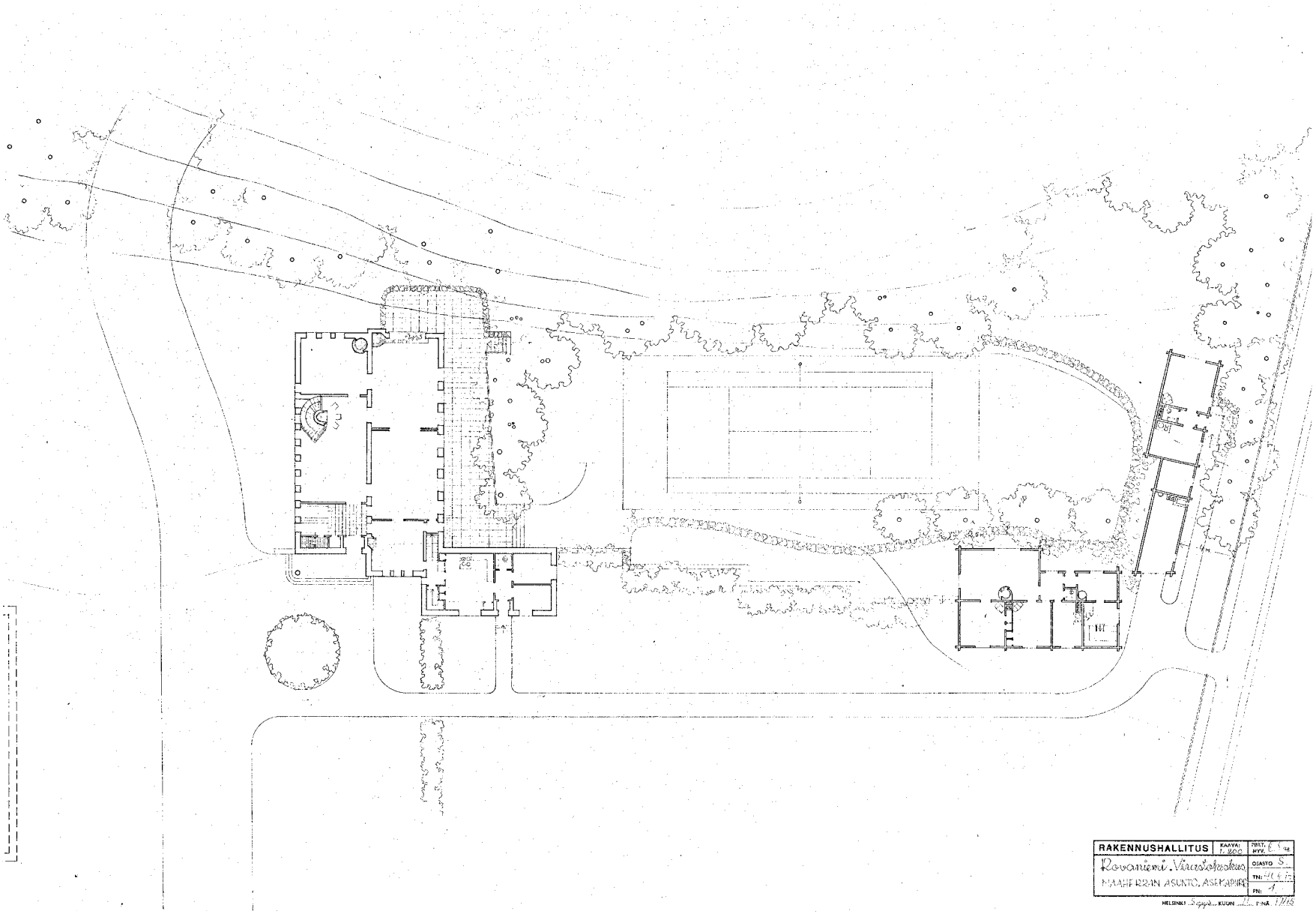

52. Maaherran asunnon pääpiirustussarjan alkuperäinen asemapiirros. Tässä piirustuksessa on esitetty sauna- ja talousrakennus toteutuneessa muodossaan. Sen sijaan maaherran asuinrakennus on suunnitelma, joka ei toteutunut. Rakennusten väliin on esitetty piha/puutarha, jota hallitsee tenniskenttä.

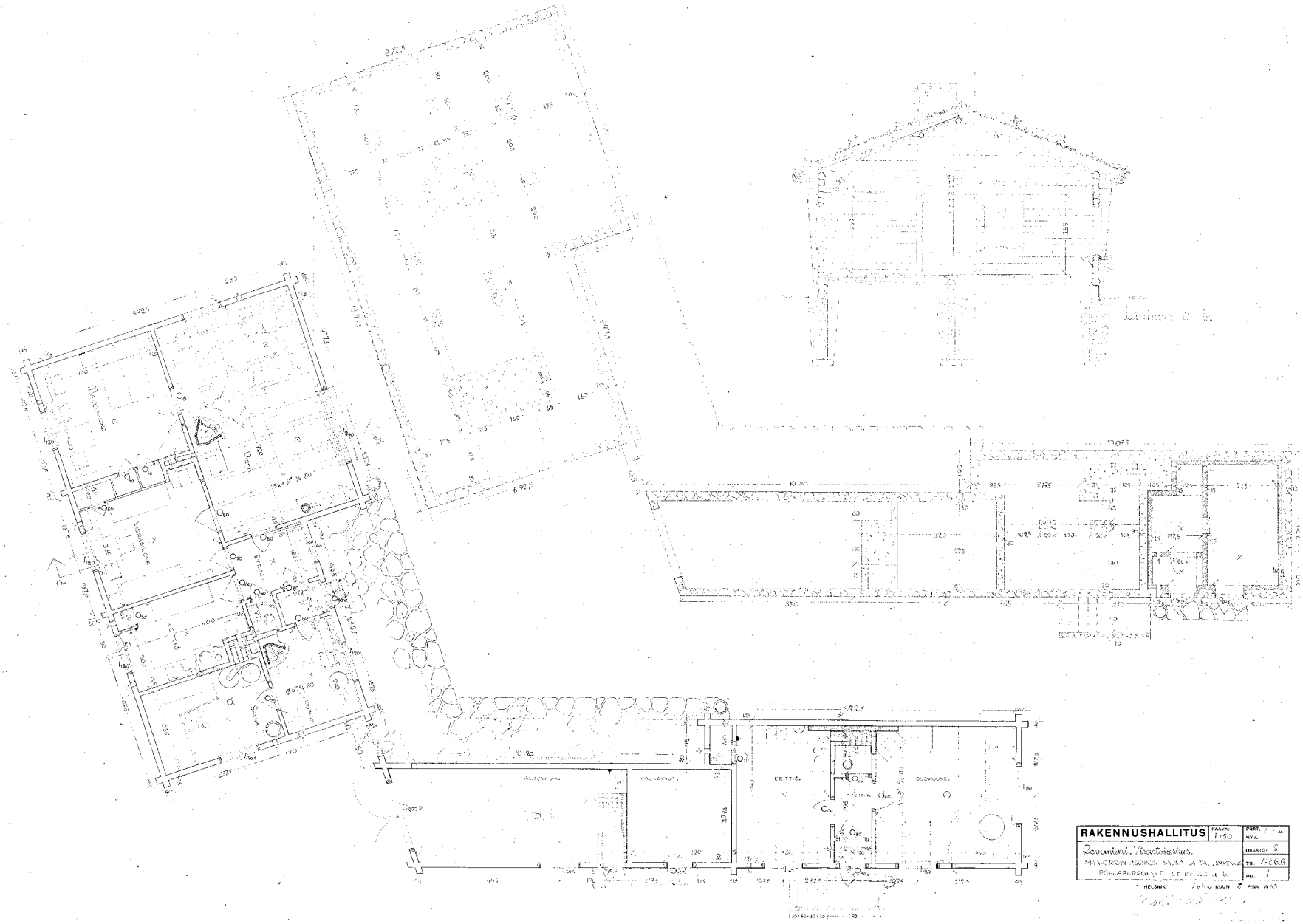

53. Maaherran asunnon sauna- ja talousrakennuksen pääpiirustussarjan alkuperäinen pohja- ja leikkauspiirustus.

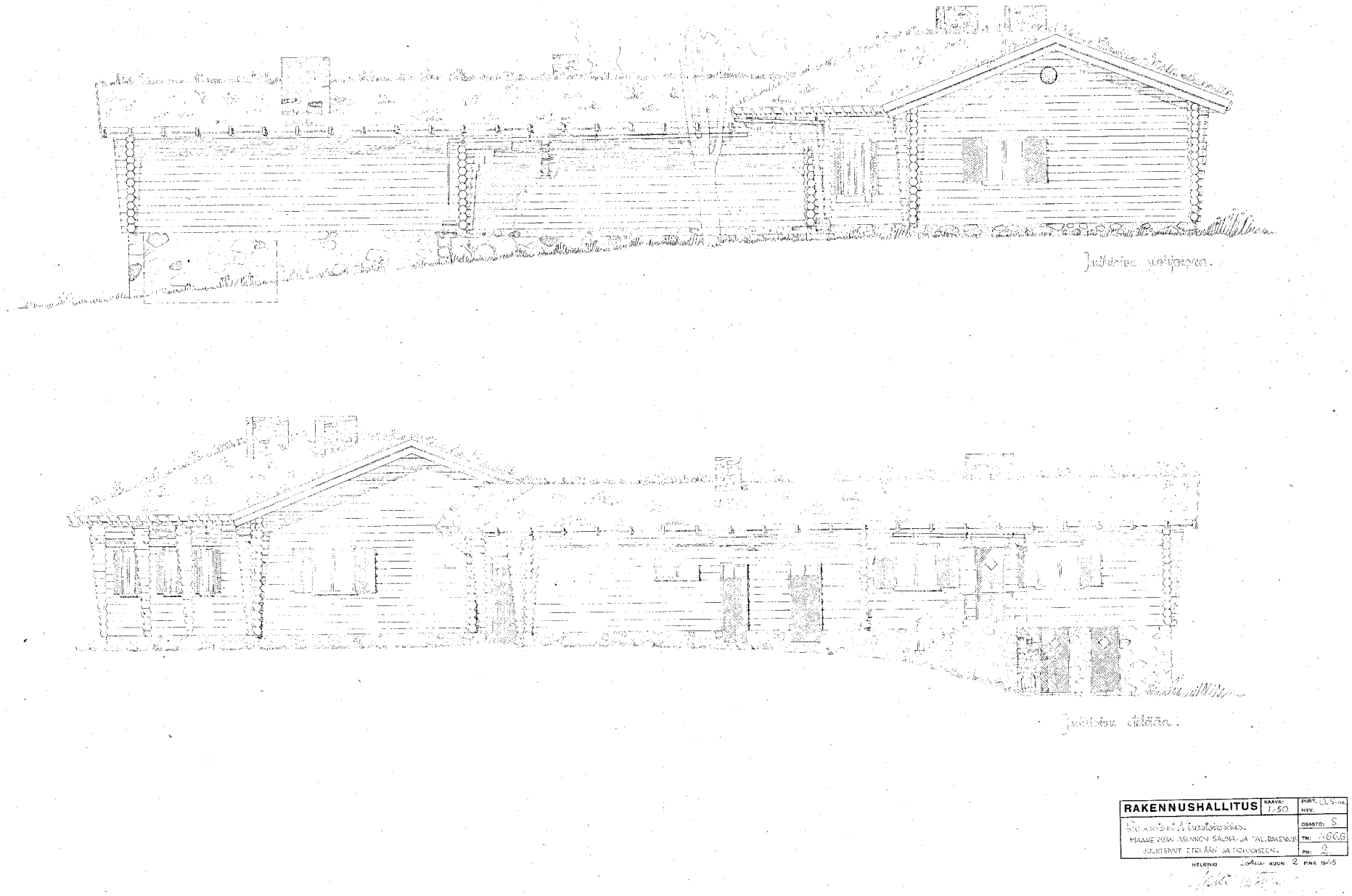

54. Maaherran asunnon sauna- ja talousrakennuksen pääpiirustussarjan alkuperäinen julkisivupiirros.

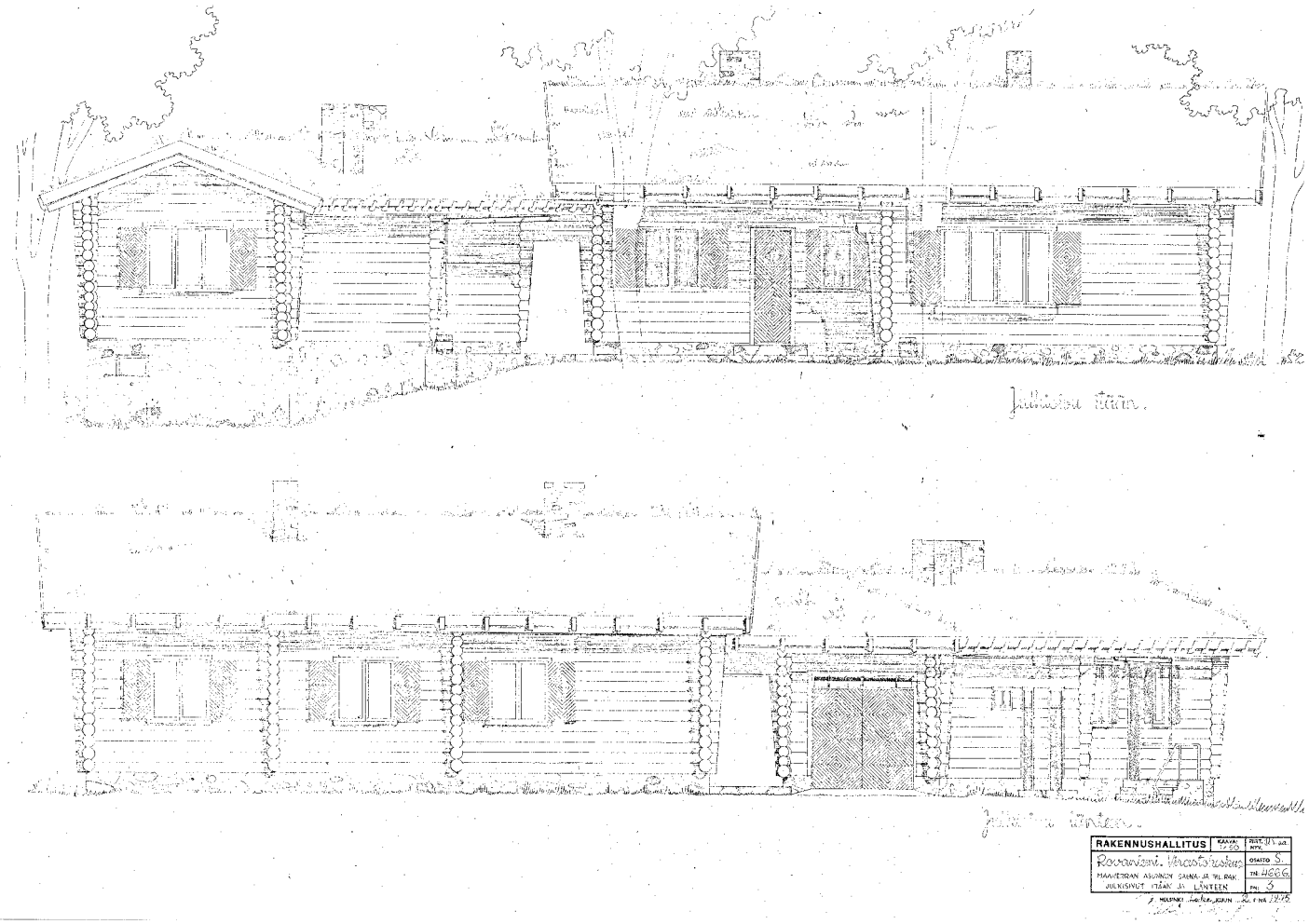

55. Maaherran asunnon sauna- ja talousrakennuksen pääpiirustussarjan alkuperäinen julkisivupiirros.

56. Rakennus poikkeaa rakennusmateriaaleiltaan muista korttelin rakennuksista. Ilmeisesti rakennusta ei alkujaan mielletty pysyväksi vaan väliaikaiseksi. Sotien jälkeisessä materiaalipulassa oli helppo turvautua paikalliseen puuhun ja luonnonkiveen.

57. kuva

58. kuva

59. kuva

60. kuva

61. kuva

62. Rakennuksen sijainti korttelissa.

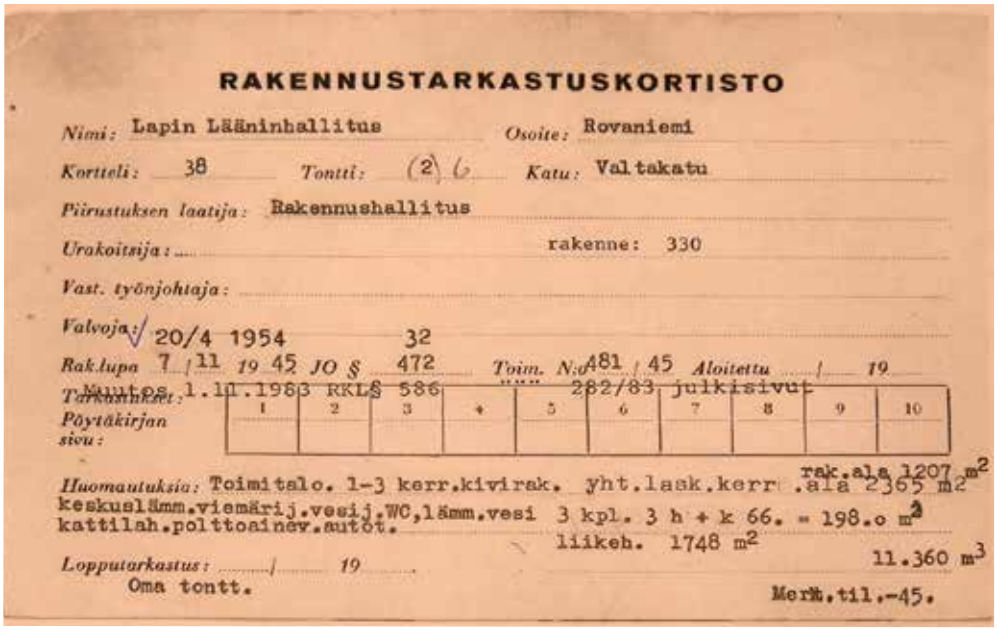

RAKENNUSTARKASTUSKORTISTO

Nimi: Lapin Lääninhallitus Osoite: Rovaniemi

Kortteli: 38 Tontti: (2) 6 Katu: Valtakatu

Piirustuksen laatija: Rakennushallitus

Urakoitsija: rakenne: 330

Vast. työnjohtaja:

Valvoja: 20/4 1954 32

Rak.lupa 7 / 11 19 45 JO § 472 Toim. N:o 481 / 45 Aloitettu / 19

Muutos 1.11.1983 RKL§ 586 282/83 julkisivut

Pöytäkirjan sivu:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Huomautuksia: Toimitalo. 1-3 kerr.kivirak. yht.lask.kerr .ala 2365 m2 rak.ala 1207 m2
keskuslämm.viemärij.vesij.WC,lämm.vesi 3 kpl. 3 h + k 66. = 198.o m2
kattilah.polttoainev.autot. liikeh. 1748 m2 11.360 m3

Lopputarkastus: / 19

Oma tontt. Merk.til.-45.

63. Lääninhallituksen toimitilarakennuksen ja lämpökeskuksen rakennuskortti vuodelta 1945, jota on täydennetty myöhemmillä merkinnöillä.

7.3 Lääninhallituksen toimitilarakennus

Suunnittelu- ja rakennuslupavaihe

Rakennus suunniteltiin Rakennushallituksessa. Rakennuslupa myönnettiin 7.11.1945. Rakennustyöt saatiin käyntiin perustusten valamisella syksyllä 1946.[24] Lääninhallituksen kolmevuotinen evakkomatka sai päätöksen 29.11.1947, jolloin lääninhallitus pääsi muuttamaan kalustusta vaille olevaan uuteen toimitilarakennukseen. Lapin Kansan artikkeli 2.12.1947 kertoo rakennuksen alimmassa kerroksessa olleen lääninkonttorin monine yleisöluukkuineen, toisessa kerroksessa lähettämön ja kanslistit sekä kolmannessa kerroksessa maaherran ja esittelijäin tilat.

Rakennustapa ja -materiaalit

Perustukset toteutettiin säästöbetonista. Alapohja toteutettiin maanvaraisena kaksinkertaisena betonirakenteena, jossa bitumihuopa ja bitumisivelyt. Rakennus salaojitettiin. Rakennuksen kantavan rungon muodostaa betonipilarit ja -seinäkkeet ja kantavat tiiliseinäkkeet. Tiilinä käytettiin rakennusselostuksen mukaan rauniotiiliä. Välipohjarakenne on ontelolaattapalkisto, yläpohjassa oli palopermanto. Kattorakenteet olivat puurakenteiset ja alkuperäinen vesikate oli tiili, jonka alla aluskatteena päre. Vedenpoisto toteutettiin riippuränneinn, joiden sisällä oli puolipyöreä sisäränni.

Sisäseinärakenteet olivat joko muurattuja tiiliseiniä, muurattuja sahanpurusementtitiiliseiniä tai ns. rapattuja puurakenteisia Cloison-seiniä. Kaikki sisäpinnat yleisesti rapattiin, kattolistana käytettiin lyijykynäholkki -mallia. Lattiapinnoitteina käytettiin teräshiottua mosaikkibetonia sinkityillä ruutujakolistoilla, puulankkulattiaa, maaherran huoneessa koivuparkettia sekä lääninneuvoksen, maaherran sihteerin ja poliisitarkastajan huoneissa kuusiparkettia. Puiset lattiapinnoitteet vahattiin ja kiillotettiin. Väliovet olivat pääsääntöisesti lakattuja koivuvaneripinnoitettuja ovia, joitain tammioviakin käytettiin. Tilojen hierarkiasta kertoo jotain käytettyjen seinätapettien hintaluokittelu: Maaherran huoneeseen valittiin tapetti hintaluokasta 100 mk, maaherran sihteerin, lääninneuvoksen ja poliisitarkastajan huoneisiin tapetti hintaluokasta 50 mk ja muihin tiloihin hintaluokasta 20 mk. Porrashuoneissa ja ilmeisesti myös käytävätiloissa seiniin maalattiin 1.6 metriä korkea väripaneeli, jonka yläreunassa oli väriviivarajaus. Koristemaalauksista mainittiin, että niitä toteutettiin kustannuksiltaan 1%:n verran kokonaiskustannuksista.

Näkyvä sokkeli pinnoitettiin pesubetonilaatoin. Ulkotasot portaat ja ovikehykset toteutettiin tasarakeisesta harmaasta graniitista. Julkisivupinnat rapattiin kalkkilaastilla. Ikkunat olivat kaksinkertaisia puuikkunoita, jotka petsattiin ja lakattiin. Pääsisäänkäynnin

24 Lapin Kansa 18.8.1946

ovet olivat metallirakenteiset, muut ovet toteutettiin puusta. Pääsisäänkäynnin sisäänvedon pinnat verhoiltiin kirjavin tiililaatoin.

Korjaus- ja muutostöitä

- 1975 Käyttövesi-, viemäri- ja lämmitysverkoston täydennyksiä/muutoksia/uusimisia
- 1983 Päärakennuksen ikkunoiden ja ulko-ovien uusiminen, lupa 1.11.1983, Lapin piirirakennustoimisto RKM Lasse Luomajoki
- 1983 Käytävien lattioiden uusiminen
- 1987 Juhlasalin uusia sähköasennuksia, maaherran työhuoneen kunnostus
- 1988 Kahvion kunnostus ja toimistohuoneiden pintaremontti
- 1989 Taideteoksen (patsaan) sijoittaminen pihalle, lupa 29.8.1989
- 1993 Vesikalusteiden uusimisia vettä säästäviksi
- 1999 Peruskorjaus (sis. uuden väestönsuojan kellarikerrokseen, talotekniikan uusimiset ja hissi), pihan autotallin purkaminen, lupa 13.8.1999
- 2013-17 pieniä sisäilmakorjauksia (tiivistykset, materiaalivaihdokset)
- 2017 Päärakennuksen vesikatteen uusiminen, lupa 9.6.2017, suunnittelu Arkkitehtisuunnittelu Voutilainen Oy

Rakennuksen kuvaus

Rakennus suunniteltiin toimitilarakennukseksi ja sen käyttö on säilynyt pitkälti yhdenmukaisena tähän päivään asti. Tilamuutoksia on toteutettu aina kulloisenkin tarpeen mukaan. Kuitenkin rakennuksen keskeiset aulatilat, porraskäytävät ja mm. salitila ovat säilyneet pitkälle alkuperäisen kaltaisina. Muutokset julkisivuissa eivät ole merkittäviä, näkyvimpänä niistä kellaritason ikkuna-aukkojen sulkeminen.

Rakennukseen suunniteltiin alunperin hissikuilu, mutta hissi asennettiin ensimmäisen kerran käyttöön vuosituhannen vaihteen peruskorjauksessa.

Rakennus edustaa säästeliästä jälleenrakennuskauden toimitilarakentamista. Koristeaiheet ovat minimissään ja ne keskittyvät sisäänkäynteihin. Matalan salisiiven perusratkaisu on mielenkiintoinen.

Kunto

Rakennus on hyvässä käyttökunnossa. Rakennuksessa havaittuja riskirakenteita on korjattu ja pienimuotoisia sisäilmaremontteja suoritettu. Talotekniikka on modernisoitu. Rakennuksen peruskorjauksessa vuosituhanteen vaihteessa suoritettiin myös palauttavia entisöintitoimenpiteitä.[25]

Tunniste- ja laajuustiedot

- Senaatti-kiinteistöjen tunniste: 303907
- Käyttö: toimistorakennukset
- Bruttoala: 3125,1
- Kerrosala: 2990,0
- Huoneistoala: 2353,6
- Tilavuus: 9870,0

25 Haastattelu Rytkönen, ja Harju 16.11.2017

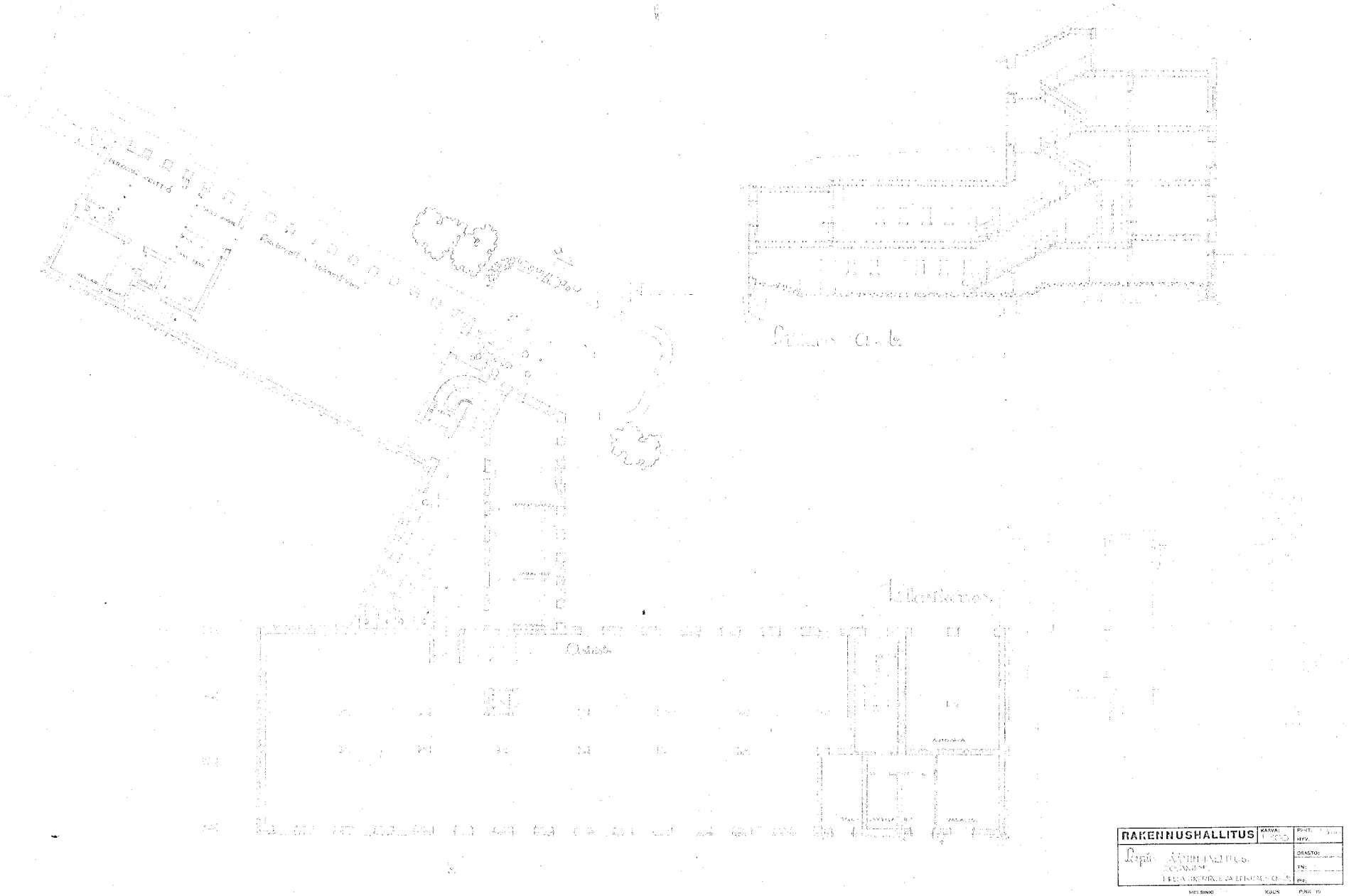

64. Lapin lääninhallituksen toimitilarakennuksen alkuperäinen pääpiirustussarjan kellarin pohjapiirros ja leikkaus.

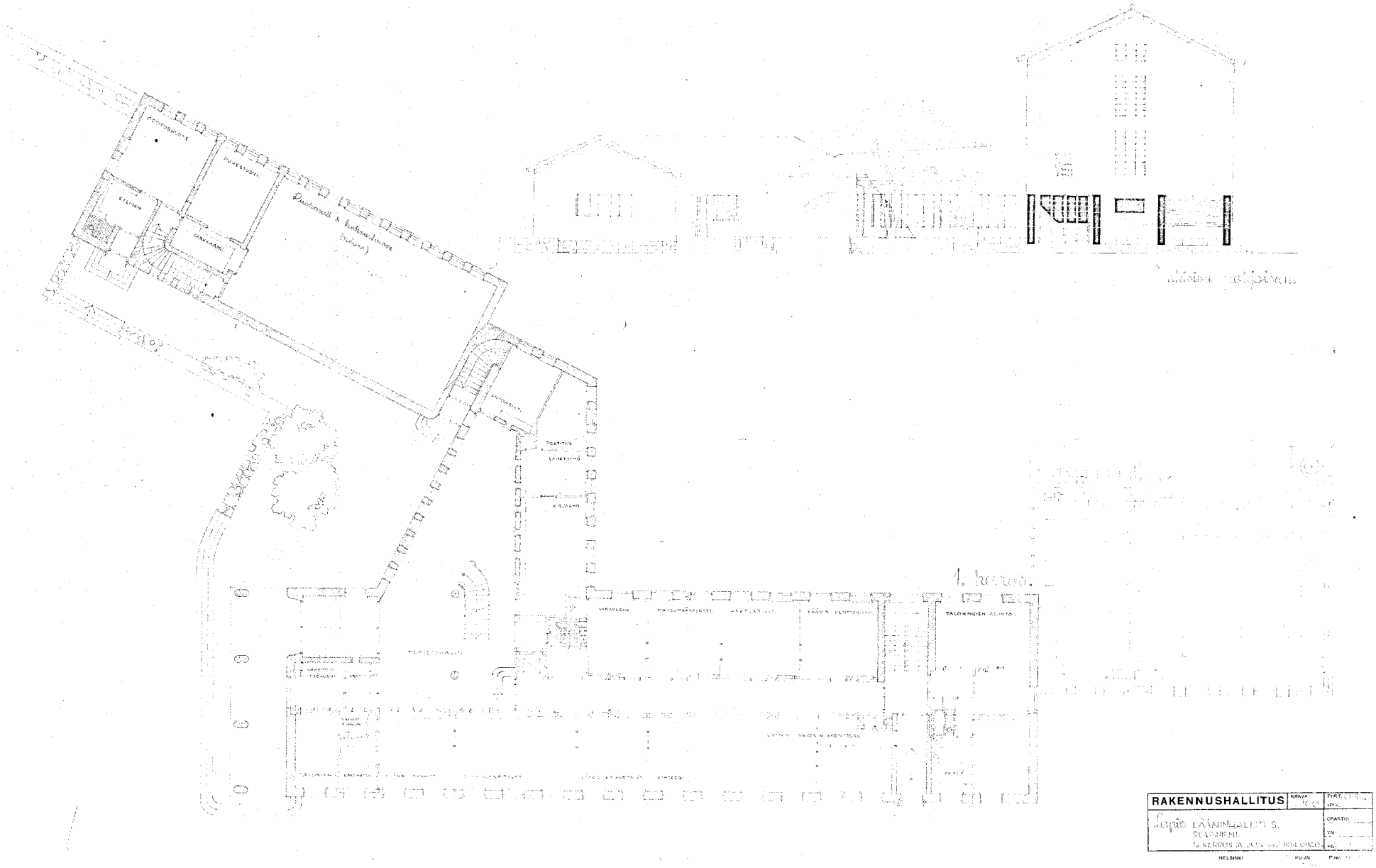

65. Lapin lääninhallituksen toimitilarakennuksen alkuperäinen pääpiirustussarjan 1.kerroksen pohjapiirros ja julkisivu pohjoiseen.

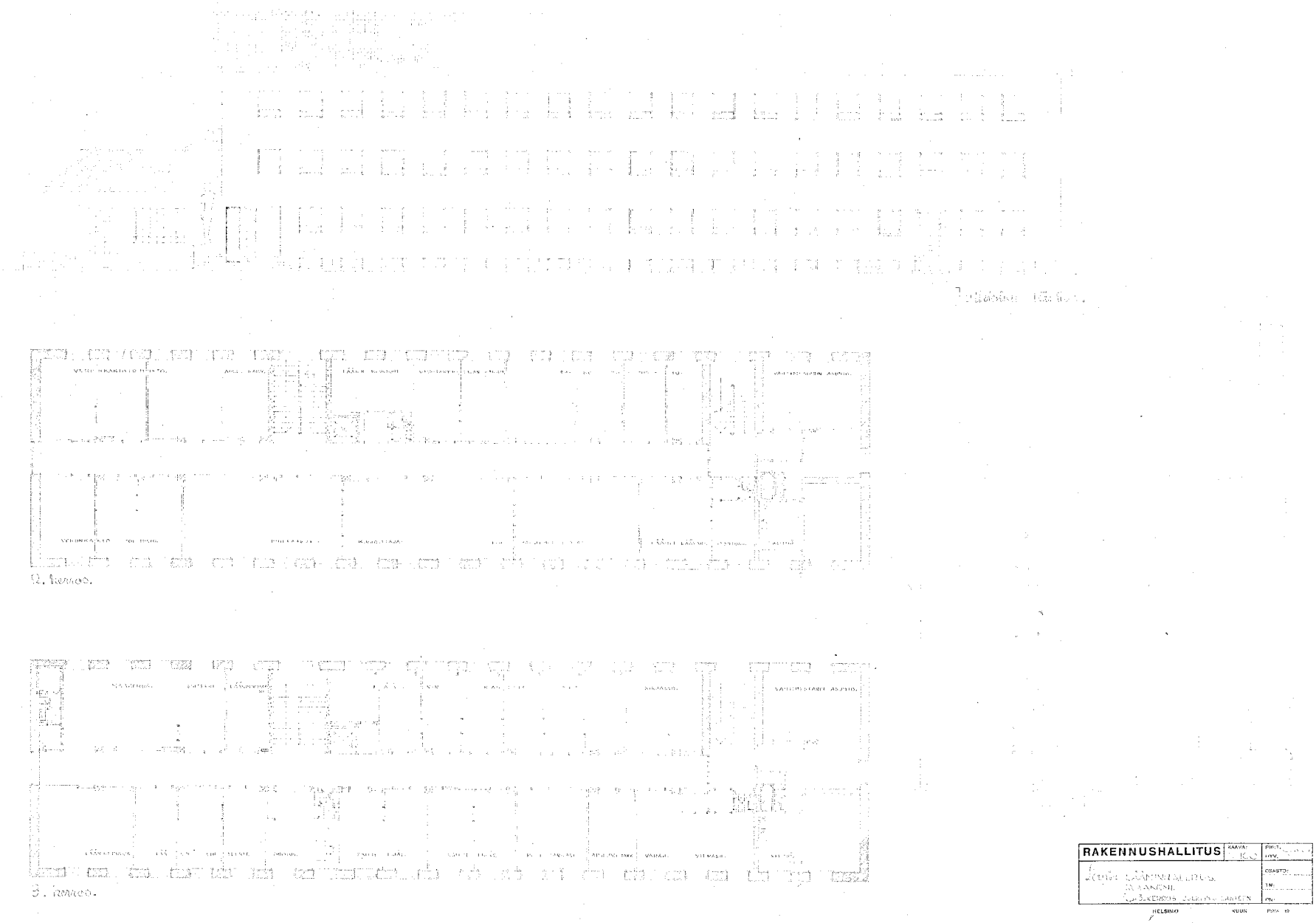

66. Lapin lääninhallituksen toimitilarakennuksen alkuperäinen pääpiirustussarjan 2-3.kerroksen pohjapiirrokset ja julkisivu länteen.

67. Lapin lääninhallituksen toimitilarakennus. Vesikatteena oli alkujaan kattotiili, aluskatteena oli päre. Kellaritiloihin oli järjestetty valoa sokelissa olevien ikkunoiden kautta. Nämä ikkunat on nykyisin poistettu. Muutoin julkisivuissa on tapahtunut verrattain vähän muutoksia.

68. Kesävalokuva 60-luvun vaihde.

69. Talvivalokuva 60-luvun vaihde.

70. Äiti Lappi -pronssipatsas. Valokuva patsan asennustöistä vuodelta 1989.

71. Äiti Lappi.

72. kuva

73. kuva

74. kuva

75. kuva

76. Lapin lääninhallituksen toimitilarakennuksen ala-aulan koristemaalaus.

77. Lapin lääninhallituksen toimitilarakennuksen maaherran virkahuone, valokuva vuodelta 1953.

78. kuva

79. kuva

80. Rakennuksen sijainti korttelissa.

7.4 Lääninhallituksen lämpökeskus

Suunnittelu- ja rakennuslupavaihe

Rakennus suunniteltiin Rakennushallituksessa. Rakennuslupa haettiin lääninhallituksen toimitilarakennuksen kanssa yhtäaikaisesti ja se myönnettiin 7.11.1945. Rakennus valmistui loppuvuodesta 1947. Alkujaan tämä asiakirjoissa nimellä lämpö- ja voimakeskus esiintynyt rakennus palveli lämpökeskuksena myöhemmin myös viereisen korttelin valtion virkataloja. Laajimmillaan lämmityksen piirissä oli reilu kymmenen rakennusta.

Rakennustapa ja -materiaalit

Rakennuksen perustukset ja sokkeli toteutettiin betonista. Kantavat julkisivut muurattiin tiilistä. Rakennuksessa on ilmeisesti toimitilarakennuksen tavoin ollut alunperin tiilikate. Lämmöntuotantoon on käytetty mm. polttopuuta ja öljyä. Lämmönsiirto tapahtui pumppukierolla toimivalla lämminvesijärjestelmällä paikallisin patterein. Järjestelmä mitoitettiin -40 °C:n ulkolämpötilan mukaan.

Korjaus- ja muutostöitä

- 2000 Perusparannus ja muutos autosuojaksi, lupa 6.6.2000, Arkkitehdit Oy Lehtipalo

Rakennuksen kuvaus

Rakennuksen käyttötarkoitus on muuttunut lämpökeskuksesta autosuojaksi. Kaikki alkuperäiset lämpökeskuksen laiteasennukset on poistettu. Rakennus täydentää viereistä lääninhallituksen toimitilarakennusta. Julkisivuiltaan rakennus on yksinkertainen ja alisteinen piharakennus muutamin koristeaihein. Korkea savupiippu on purettu.

Kunto

Rakennuksella on tyydyttävä käyttökunto.[26]

Lämpökeskuksen tunniste- ja laajuustiedot

- Senaatti-kiinteistöjen tunniste: 303911
- Käyttö: muut varastorakennukset
- Bruttoala: 209,0
- Kerrosala: 208,0
- Huoneistoala: 162,2
- Tilavuus: 800,0

26 Haastattelu Rytkönen, ja Harju 16.11.2017

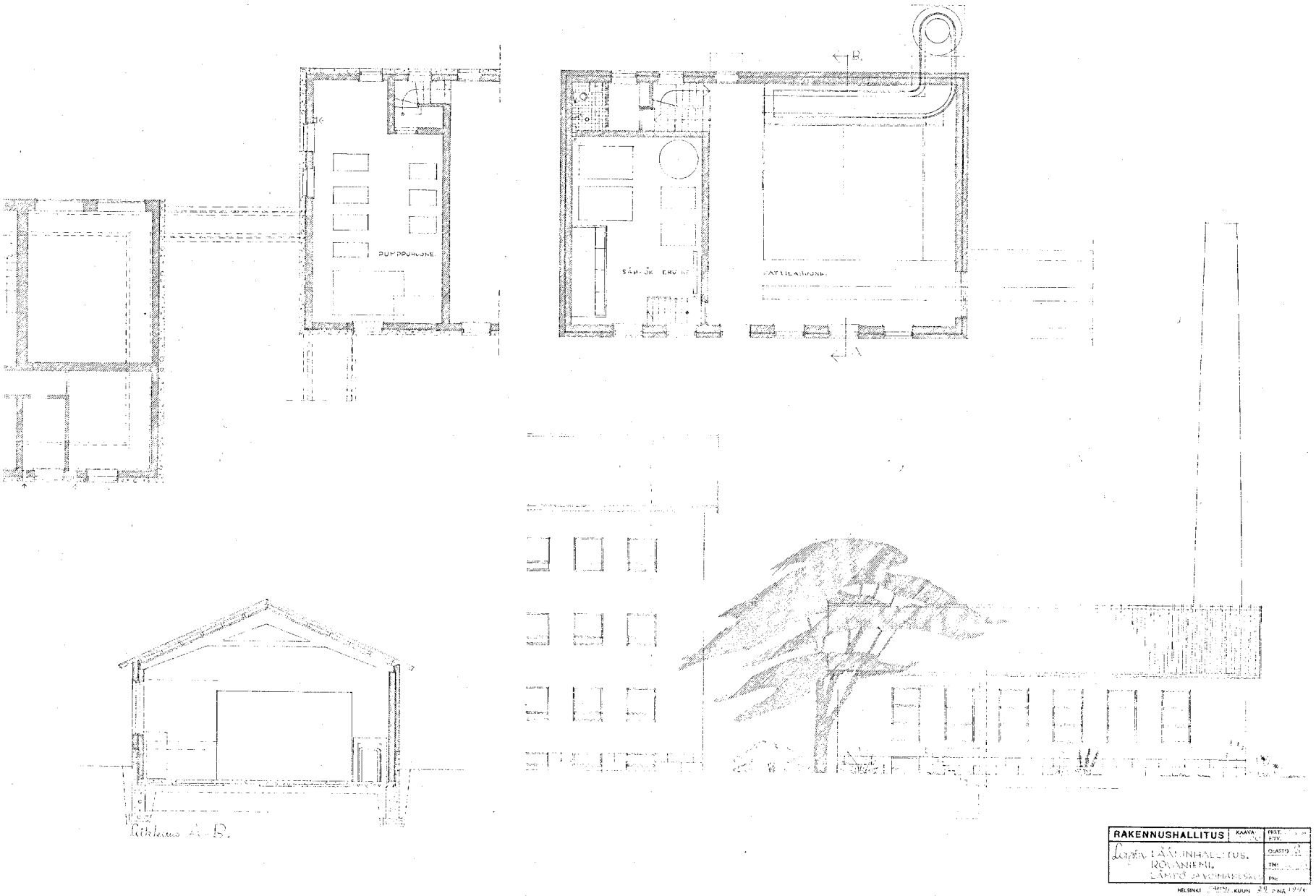

81. Lapin lääninhallituksen toimitilarakennuksen viereen toteutetun lämpö- ja voimakeskuksen alkuperäinen pääpiirustussarjan pohjapiirros, leikkaus ja julkisivu länteen.

82. kuva

83. kuva

84. Rakennuksen sijainti korttelissa.

RAKENNUSTARKASTUSKORTISTO

Nimi: Lapin Lääninhallitus Osoite: Rovaniemi

Kortteli: 38 Tontti: (2)6 Katu: Valtakatu 2

Piirustuksen laatija: Rakennushallitus

Urakoitsija: KANSIO 330

Vast. työnjohtaja:

Valvoja:

Rak.lupa 3 /11 19 47. JO § 290 Toim. N:o / Aloitettu / 19

Tarkastukset: Pöytäkirjan sivu:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Huomautuksia: (Rivitalo) As.rak. 2 kerr.kivirak. rak.ala 509 m²
keskuslämm.viemärij.vesij.puuliesi
lämm.vesi kattilah.polttoainev.
talousk.sauna pukuh.pesut. 4 kylph. 3800 m³

Perusk. lopputarkastus: 3 / 5 19 82 maaherran asunto

Oma tontt. Merk.til.-47. käänn

85. Rakennuskortti vuodelta 1947, jota on täydennetty myöhemmillä merkinnöillä.

7.5 Rivitalo virkamiehille sekä maaherran asunto ja edustustilat

Suunnittelu- ja rakennuslupavaihe

Rakennus suunniteltiin Rakennushallituksessa. Rakennuslupaa haettiin yhtäaikaisesti kolmen henkilökunnan asuinrakennuksen kanssa. Rakennuslupa myönnettiin 3.11.1947. Rakennus valmistui vuonna 1949.

Rakennustapa ja -materiaalit

Rakennus on betoni- ja tiilirakenteinen. Kantavia rakenteita ovat tiilimuuratut julkisivut ja väliseinät. Välipohjat ovat alkuperäisten leikkauspiirustusten mukaan alalaattapalkistoja. Vesikattorakenteet ovat puuta ja nykyinen vesikate on pelti. Ikkunat on uusittu.

Korjaus- ja muutostöitä

- 1980 Liittyminen uuteen käyttöveden tonttijohtoon, lupa 31.1980, Lapin piirirakennustoimisto
- 1981 Maaherrran virka-asunnon 2. kerroksen muuttaminen tilapäisesti toimistotiloiksi sekä tilamuutoksia kolmessa asuinhuoneistossa, ikkunoiden uusiminen, lisälämmöneristys (mineraalivilla 100 mm+muovikelmu+kipsoniittilevy), Lapin piirinrakennustoimisto rakennusarkkitehti Vuokko Paakkunainen
- 1995 Virkamiesrivitalon huoneistojen A ja B yhdistäminen, pieniä tilamuutoksia ja hätäpoistumistiet 2. kerrokseen, 2.3.1995, arkkitehti Tero Paldanius
- 2003 Virka-asunnon perusparannusluonteinen muutostyö sisältäen tilamuutoksia ja talotekniikan ajanmukaistamista, lupa 25.6.2003, Arkkitehdit Oy Lehtipalo
- 2017 Päätyhuoneiston tulipalon jälkeinen kattoremontti

Rakennuksen kuvaus

Rakennus muodostui maaherran asunnosta edustustiloineen sekä kolmesta virkamiesasunnosta. Huoneistot sijaitsivat kolmessa kerrostasossa. Kullakin huoneistolla oli kellaritasolla omat pienehköt talouskellari- ja polttopuutilat. Virkamiesten päätyhuoneiston kellarissa sijaitsi lisäksi virkamiesten yhteinen saunaosasto. Varsinaiset asuintilat olivat ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa. Huoneistot pitivät sisällään myös huoneen palvelijalle.

Rakennus on korttelin arkkitehtonisesti mielenkiintoisin. Selkeää tyylisuuntaa on mahdoton nimetä, mutta rakennuksessa on maaherran asunnon ja edustustilojen muodostamassa rakennusosassa funktionalismin aiheita mm. runsaat sileät seinäpinnat ja

yksittäiset vapaasti sommitellut ikkuna-aukotukset. Perusmuotoisen mutta polveilevan ulkomuodon kontrastina toimivat vapaat kaarevat muodot parvekkeissa ja yksittäisissä ikkunakehyksissä. Suurimmalta osalta julkisivut ovat kuitenkin tavanomaista aikalaisrakentamista hieman runsaammilla yksityiskohdilla. Vesikatto on muodoltaan harjakatto. Julkisivumateriaaleiltaan rakennus edustaa tyypillistä 40-50-lukua (luonnonkivi, rappauspinta ja jalopuu).

Sisätiloissa funktionalistisen tyylisuunnan vaikutus on myös nähtävissä väliovissa, portaissa ja avotakoissa. Maaherran huoneistossa on säilynyt parhaiten alkuperäisyyttä mm. korjaustöiden aikaisten palauttavien toimenpiteiden ansiosta. Myös sisustukseen on panostettu. Vaikutelma on huoliteltu ja arvokas.

Virkamiesten huoneistot ovat sen sijaan vaatimattomampia, niiden sisäpinnat ja kalusteet ovat nykyisin tavanomaista toimistotasoa. Huoneistoissa on kuitenkin jäljellä yksittäisiä alkuperäisiä yksityiskohtia mm. portaita, avotakkoja ja väliovia.

Kunto

Rakennuksen kunto on maaherran asunnon osalta hyvä ja virkamiesten huoneistojen osalta tyydyttävä. Maaherran asunnon talotekniikka on modernisoitu, kun taas virkamiesten huoneistoissa on mm. painovoimainen ilmanvaihto. Kaikkien rakenteiden kuntoa ei ole voitu luotettavasti todeta ja niiden toimintaa ja mahdollisia muutoksia seurataan säännöllisesti.[27]

Tunniste- ja laajuustiedot

- Senaatti-kiinteistöjen tunniste: 303911
- Käyttö: rivitalot
- Bruttoala: 1141,0
- Kerrosala: 930,0
- Huoneistoala: 832,7
- Tilavuus: 3630,0

27 Haastattelu Rytkönen, ja Harju 16.11.2017

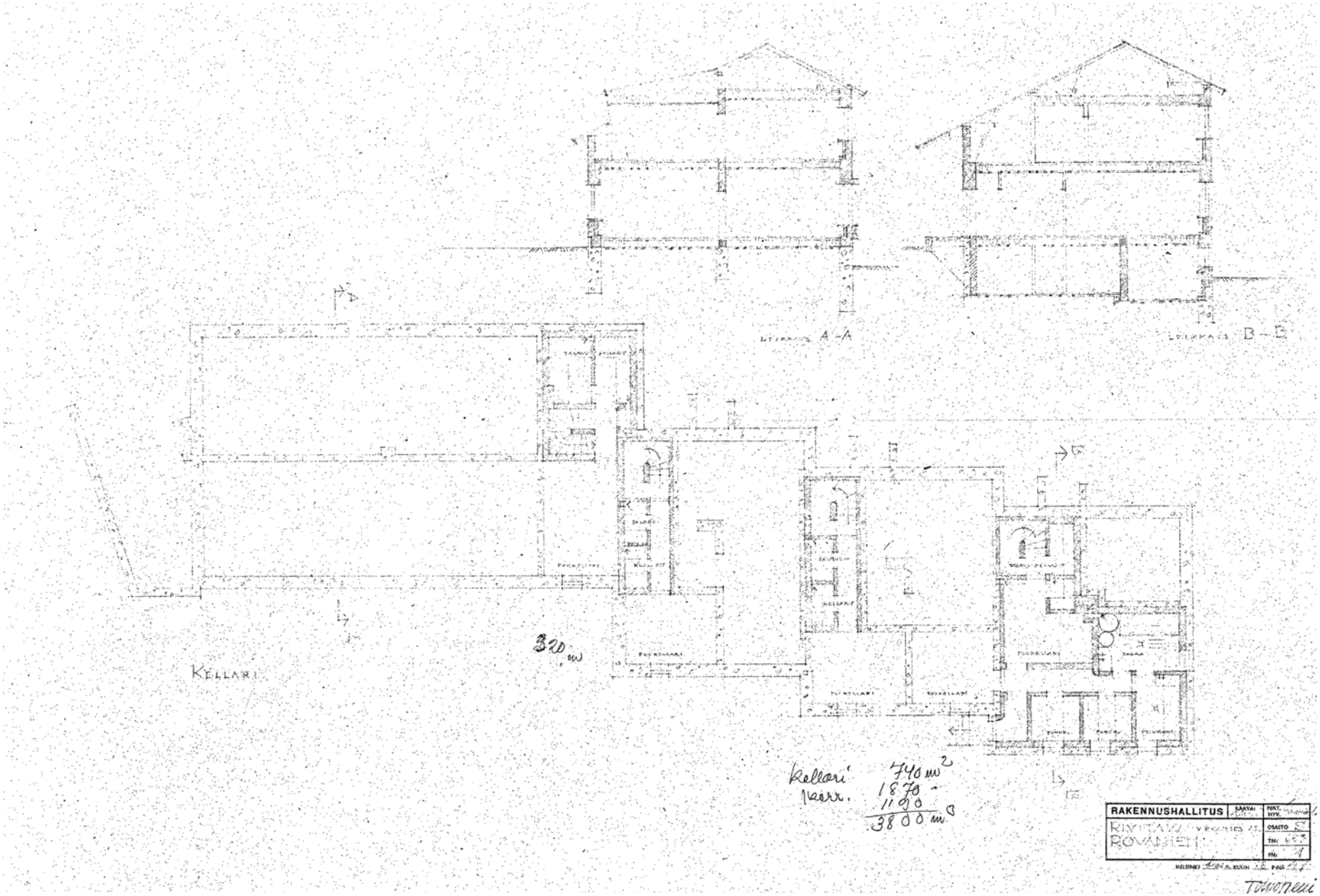

86. Lapin lääninhallituksen virkamiesrivitalon alkuperäinen pääpiirustussarjan kellarikerroksen pohjapiirros ja leikkaukset.

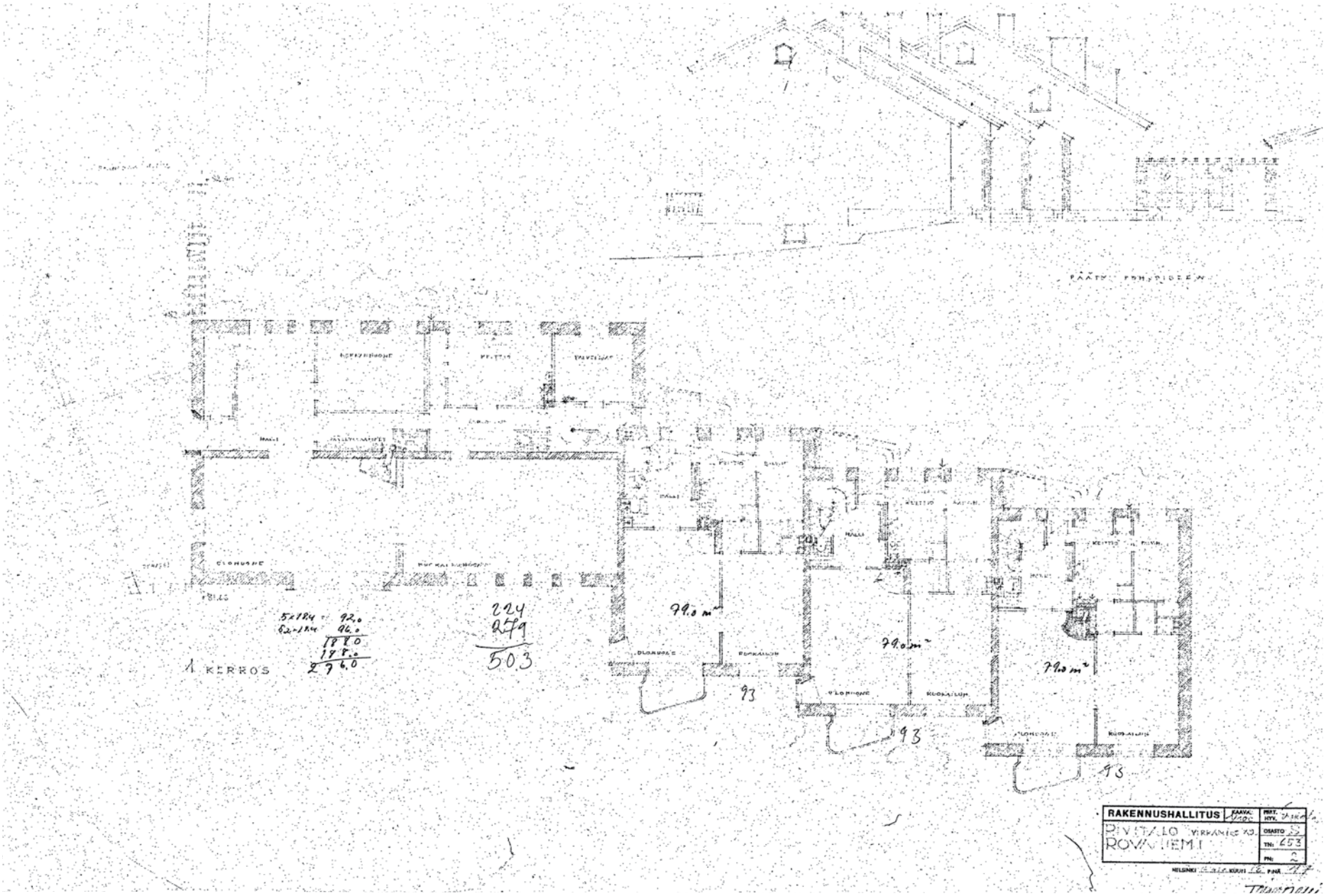

87. Lapin lääninhallituksen virkamiesrivitalon alkuperäinen pääpiirustussarjan 1.kerroksen pohjapiirros ja julkisivu pohjoiseen.

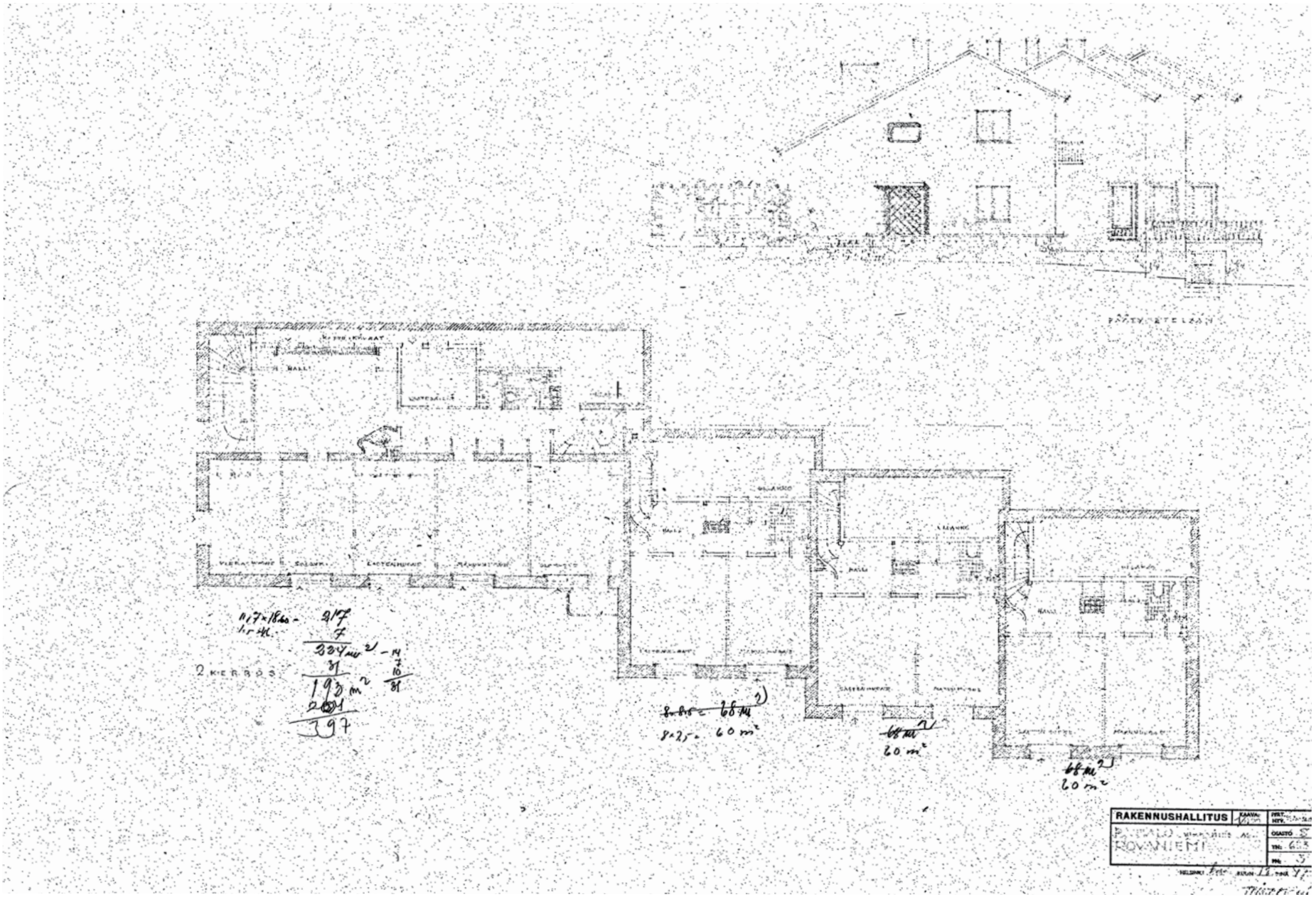

88. Lapin lääninhallituksen virkamiesrivitalon alkuperäinen pääpiirustussarjan 2.kerroksen pohjapiirros ja julkisivu etelään.

89. Lapin lääninhallituksen virkamiesrivitalon alkuperäinen pääpiirustussarjan julkisivut itään ja länteen.

90. kuva

91. kuva

92. kuva

93. kuva

94. kuva

95. kuva

96. kuva

7.6 Lääninhallituksen työntekijöiden kerrostalot A, B ja C

Suunnittelu- ja rakennuslupavaihe

Nämä kolme rakennusta suunniteltiin Rakennushallituksessa. Rakennuslupa myönnettiin 3.11.1947. Rakennukset valmistuivat yksi kerrallaan vuosina 1948-49. Todennäköisesti rakennuspiirustukset olivat tyyppipiirustuksia, eikä rakennuksia suunniteltu erityisemmin tälle rakennuspaikalle. Rakennukset ovat keskenään identtiset, mahdollisesti kellaritilojen osalta hieman erilaisia.

Rakennustapa ja -materiaalit

Rakennukset ovat kantavilta rakenteiltaan betonia ja tiiltä. Välipohjat ovat alalaattapalkistoja. Julkisivut ovat rapatut. Harjakaton materiaali oli alkujaan tiilikate, nykyisin peltikate. Ikkunat ja ulko-ovet on uusittu.

Korjaus- ja muutostöitä

1978-81 Peruskorjaukset

Rakennusten kuvaus

Huoneistoja yhdessä rakennuksessa oli yhteensä yhdeksän. Kussakin kerroksessa oli kaksi suurempaa päätyhuoneistoa ja yksi pienempi huoneisto. Kellaritiloissa sijaitsi alkujaan talouskellarit, halkovarastot ja pesu- ja saunaosastot.

Rakennukset edustavat arkkitehtuuriltaan säästeliästä ja rationaalista jälleenrakennuskauden asuntorakentamista. Koristeaiheet ovat minimissään. Rakennukset sijaitsevat nykyisin tontista nro 6 erotetulla määräalalla 38-6-M501.

Tunniste- ja laajuustiedot[28]

Koska rakennukset eivät enää ole Senaatti-kiinteistöjen hallinnoimia, ei niiden tunnistetietoja löydy rakennustietokannasta.

- Käyttö: asuinrakennukset
- Rakennusala á 293,0
- Huoneistoala á 650,0
- Tilavuus: á 3500,0

28 Tiedot perustuvat alkuperäisiin rakennuskortteihin.

97. Rakennusten sijainti korttelissa.

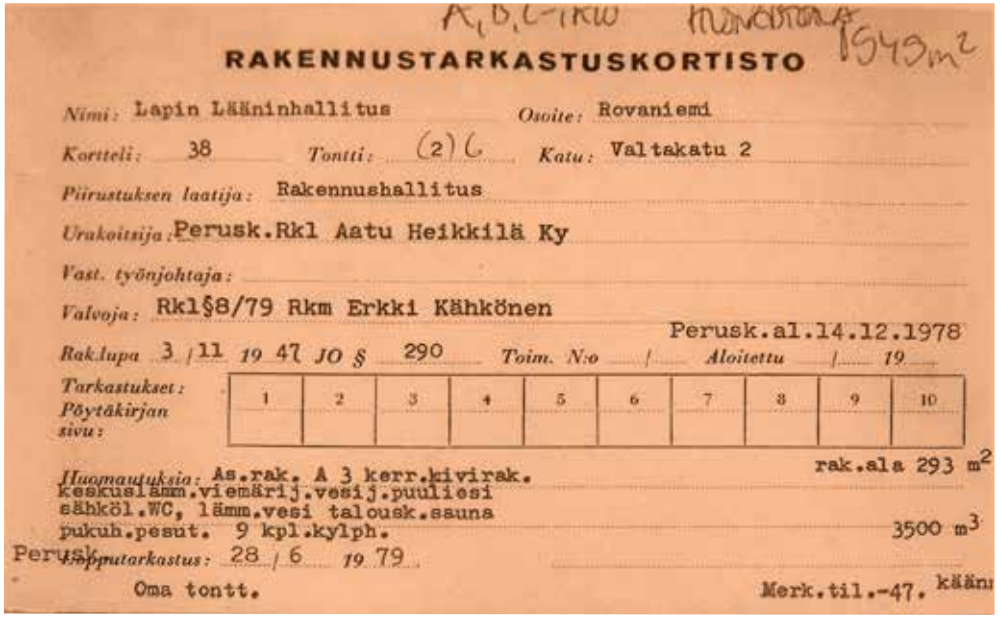

RAKENNUSTARKASTUSKORTISTO

Nimi: Lapin Lääninhallitus Osoite: Rovaniemi

Kortteli: 38 Tontti: (2) 6 Katu: Valtakatu 2

Piirustuksen laatija: Rakennushallitus

Urakoitsija: Perusk.Rkl Aatu Heikkilä Ky

Vast. työnjohtaja:

Valvoja: Rkl§8/79 Rkm Erkki Kähkönen

Perusk.al.14.12.1978

Rak.lupa 3 / 11 19 47 JO § 290 Toim. N:o / Aloitettu / 19

Tarkastukset: Pöytäkirjan sivu: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Huomautuksia: As.rak. A 3 kerr.kivirak. keskuslämm.viemärij.vesij.puuliesi sähköl.WC, lämm.vesi talousk.sauna pukuh.pesut. 9 kpl.kylph.

rak.ala 293 m²

3500 m³

Loppu tarkastus: 28 / 6 19 79

Oma tontt.

Merk.til.-47. kään

98. A-talon rakennuskortti vuodelta 1947, jota on täydennetty myöhemmillä merkinnöillä. B- ja C-talosta löytyy vastaava rakennuskortti Rovaniemen rakennusvalvonnasta.

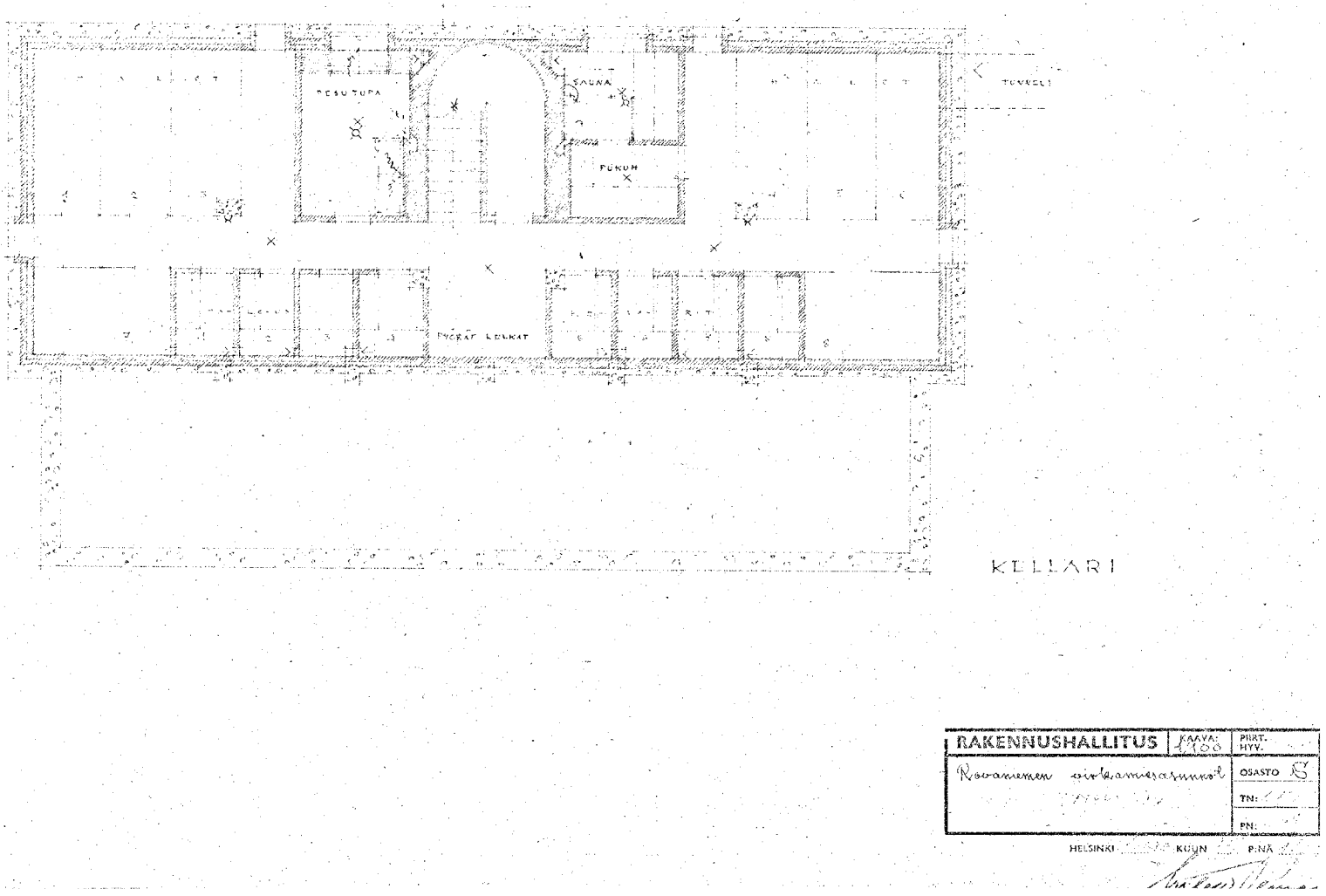

99. Lapin lääninhallituksen työntekijöiden kerrostalon pääpiirustussarjan kellarin pohjapiirros.

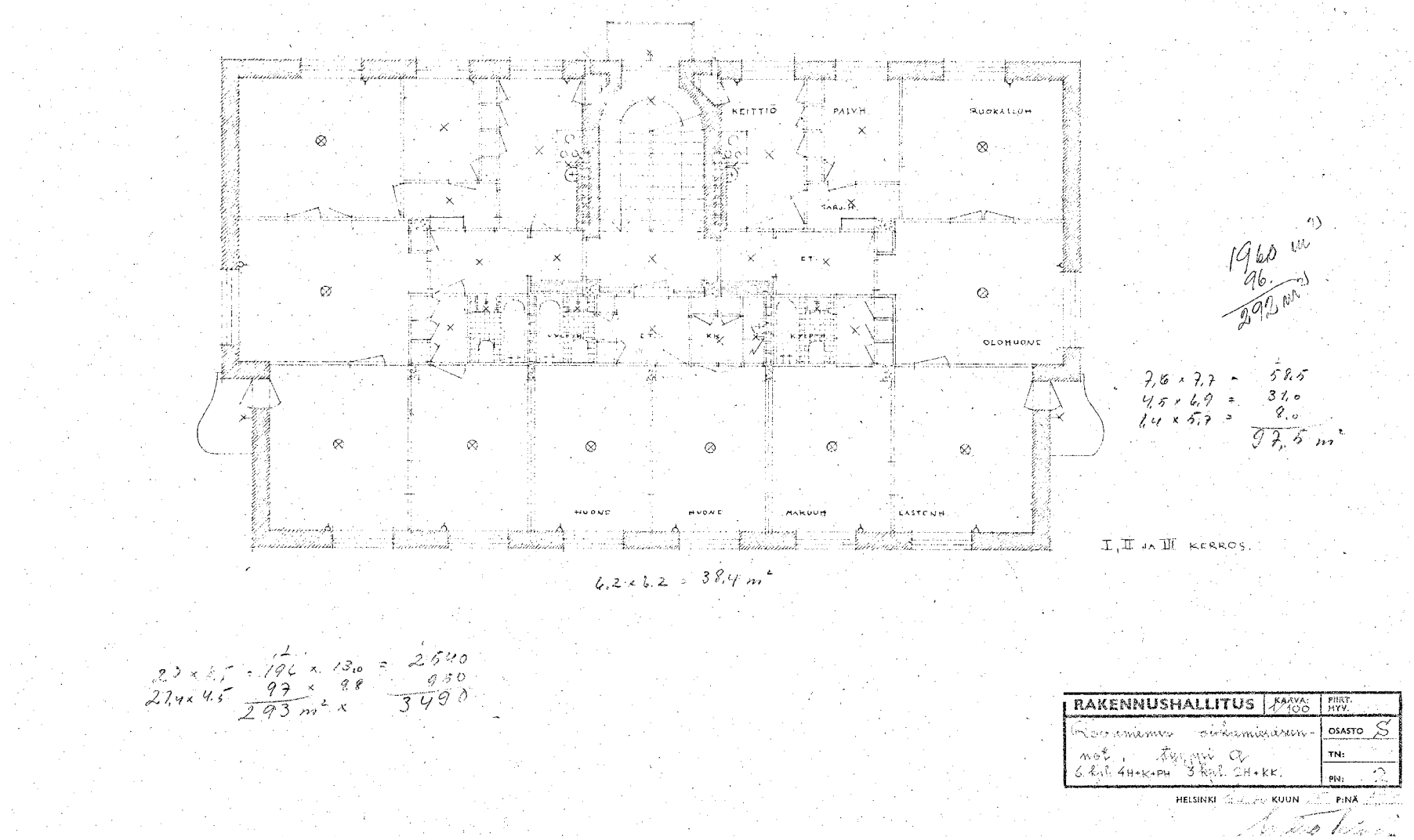

100. Lapin lääninhallituksen työntekijöiden kerrostalon pääpiirustussarjan 1-3.kerroksen pohjapiirrokset.

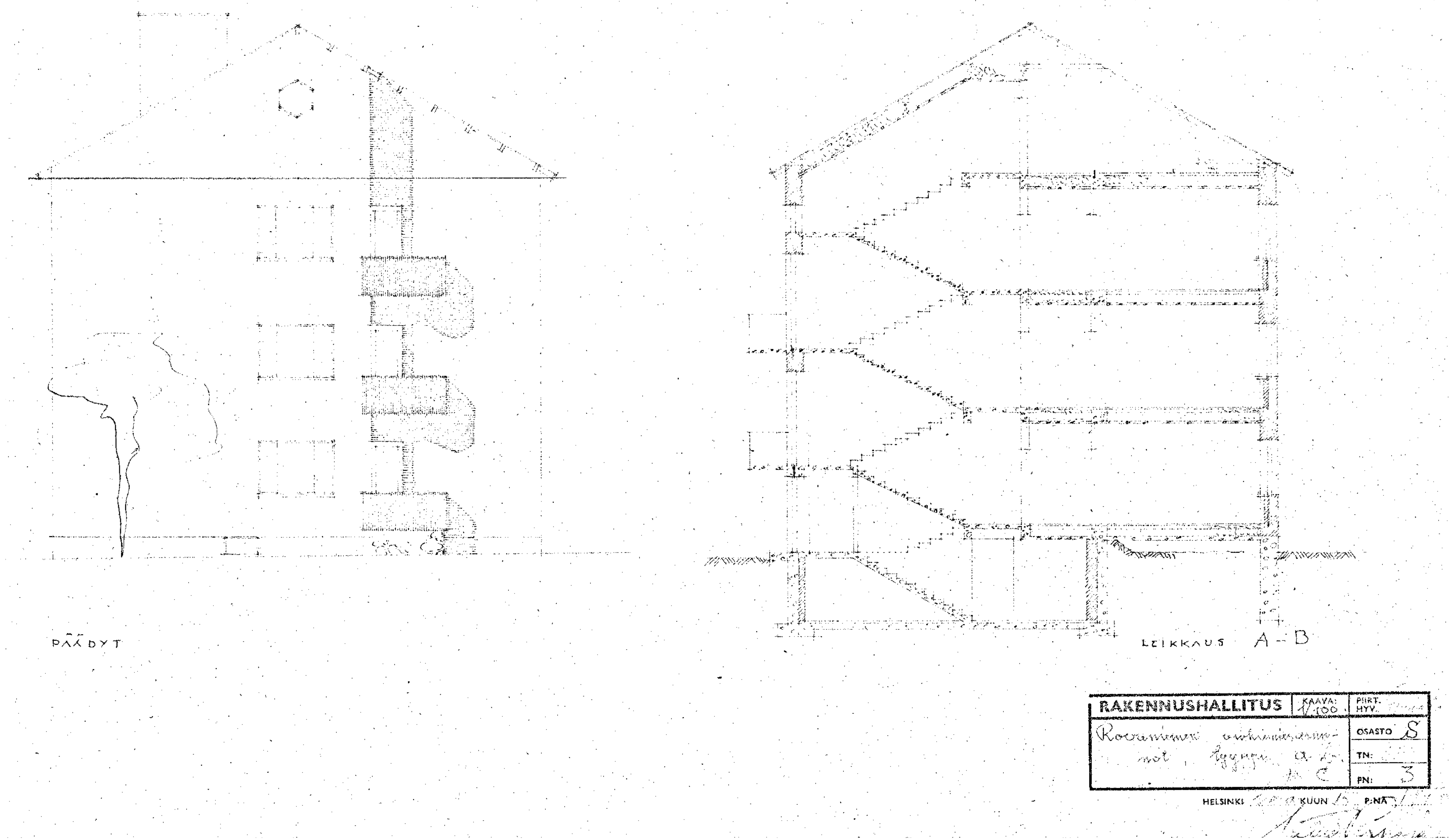

101. Lapin lääninhallituksen työntekijöiden kerrostalon pääpiirustussarjan päätyjulkisivu- ja leikkauspiirustus.

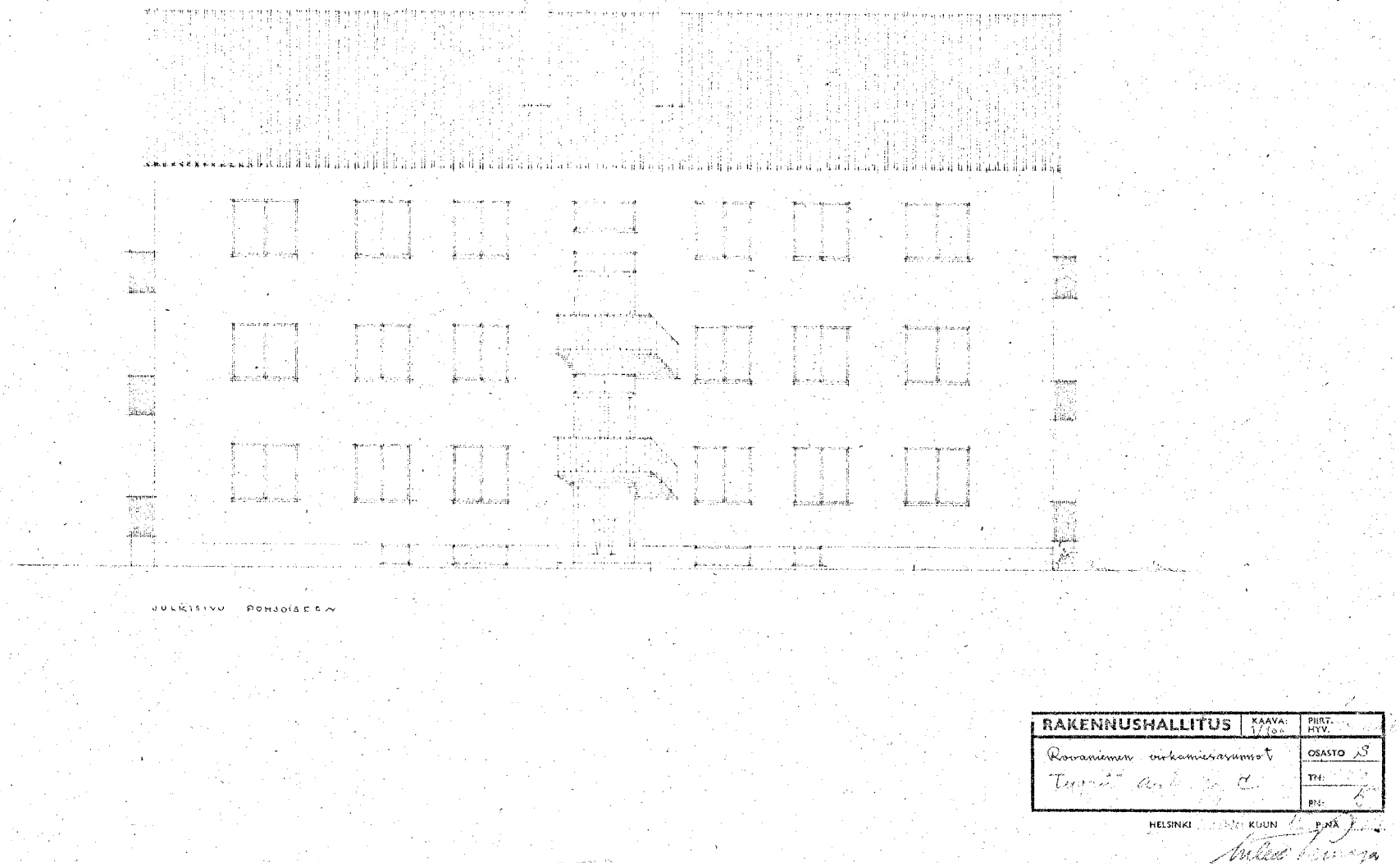

102. Lapin lääninhallituksen työntekijöiden kerrostalon pääpiirustussarjan julkisivu pohjoiseen.

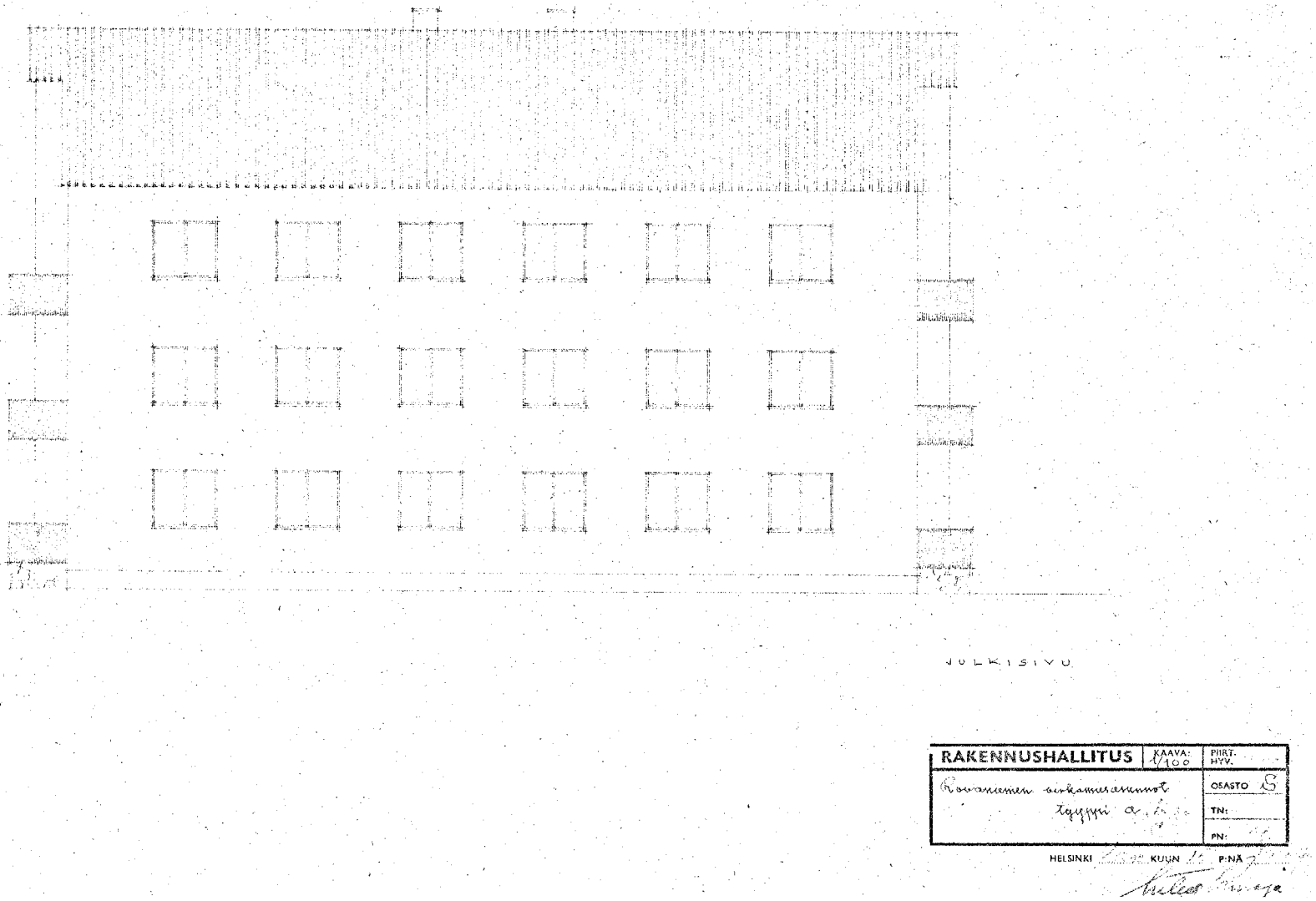

103. Lapin lääninhallituksen työntekijöiden kerrostalon pääpiirustussarjan julkisivu etelään.

104. Lapin lääninhallituksen henkilökunnan asuinrakennukset pian valmistumisensa jälkeen 1940-50-lukujen vaihteessa.

105. kuva

106. kuva

107. Vuoden 1996 kuntotutkimuksessa lääninhallituksen toimitilarakennuksen puiset kattorakenteet todettiin terveiksi.

108. Vuoden 1996 asbesti-inventointi selvitti lääninhallituksen toimitilarakennuksen asbestitilanteen. Asbestit poistettiin vuositunnen vaihteen peruskorjauksessa.

8 Laaditut tutkimukset ja selvitykset

Senaatti-kiinteistöjen hallinnassa olevista rakennuksista on laadittu kiinteistönomistajan puolesta seuraavat tutkimukset ja selvitykset:

Kemijoen Uittoyhdistyksen toimitalo

- kosteusvauriotutkimus 16.2.2005 Kiratek Oy
- Homekoiraraportti 9.1.2005 Homekoira Team Oy

Lapin lääninhallituksen toimitalo ja lämpökeskus

- mikrobitutkimus 21.11.2012 Kiratek Oy
- Homekoiraraportti 9.1.2005 Homekoira Team Oy
- Kuntokartoitusraportti Rakennushallinto Lapin rakennuspiiri 1994
- Kuntotutkimukset VTT rakennustekniikka 2/1996
- Asbesti-inventointi VTT rakennustekniikka 2/1996

9 Suojelustatus ja arkeologia

Asemakaava

Asemakaavatasolla Lapin lääninhallituksen korttelin rakennuksilla ei ole suojelustatusta.

Yleiskaava

Rovaniemen keskustan voimassa oleva osayleiskaava hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 12.11.2012. Lapin lääninhallituksen korttelin kaikkia rakennuksia koskee suojelumerkintä (sr5.) Rakennukset on yksilöity kirjaimin a-f. Rakennukset kuuluvat julkisten palvelujen ja hallinnon PY/s -alueeseen, jolla ympäristö tulee säilyttää. Asemakaavaa muutettaessa tulee turvata rakennuskannan ja tontinkäytön ympäristökuvaan soveltuva kehittäminen sekä varmistaa kaupunkikuvallisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen. Rakennukset on suojeltu perustuen niiden kulttuurihistoriallisiin arvoihin, rakennushistoriallisiin arvoihin sekä kaupunkikuvallisiin arvoihin.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva valtioneuvoston päätös on tullut voimaan 30.11.2000 ja sen tarkistus 1.3.2009.

Selvityksellä on kartoitettu ja luokiteltu rakennustaiteelliselta, historialliselta ja ympäristölliseltä kannalta arvokkaat rakennetut kokonaisuudet. Valtakunnalliseen inventointiin valitut kohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. Vuoden 2009 inventointi päivittää alkujaan vuonna 1993 julkaistun RKY:n inventointitulokset.[29]

Lapin lääninhallitusen kortteli on selvityksessä osa Rovaniemen hallinto- ja kulttuurikeskusta. Selvitys esittää kohteesta mm. seuraavaa: "*Rovaniemen hallinto- ja kulttuurikeskus, joka muodostuu lääninhallituksen rakennusryhmästä, valtion ja kaupungin virastotaloista sekä Rovaniemen kirjastosta ja teatterista, on lajissaan maassamme poikkeuksellisen monumentaalinen ja kaupunkikuvallisesti merkittävä. Rovaniemen asemaa Lapin hallinto- ja kulttuurikeskuksena korostava, vaiheittain toteutettu keskus pohjautuu arkkitehti Alvar Aallon kokonaissuunnitelmaan.*"

Arkeologia

Rovaniemen keskustan kaava-alueella Lapin lääninhallituksen korttelista 38 ei tunneta muinaismuistolain (295/63) nojalla suojeltuja kiinteitä muinaisjäännöksiä tai irtainten muinaisesineiden löytöpaikkoja.[30]

29 RKY:n www-sivusto

30 Kotivuori

10 Suunnittelijaesittelyt

Tässä luvussa esitellään lyhyesti henkilöt Lapin lääninhallituksen rakennuksien takaa. Rakennushallituksen suunnitteluosastolla laadittujen piirustusten varsinaista vastuullista suunnittelijaa ei voida luotettavasti nimetä.

10.1 Arkkitehtuuritoimisto Lappi-Seppälä ja Martas

109. Jussi Lappi-Seppälä

Jussi Lappi-Seppälä (26.2.1911 - 24.1.1977)

Valmistui ylioppilaaksi 1933, jonka jälkeen aloitti opinnot Suomen teknillisessä korkeakoulussa. Arkkitehdiksi 1936 valmistuttuaan Lappi-Seppälä työskenteli jo vuonna 1935 perustetussa toimistossa yhdessä likka Martaksen kanssa. Hyvin pian Lappi-Seppälä laajensi työkenttäänsä siirtymällä työskentelemään maatalousministeriön asutusasiainosaston arkkitehdiksi 1938–1945 ja rakennustoimiston päälliköksi 1945–1949. Tämän jälkeen Lappi-Seppälä oli Helsingin maistraatin raatimiehenä ja Helsingin yliopiston puurakennusopin opettajana 1949–1953. Näiden tehtävien ohella Lappi-Seppälä oli valtiovarainministeriön sotavahinkojen korvaustoimiston toimistopäällikkönä 1940–1942, Maatalousseurojen keskusliiton jälleenrakennusvaliokunnan johtavana arkkitehtina 1942–1949 ja Miten rakennan -lehden päätoimittajana 1945–1967.

Lappi-Seppälä oli kokoomuksen kansanedustajana 1945–1953 edustaen Uudenmaan läänin vaalipiiriä.

Rakennushallituksen pääjohtajaksi hänet nimettiin 4. tammikuuta 1954. Tässä virassa hän työskenteli aina eläkkeelle siirtymiseensä asti 1971. Professorin arvonimen hän sai 1969.

Lappi-Seppälä & Martaksen suunnittelemia rakennuksia (mm.):
- Keminjoen Uittoyhdistyksen toimitalo, Rovaniemi - 1937
- Harjavallan kaupungintalo, Harjavalta - 1952
- Kauhajoen kunnantalo, Kauhajoki - 1952
- Sanomalehti Kalevan toimitalo, Kirkkokatu, Oulu - 1953
- Limingan kunnantalo, Liminka - 1955

Igor "Iikka" Martas (19.12.1909 – 24.1.1965)

Martas valmistui arkkitehdiksi 1938. Hän työskenteli verrattain lyhyeksi jääneen työuransa yhdessä Jussi Lappi-Seppällän kanssa perustamassaan arkkitehtitoimistossa. Lappi-Seppälän siirtyessä virkatöihin muualle, Martas veti toimistoa yksinään.

Martaksen suunnittelemia rakennuksia (mm.):
- Useita asuintaloja Helsingissä, muun muassa Kruununhaassa, Kampissa, Punavuoressa ja Taka-Töölössä, Helsinki - 1938–64
- Kittilän kunnantalo, Kittilä - 1948
- Vihdin Säästöpankin talo, Vihti - 1958
- Kaartin halli Helsingin Kasarmitorilla, Helsinki -1960
- Hautajärven kirkko, Salla - 1963
- Kursun kirkko, Salla - 1964
- Harjavallan seurakuntatalo, Harjavalta - 1965

110. Iikka Martas

Martti Riihelä (2.7.1911 Miehikkälä -)

Riihelä valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä Korkeakoulusta 1938. Seuraavina vuosina hän toimi toimistoarkkitehtina Helsingissä eri arkkitehtitoimistoissa. Sotien jälkeen hän toimi vuodet 1945-46 itsenäisenä arkkitehtina, vuodet 1946-1952 Etelähämeen keskusammattikoulun rakennusosaston opettajana, Mikkelin kaupunginarkkitehtina 1952-1962 ja Lahden teknilisen oppilaitoksen talonrakennusopin yliopettaja 1962-1963.

Riihelä toimi Kemijoen Uittoyhdistyksen toimitilarakennuksen piirtäjänä.

Riihelän suunnittelemia rakennuksia (mm.):
- Heinolan kirkonkylän siunauskappeli, Heinola - 1956
- Etelä-Hämeen keskusammattikoulun opettajien asuinrakennus, Hämeenlinna - 1948
- Etelä-Hämeen keskusammattikoulun valimo-pajarakennus, Hämeenlinna - 1950
- Asuinkerrostalo Cajanderintie 3, Hämeenlinna - 1947

111. Martti Riihelä

112. Erkki Huttunen

10.2 Rakennushallituksen suunnitteluosasto

Hänen Keisarillinen Majesteetti antoi 3.9.1811 perustamisjulistuksen Turkuun sijoitettavalle valtion rakennustoimintaan keskittyvälle Intendentinkonttorille. Julistuksessa viraston perustamista mainitaan: "*...kaikille maille yhtä hyödyllisen kuin kaunistavan rakennustaiteen valvomista varten Suomessa*." Tuota päivämäärää pidetään Rakennushallituksen perustamispäivänä. Konttori edusti pitkään ainutta ja korkeinta rakentamisen asiantuntemusta maassamme.[31] Ensimmäisen satavuotiskautensa loppupuolelle saakka intendentinkonttori käytännössä ainoana laitoksena Suomessa harjoitti arkkitehtisuunnittelua ja koulutti uusi suunnittelijoita. Töiden määrä lisääntyi mm. rautatielaitoksen, oppikoululaitoksen ja vilkkaasti kehittyneen teollisuuden myötä.[32] Intendentinkonttorin nimi muutettiin vuonna 1865 johtosäännön uudistuksen yhteydessä Yleisten rakennusten ylihallitukseksi. Vuonna 1936 nimi vaihtui Rakennushallitukseksi.

Rakennushallituksen tehtävänä oli valtion virastojen ja laitosten tilantarpeiden tyydyttäminen ja tilojen ylläpito. Tiloja hankittiin rakennuttamalla uusia rakennuksia sekä ostamalla ja vuokraamalla rakennuksia. Rakennushallitusta johti pääjohtaja ja uudisrakennusten ja muutostöiden suunnittelusta vastaavaa suunnitteluosastoa johti yliarkkitehti. Yliarkkitehti signeerasi yleensä kaikki suunnitelmat yhdessä pääjohtajan kanssa. Esimiesten allekirjoituksilla hyväksyttiin ja vahvistettiin osastolla työskennelleen toimistoarkkitehdin tai muun suunnittelijan virkatyönään laatimat piirustukset.

Vuonna 1995 Rakennushallituksen nimi muutettiin Valtion kiinteistölaitokseksi. Vuoden 1999 liikelaitostumisen jälkeen laitos nimettiin Senaatti-kiinteistöksi 2001. Senaatti-kiinteistöt on monipuolinen valtion liikelaitos, jonka tehtävänä on tuottaa ja kehittää tilapalveluja ja niihin läheisesti liittyviä muita palveluja ensi sijassa valtion virastoille ja laitoksille sekä huolehtia hallinnassaan olevasta kiinteistövarallisuudesta.[33] Senaatti-kiinteistöjen vastuulla on myös valtion käytöstä poistuneiden kiinteistöjen myynti ja kehittäminen.

Erkki Huttunen (18.5.1901 Alavus – 17. 11.1956 Helsinki)

Erkki Juhani Huttunen kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1921 ja valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta 1927. Huttunen kiinnitettiin valmistumisensa jälkeen 1928 Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan rakennusosastolle. Vuodesta 1939 vuoteen 1942 hän toimi osaston päällikkönä. Tämän jälkeen hänet nimitettiin Rakennushalli-

31 Rakennushallituksen lehdistötiedote rakennushallinnon 175-vuotispäivästä 3.9.1986

32 Saurama, s.19

33 Senaatti-kiinteistöjen toimialakuvaus kaupparekisterissä 25.2.2008

tuksen pääjohtajaksi, jossa virassa hän toimi vuoteen 1953. Hänellä oli lisäksi oma toimisto vuosina1931–56.

Erkki Huttunen on suunnitellut huomattavan määrän julkisia ja yksityisiä rakennuksia eri puolille maata. Hän osallistui ahkerasti arkkitehtuurikilpailuihin. Vuonna 1937 Huttunen sai Pariisin maailmannäyttelyn arkkitehtuurin kultamitalin.

Huttunen signeerasi Lapin lääninhallituksen korttelin rakennusten piirustuksia Rakennushallituksen pääjohtajan roolissa.

Huttusen suunnittelemia rakennuksia valmistumisvuosineen (mm.):
- Haapajärven OK:n myymälä, Haapajärvi - 1928
- SOK:n Oulun Toppilan mylly, Oulu - 1929
- SOK:n Rauman konttori, Rauma - 1931
- Raumanlinna, Rauma - 1939
- Lauritsalan kauppalantalo, Lauritsala - 1936
- Nakkilan kirkko, Nakkila - 1937
- SOK:n Oulun konttori Kansankatu 47, Oulu - 1938
- Maatalouden tutkimuskeskuksen laitosrakennus, Vantaa -1938
- Rajamäen kirkko, Nurmijärvi - 1938
- Helsingin Sokoksen tavaratalo ja hotelli Mannerheimintie 9, Helsinki -1952
- As Oy Nuottala Puistokatu 9, Oulu - 1946

Veli Antero Pernaja (22. 8.1902 Sortavala – 16. 3.1985 Helsinki)

Pernaja valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä Korkeakoulusta 1927. Valmistumisen jälkeen Pernaja toimi Kulutusosuuskuntien Keskusliiton rakennusosaston arkkitehtina 1927-1934, jonka jälkeen työskenteli Väinö Vähäkallion toimistoon vuoteen 1940. Rakennushallituksen yliarkkitehtina Pernaja toimi vuodet 1941-1951. Pernaja toimi opettajana Teknillisessä Korkeakoulussa rakennusopin professorina vuodesta 1951 vuoteen 1965. Pernaja toimi aktiivisesti ammatissaan myös oman arkkitehtitoimistonsa kautta.

Pernaja signeerasi Lapin lääninhallituksen korttelin rakennusten piirustuksia Rakennushallituksen suunnitteluosaston yliarkkitehdin roolissa.

Pernajan suunnittelemia rakennuksia (mm.):
- Postisäästöpankin pääkonttori, Helsinki - 1943–55
- Postisäästöpankin Hakaniemen konttori, Helsinki - 1960 (Nils-Henrik Sandellin kanssa)
- Kansallis-Osake-Pankin pääkonttori , Helsinki - 1962 (Nils-Henrik Sandellin kanssa)

113. Antero Pernaja

114. Toivo Pelli

115. Onni Ermala

Toivo Pelli (9.11.1906 Viipuri - 19.7.1985 Helsinki)

Pelli suoritti arkkitehdin tutkinnon Teknillisessä Korkeakoulussa 1933. Pelli toimi vv. 1934--42 eri arkkitehtitoimistoissa mm. professori J.S. Sirenin toimistossa. Vuosina 1942-44 hän toimi Viipurin kaupungin rakennustoimistossa ja vuoteen 1949 asti Rakennushallituksessa, joista viimeiset vuodet yliarkkitehtina. Pelli perusti oman arkkitehtitoimistonsa vuonna 1949. Eläkkelle Pelli jäi vuonna1969 toimittuaan Helsingin kaupungin yliarkkitehtina. Pelli osallistui moniin arkkitehtikilpailuihin. [34]

Pelli signeerasi Lapin lääninhallituksen korttelin rakennusten piirustuksia Rakennushallituksen suunnitteluosaston yliarkkitehdin roolissa.

Pellin suunnittelemia rakennuksia (mm.):
- Valtion viljavarasto, Loimaa - 1951
- Mähkön siunauskappeli, Lieksa - 1954
- Lukuisia koulurakennuksia

Onni Ermala (9.5.1904 Sääksmäki - 29.9.1958 Kemi)

Onni "Lykky" Ermala siirtyi Viipurin Reaalilyseosta Viipurin taiteenystävien piirustuskouluun, jossa kävi kolmen vuoden kurssin vuosina 1920-1924. Vuonna 1926 hän kävi lyhyen intensiivisen Helsingin Maanmittaus- ja Metsätoimiston järjestämän kolmen kuukauden kartanpiirustuskoulun. Ermala toimi rakennuspiirtäjänä useassa helsinkiläisessä arkkitehtioimistossa vuosina 1926-28 (Kaarlo Borgin, Kauno S. Kallion sekä Oiva Kallion toimistot).[35] Ermalalla oli 1920-luvulla myös Helsingissä huonekaluliike, jossa hän myi itse valmistamiaan huonekaluja.[36] Yleisten rakennusten ylihallituksessa Ermala toimi ylimääräisenä piirtäjänä kolmessa eri jaksossa lokakuusta 1929 aina maaliskuulle 1943.

Ermala on saanut ilmeisesti ainoana henkilönä Suomessa tasavallan presidentin myöntämänä erivapauden hakea rakennushallinnon alaisia ylimääräisen arkkitehdin toimia Suomessa ilman alan muodollista koulutusta.[37] Erivapauden myöntäminen tapahtui 18.3.1943. Erivapauden myötä Ermala pystyi käyttämään myös arkkitehdin nimikettä.

34 Karjalan heimo - s. 185

35 Kemin kaupungin henkilökortti

36 Järveläinen

37 Kemin kaupungin henkilökortti

Huhtikuusta 1943 hänen tehtävänsä rakennushallituksessa muuttui siis ylimääräisen arkkitehdin toimeksi. Ermala siirtyi kaupunginarkkitehdiksi Kemiin vuoden 1952 alusta ja toimi virassa aina kuolemaansa asti vuoteen 1958.

Ermala on merkitty virkamiesrivitalon piirtäjäksi.

Ermalan suunnittelemia rakennuksia valmistumisvuosineen (mm.):
- Heinolan yhteislyseo, Heinola - 1949
- Suomussalmen kirkko, Suomussalmi - 1950
- Vaasan Höyrymyllyn viljasiilo (yhdessä Tapio Salon kanssa), Oulu- 1950
- Lapin rajavartioston päärakennus, Rovaniemi - 1954
- Lapin rajavartiosto, upseerien asuinrakennus, Rovaniemi - 1954
- Lapin rajavartiosto, teknillinen huoltorakennus, Rovaniemi - 1956
- Niemi-Niemelän vanhainkodin laajennus (nyk. Pohjanranta), Keminmaa - 1953
- Kemin tyttölyseo, Kemi - 1953
- Kemin työväentalo, Kemi - 1955
- Hotellirakennus, Meripuistokatu 9, Kemi - 1956
- Kemin jääkärimuistomerkki, Kemi - 1957
- Rovaniemen Valistus- ja urheilutalo, Rovaniemi - 1958

Olli Saijonmaa (28.11.1908, Mikkeli - 6.7.1999, Helsinki) [38]

Vilho Olavi "Olli" Saijonmaa kirjoitti ylioppilaaksi Mikkelin lyseosta vuonna 1927. Arkkitehdiksi hän valmistui vuonna 1935 Teknillisestä korkeakoulusta. Heti valmistuttuaan Saijonmaa pääsi töihin Rakennushallituksen pääjohtaja Väinö Vähäkallion arkkitehtitoimistoon, missä hän työskenteli vuosina 1935-1941. Sodan jälkeen vuosina 1945-1946 Saijonmaa teki töitä Rakennushallituksessa ja oman toimistonsa hän perusti vuonna 1946. Saijonmaan toimistossa työskenteli myös hänen vaimonsa arkkitehti Eija Saijonmaa (o.s. Äyhö). Vuonna 1951 pariskunta perusti yhteisen toimiston, joka suunnitteli aktiivisesti rakennuksia muun muassa kotikaupunkiinsa Helsinkiin.

Saijonmaa suunnitteli yhdessä vaimonsa kanssa Helsingin lisäksi asuinrakennuksia muun muassa Hämeenlinnaan. Pariskunta tunnetaan myös kirkkojen, koulu- ja liikerakennusten sekä vanhainkotien suunnittelijoina.

Saijonmaa on merkitty Lääninhallituksen toimitilarakennuksen sekä maaherran asunnon sauna- ja talousrakennuksen piirtäjäksi. Lapin Kansa 27.6.1946 mainitsee Saijonmaan lääninhallituksen suunnittelijaksi.

116. Olli Saijonmaa

38 Tiivistelmä Arkkitehtuurimuseon www-sivuston arkkitehtiesittelystä

Saijonmaan suunnittelemia rakennuksia (mm.):

- Fellmaninpuiston ammattikoulurakennusten ryhmä, Lahti - 1953-56
- Kustaankartanon vanhainkodit, Helsinki - 1956
- Vantaan kaupungitalo, Vantaa - 1957
- Pitäjänmäen kirkko, Helsinki - 1959
- Helsingin Suomalaisen klubin toimitalo Kansakoulukuja 3, Helsinki - 1959
- Puistolan kirkko, Helsinki - 1960
- Järvenpään ammattikoulu, Järvenpää - 1964

11 Yhteenveto

Rovaniemen kaupungin I kaupunginosan kortteli 38 rakentui nykyiseen muotoonsa muutaman tiiviin rakennusvaiheen jälkeen 1930- ja 40 -luvuilla. Korttelin alueella sijaitsi aikaisemmin arkkitehti Wivi Lönnin suunnittelema Rovaniemen yhteiskoulun koulurakennus sekä yksittäisiä torppia ja piharakennuksia.

Korttelin kehitys alkoi saksalaisten Lapin sodassa suorittaman Rovaniemen lähes täydellisen hävityksen seurauksena. Korttelin ainoa tuholta säästynyt rakennus oli vuonna 1939 valmistunut Kemijoen Uittoyhdistyksen toimitilarakennus. Hävityksessä tuhoutui myös läheisessä korttelissa nro 33 sijannut vain muutaman vuoden vanha Lapin lääninhallituksen rakennus. Kemissä evakossa ollut lääninhallitus oli sodan päättyessä ilman toimitiloja.

Rovaniemen hävityksen jälkeen arkkitehti Oiva Kallion vuonna 1936 laatima asemakaava päätettiin uusia. Työn sai tehdäkseen Suomen Arkkitehtiliiton jälleenrakennustoimisto arkkitehti Alvar Aallon johdolla. Aalto sisällytti kaavaan kaupungin eteläiseen osaan nk. hallintokeskuksen. Tuosta hallintokeskuksesta löytyi rakennuspaikka uudelle Lapin lääninhallituksen rakennukselle.

Lapin lääninhallituksen käyttöön toteutettujen rakennusten rakennusluvat haettiin kahdessa eri vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa 7.11.1945 myönnettiin rakennusluvat sauna- ja talousrakennukselle sekä lääninhallituksen varsinaiselle päärakennukselle lämpökeskuksineen. Toisessa vaiheessa 3.11.1947 myönnettiin rakennusluvat yhdistetylle maaherran asunnolle ja virkamiesrivitalolle sekä kolmelle asuinkerrostalolle.

Ensimmäisenä Lapin lääninhallituksen kortteliin valmistui 1946 maaherran asunnon sauna- ja talousrakennus, joka toimi maaherran väliaikaisena asuntona kunnes varsinainen maaherran asuinrakennus saatiin toteutettua. Sauna- ja talousrakennus toteutettiin poikkeavasti pyörähirrestä joko rakennusainepulan vuoksi tai rakennus miellettiin väliaikaiseksi. Lääninhallituksen historiatietojen mukaan hirret on alkujaan veistetty rintamalla. Kaikki korteliin myöhemmät rakennukset toteutettiin kiviaineisina.

Lääninhallituksen käyttöön valmistuneiden rakennusten suunnittelijana toimi Rakennushallituksen suunnitteluosasto. Rakennuksien varsinaisia arkkitehtisuunnittelijoita on mahdoton nimetä, koska suunnittelutyö tapahtui paljolti yhteistyönä suunnitteluosaston sisällä. Piirustukset hyväksyi yleensä Rakennushallituksen pääjohtaja ja useimmasta piirustuksesta löytyykin silloisen pääjohtajan Erkki Huttusen signeeraus. Pääjohtajan lisäksi piirustuksia allekirjoitti suunnitteluosaston esimies tai yliarkkitehti, tässä tapauksessa mm. arkkitehdit Antero Pernaja ja Toivo Pelli. Toteuttavina (piirtävinä) toimistoarkkitehteina ovat toimineet ainakin arkkitehdit Olli Saijonmaa ja Onni Ermala. Kemijoen Uittoyhdistyksen toimitilarakennuksen suunnitteli puolestaan helsinkiläinen arkkitehtitoimisto Lappi-Seppälä ja Martas. Piirtäjäksi on kirjattu Martti Riihelä.

Kemijoen uittoyhdistyksen toiminta Rovaniemellä loppui 1960-luvun lopulla kun se yhdistyi Iijoen Uittoyhdistyksen kanssa toiminnan siirtyessä Kemiin. Rakennus siirtyi valtion omistukseen 1968 ja pääosin lääninhallituksen käyttöön 1970. Lääninhallituksen henkilökunnan asuinrakennukset myytiin vuosituhannen vaihteessa ja niistä muodostettiin asunto-osakeyhtiöitä. Tämän vaiheen jälkeen valtion omistuksessa oli lääninhallituksen päärakennus, Kemijoen uittoyhdistyksen talo, yhdistetty maaherran asunto ja virkamiesrivitalo sekä sauna- ja talousrakennus, joka oli muutettu jo aikaisemmin lääninhallituksen edustuskäyttöön.

Lapin läänihallituksen toimintaa jatkoi vuoden 2010 alusta lapin aluehallintovirasto. Aluehallintoviraston käytössä on nykysin vanha lääninhallituksen päärakennus, maaherran asuntosiipi sekä edustustiloiksi muutettu sauna- ja talousrakennus. Korttelin muut valtion omistamat rakennukset ovat valtion virastojen käytössä toimistotiloina.

Rakennukset ovat hyvässä käyttökunnossa. Tarpeelliset korjaus- ja kunnossapitotyöt on suoritettu säännöllisesti. Viimeisin remontti saatetaan lopuuun marraskuussa 2017 kun lääninhallituksen entisen päärakennuksen vesikatteen uusiminen saadaan päätökseen.

Korttelin muodostama rakennettu ympäristö on pysynyt käytännössä muuttumattomana lähes seitsemänkymmentä vuotta. Korttelin alueelta on purettu vaatimattomampia, kylmärakenteisia ja väliaikaisluontoisia piharakennuksia. Korttelista merkittiin kaksi pienempää määräalaa vuosituhanteen vaihteessa, jotka ovat yksityisessä omistuksessa. Toisella näistä sijaitsee alkuperäiset kolme henkilökunnan asuinrakennusta.

Lääninhallituksen kortteli on osa valtakunnallisesti merkittävää Rovaniemen hallinto- ja kulttuurikeskusta, joka tunnetaan Alvar Aallon poronsarviasemakaavasta sekä Aallon myöhemmin keskukseen suunnittelemista rakennuksista. Hallinto- ja kulttuurikeskus on toteutettu vaiheittain valtion ja kaupungin virastoille sekä Rovaniemen kulttuuripalveluja varten. Lääninhallituksen korttelin rakennuksilla on yleiskaavatasoinen suojelumerkintä sr5. Suojelu perustuu kulttuurihistoriallisiin arvoihin, rakennushistoriallisiin arvoihin sekä kaupunkikuvallisiin arvoihin.

Korttelin rakennettua ympäristöä voi pitää väljänä, mutta tämä piirre muodostaa oleellisen osan korttelin omaleimaisuudesta. Korttelissa on asuttu, työskennelty ja edustettu. Rovaniemen keskusta-alueen rantarakentamista leimaa tiiviimmät asuin- ja liikerakennusten muodostamat korttelialueet sekä Rovaniemelle ominaiset väljyyttä ja vehreyttä tuovat puistoalueet.

KUVA JA PIIRUSTUSLÄHTEET

Kaikki valokuvat ja kaaviokuvat Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy / Tommi Koukkari, ellei alla toisin mainita.

Kansi. Lapin maakuntamuseo, kuva-arkisto / Lauri Alanärä
1-2. Maanmittauslaitos, Avoimien aineistojen tiedostopalvelu
3. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus
4-5. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus / muokkaus Tommi Koukkari
6. Suomen kuvalehti 17/1938 / P. Poutiainen
7. Rovaniemen Historia 1721-1990
8. Lapin maakuntamuseo, kuva-arkisto / Werner Öhrling
9-10. Kansallisarkisto Oulu, Hilda Maria Tavian I arkisto
11. Lapin maakuntamuseo, kuva-arkisto / Sainio
12-14. Senaatti-kiinteistöt, Rovaniemen arkisto
15. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus / muokkaus Tommi Koukkari
17. Kotiseutujulkaisu Totto VI 1962
18-21. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus
22. Lapin maakuntamuseo, kuva-arkisto / Lauri Alanärä
23-25. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus
30-31. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus / muokkaus Tommi Koukkari
32-34. Arkkitehti -julkaisu 11-12 1945
35. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus
36. Lapin maakuntamuseo, kuva-arkisto / Lauri Alanärä
37. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus
40. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus / muokkaus Tommi Koukkari
41-43. Senaatti-kiinteistöt, Rovaniemen arkisto
44. Lapin maakuntamuseo, kuva-arkisto / Werner Öhrling
45. Kansallisarkisto Oulu, E. Snellmanin arkisto
50. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus / muokkaus Tommi Koukkari
51. Rovaniemen kaupungin rakennusvalvonta
52-55. Senaatti-kiinteistöt, Rovaniemen arkisto
56. Lapin maakuntamuseo, kuva-arkisto / Arvo Ruonaniemi
62. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus / muokkaus Tommi Koukkari
63. Rovaniemen kaupungin rakennusvalvonta
64-66. Senaatti-kiinteistöt, Rovaniemen arkisto
67. Lapin maakuntamuseo, kuva-arkisto / Tuntematon
68-71. Lapin aluehallintovirasto, kuva-arkisto
76-77. Lapin aluehallintovirasto, kuva-arkisto
78-79. Lapin aluehallintovirasto / Arto Liitti
80. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus / muokkaus Tommi Koukkari
81. Senaatti-kiinteistöt, Rovaniemen arkisto
84. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus / muokkaus Tommi Koukkari
85. Rovaniemen kaupungin rakennusvalvonta
86-89. Senaatti-kiinteistöt, Rovaniemen arkisto
93-95. Lapin aluehallintovirasto / Arto Liitti
97. Rovaniemen kaupungin asemakaavoitus / muokkaus Tommi Koukkari
98. Rovaniemen kaupungin rakennusvalvonta
99-103. Senaatti-kiinteistöt, Rovaniemen arkisto
104. Lapin maakuntamuseo, kuva-arkisto / A. Liukko
107-108. VTT rakennustekniikka 1996
109-114. Suomen insinöörejä ja arkkitehtejä 1948
115. Pohjolan Sanomien (Lapin Kansa) kuva-arkisto
116. Suomen korkeakouluinsinöörit ja arkkitehdit 1956

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

I Painamattomat

- Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys Rovaniemen keskustan osayleiskaava-alueella. SITO Oy / Stadionark. 3.11.2010.
- Kemin kaupungin henkilokortti Onni J. Ermalasta (ei täydellinen), Kemin kaupungin kaupunginkanslia.

Arkistot, virastot ja laitokset

Senaatti-kiinteistöt, Rovaniemen arkisto
- Piirustus- ja asiakirja-arkisto

Rovaniemen kaupunki
- Rakennusvalvonta
- Asemakaavoitus

Lapin maakuntamuseo, Rovaniemi
- kuva-arkisto

Oulun Yliopisto
- mikrofilmit (sanomalehdet)

Kansallisarkisto, Oulu
- Erkki Snellmanin kokoelma
- Kemin Uittoyhdistyksen arkisto
- Hilda Maria Tavian I arkisto
- Kartta- ja piirustuskokoelma
- Pohjolan Sanomien (Lapin Kansa) kuva-arkisto

Internet

- http://www.laaninhallitus.fi/lh/lappi/home.nsf (arkistoidut sivut)

- http://www.narc.fi:8080/VakkaWWW/Selaus.action;jsessionid=71D44294C28110CBC74ECB0666546CBC?kuvailuTaso=AM&avain=8468.KA
- http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=158978
- http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx

Yhteydet

- sähköposti 29.8.2017, Lapin maakuntamuseon johtaja Hannu Kotivuori - Tommi Koukkari
- sähköposti 11.8.2010, Teologi Petri Järveläinen - Tommi Koukkari
- Haastattelu 16.11.2017, kiinteistöpäällikkö Heikki Rötkönen, Senaatti-kiinteistöt
- Haastattelu 16.11.2017, arkkitehti Ari Harju

II Painetut

- Ahvenainen, Jorma. Rovaniemen historia II 1632-1960. Rovaniemen kaupunki, maalaiskunta ja seurakunta. Rovaniemi, 1970.
- Annanpalo, Heikki. Rovaniemi 8000 kansainvälistä vuotta. Rovaniemen kaupunki, maalaiskunta ja seurakunta. Rovaniemi, 1998.
- Arkkitehti -julkaisu. Rovaniemi -teemanumero 11-12 1945. Suomen arkkitehtiliitto, Helsinki 1945.
- Autti, Matti. Rovaniemen kauppalan asemakaavoitus. Lapin Insinööri- ja Arkkitehtiyhdistys, Vuosikirja II, Rovaniemi ,1947.
- Enbuske, Matti et al. (toim.). Rovaniemen historia 1971-1990.
- Haavikko, Jari. Suvilehto, Jukka. Katoava Rovaniemi - Vanhan rakennuskannan inventointi 1984-1986. Lapin maakuntamuseo. Rovaniemi, 1986.
- Heikkola, Leena. Lyseonpuiston lukio - Kasvattajana elämään ja yhteiskuntaan. Lyseonpuiston lukio, Rovaniemi 1998.
- Helamaa, Erkki. Vanhan rakentajan sanakirja. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki 2004.
- Itkonen, Martti. Kemijoen Uittoyhdistys 1901-1976. Kemijoen Uittoyhdistys, Rovaniemi 1976.
- Itkonen, Martti. Kemijoen Uittoyhdistys 1901-2001. Kemijoen Uittoyhdistys, Rovaniemi 2001.
- Kaila, Toivo T. Lapin Sota. WSOY, Helsinki 1950.
- Kallioniemi, Jouni. Lapin sota 1944-45. Teospiste Oy, Helsinki 1989.
- Kantola, Kaarlo. Poronsarvikaava ja Lex Rovaniemi. Maankäyttö-lehti nro 3/2013. Maankäyttö ry, Helsinki 2013.
- Karjalan heimo -julkaisu 7-8/1985.
- Koskela, Mirjami. Rovaniemen sanomalehtien osallistuminen kauppala jälleenrakentamiseen lokakuun 1944 tuhosta vuoden 1948 loppuun. Humanistisen tiedekunnan opinnäytetyö, Oulu 2008.
- Kotiseutuyhdistys Rovaniemen Totto ry. Julkaisusarja.
- Kähkönen, Esko. Rakas Rovaniemi. Lapin Kansa, Rovaniemi 2007.
- Lapin maakuntamuseo. Rovaniemi - Kylästä kaupungiksi. Lapin maakuntamuseon julkaisuja 4, Rovaniemi 1987.
- Korva, Jorma. Koskenranta 1 - Niskasen talo. Rakennuksen inventointi ja suppea kaupunkikuvallinen tarkastelu. Rovaniemen kaupunki, Rovaniemi 2012.
- Saurama, Kai et. al. (toim.) Rakennushallinto 1961-1986. Rakennushallitus, Helsinki 1986.
- Suomen insinöörejä ja arkkitehtejä 1948. STS:n ja TFiF:n julkaisema matrikkeli, Helsinki, 1948.
- Suomen korkeakouluinsinöörit ja arkkitehdit 1956. STS:n ja TFiF:n julkaisema matrikkeli, Helsinki, 1956.
- Stadionark. Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys Rovaniemen keskustan osayleiskaava -alueella. Sito Oy. Helsinki, 2010.
- Takanen, Anne-Mari. Rovaniemen puistohistoriakartoitus. Opinnäytetyö, Oulun ammattikorkeakoulu 2014.
- Väisänen, Maire. Asutuksen, maanomistuksen ja asemakaavoituksen kehitys Rovaniemellä vuoteen 1950 saakka. Asemakaavaopin tutkimustyö, Oulun yliopisto. Oulu 1970.

Senatti